

Hyväksytty: Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta 16.12.2020

POHJOIS-SAVON PELASTUSTOIMI

Palvelutasopäätös 2021–2023

Aluepelastuslautakunta 16.12.2020

Sisällys

1.	PELASTUSTOIMEN STRATEGIA JA PALVELUTASOPÄÄTÖSPROSESSI	5
1.1.	Lainsäädäntö, palvelutasopäätös ja sen tarkoitus ja perusteet.....	5
1.2.	Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät	10
1.3.	Palvelutasopäätösprosessi	11
2.	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN PERUSTEET	12
2.1.	Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden arviointi.....	12
2.2.	Uhkien ja riskien arviointi.....	14
2.3.	Toiminnan tavoitteiden ja suorituskyvyn arviointi	17
2.4.	Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi	18
2.5.	Johtopäätös.....	18
3.	PÄÄTÖKSET PALVELUTASOSTA	20
3.1.	Lakisääteiset tehtävät	20
3.1.1.	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus	20
3.1.2.	Pelastustoimelle kuuluva valistus ja neuvonta	21
3.1.3.	Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi	25
3.1.4.	Palontutkinta	27
3.1.5.	Valvontatehtävä	28
3.1.5.1.	Paloriski-ilmoitukset.....	31
3.1.5.2.	Kemikaali- ja ilotulitevalvonta	32
3.1.5.3.	Suuret yleisötilaisuudet.....	32
3.1.6.	Nuohous	33
3.1.7.	Pelastustoiminta	33
3.1.7.1.	Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin.....	33
3.1.7.2.	Varautuminen häiriötilanteisiin	46
3.1.7.3.	Poikkeusolot	47
3.1.8.	Pelastustoiminnan ohjeet ja suunnitelmat	49
3.1.9.	Öljyntorjunta	50
3.2.	Muut tehtävät	51
3.2.1.	Ensihoitopalvelut	51
3.2.2.	Kansainvälinen toiminta	52
3.2.3.	Valmiussuunnittelun tukeminen	52
3.2.4.	Hallinto, resurssit ja tukitoiminnot.....	54
3.2.4.1.	Tutkimus- ja kehittämistoiminta.....	54
3.2.4.2.	Henkilöresurssit ja henkilöstöjohtaminen.....	54
3.2.4.3.	Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky	55
3.2.4.4.	Talous	56
3.2.5.	Hallintopalvelut.....	58
3.2.6.	Tekniset palvelut.....	58
3.2.7.	Kalusto ja varusteet.....	59
3.2.8.	Sopimuspalokunnat.....	60
3.2.9.	Palomuseo	60
3.2.10.	ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät.....	61
3.2.11.	Toimitilat	61
4.	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	62

4.1.	Onnettomuuksien ehkäisy	62
4.2.	Pelastustoiminta	63
4.3.	Ensihoitopalvelut	63
4.4.	Tilannekeskus.....	63
4.5.	Pelastustoimen omavalvonta ja tiedolla johtaminen	64
4.6.	Projektit.....	65
4.7.	Palvelutasopäätöksen seuranta	65
5.	PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN VOIMASSAOLOAIKA	65

Pelastuslaitoksen visio

Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut.

Tämä tarkoittaa

- Pelastuslaitos luo Pohjois-Savoon hyvää turvallisuuskulttuuria, jossa pääpaino on onnettomuuksien omatoimisessa ennaltaehkäisyssä.
- Pelastustoimen palvelut tuotetaan taloudellisesti ja ne vastaavat alueen uhkia resurssien mukaan.
- Pelastuslaitos tuottaa monipuolisia, tehokkaita, asiakaslähtöisiä palveluita ja henkilöstön osaamistaso on korkea.

Toiminta-ajatus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa alueensa palvelutasopäätöksen mukaiset pelastustoimen palvelut ja yhteistoimintasopimuksen mukaiset ensihoitopalvelut. Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahtuttua pelastuslaitoksen tehtävä on tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään vahingon seurauksia. Pelastuslaitoksen tuottamat ensihoitopalvelut ovat osa laadukasta terveydenhuollon päivystyspalveluiden ketjua. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu pelastuslain mukaisesti sammuksen- ja pelastustoiminta, ihmisten neuvonta ja ohjaus, valvontatehtävät sekä väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa. Pelastuslaitos tukee alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua ja huolehtii osaltaan oljyntorjunnasta.

Arvot

Pelastustoimen ylin arvo on ihmishenkien pelastaminen. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ehkäisemällä henkilövahinkoja jo ennakolta. Mahdollisen onnettomuuden tai tapaturman sattuessa pyritään kaikkiin käytettävissä oleviin keinoin pelastamaan ihmishenkiä.

Pelastustoimen arvot on määritelty seuraavasti: "Turvallisuus on yhteinen asiamme: Inhimillisesti, Ammatillisesti, Luotettavasti". Inhimillinen tarkoittaa muun muassa ihmisarvon kunnioitusta, tasapuolisuutta, moniarvoisuutta ja vastuuta ympäristöstä. Ammatillisesti puolestaan kuvaa muun muassa jatkuvaa ja laajenevaa osaamisen kehittämistä sekä oman ja toisen työn arvostusta. Luotettavasti-arvon taustalla on ajatus, että pelastustoimeen ja sen jokaiseen jäseneseen voi luottaa.

Pelastuslaitoksen strategiset linjaukset

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategiset päämäärät 2025:

- Pelastuslaitos on laaja-alainen turvallisuuden osaaja, jolla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa.
- Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti.
- Vakinaisen ja sopimushenkilöstön määrä on tehtävien kannalta riittävä. Henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. Pelastuslaitoksella on käytettävissä riittävät taloudelliset resurssit toimintaansa varten.
- Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito tehtäviinsä. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista.
- Mahdollistamme, että pelastuslaitoksessa ja sen prosesseissa toimiville on riittävät ja selkeät toimivaltuudet. Huolehdimme, että tietoisuus perustehtävistä ohjaa organisaation valintoja.

1. PELASTUSTOIMEN STRATEGIA JA PALVELUTASOPÄÄTÖSPROSESSI

1.1. Lainsäädäntö, palvelutasopäätös ja sen tarkoitus ja perusteet

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston päättämällä alueella siten, kuin siitä säädetään pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa (1214/2001). Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Pohjois-Savon maakunnan pelastustoimesta.

Pelastuslain 29§ mukaan palvelutasopäätöksessä määritetään toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso.

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata alueella esiintyviä onnettomuuksia. Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa pelastustoimen tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Tällä palvelutasopäätöksellä kuvataan Pohjois-Savon pelastustoimen alueellaan tuottamien turvallisuuspalvelut, joita pelastuslaitos tuottaa palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana. Palveluiden tasolla tarkoitetaan esimerkiksi pelastuslaitoksen lakisääteiseen ohjaus-, valistus-, neuvonta ja valvontatehtävään osoittamia henkilötyövuosia tai pelastustoimintaan käytettävien yksiköiden toimintavalmiutta pelastustoimen alueen eri osissa.

Palvelutasopäätöksessä on selvitetty alueella esiintyvät uhat ja riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätös sisältää myös suunnitelman palvelutason kehittämistä. Poikkeusolojen ja häiriötilojen varalta tehtävät järjestelyt on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa. Palvelutasopäätöksen rakenne noudattaa sisäministeriön ohjetta palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta (SM julkaisu 17/2013), huomioiden kuitenkin pelastuslain muutokset ja muut pelastuslaitoksen alueen kunnille palvelutasopäätöksessä esiin tuomat seikat, kuten talous-, henkilöstö- ja kalusto-seikkoja.

Palvelutasopäätöksen valmistelussa on huomioitu Sisäasiainministeriön ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä (SM julkaisu 17/2013) ja pelastuslaki (379/2011). Lisäksi on otettu huomioon sisäasiainministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 21/2012 ja Sisäministeriön julkaisu 18/2016. Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025 sekä Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman laadinta -hankkeen loppuraportti (Sisäinen turvallisuus, sisäministeriön julkaisu 2019:34).

Pelastuslaitos oli merkittävällä resursseilla mukana edellisen hallituskauden maakunta- ja soteuudistuksen valmistelussa sekä maakunnallisesti että valtakunnallisesti. Pelastuslaitos osallistui myös onnettomuuksien ehkäisyn työryhmätoimintaan ja ohjausryhmään.

Palvelutasopäätös on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Pelastustoimen palvelutasosta päättää Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta sopijakuntia kuultuaan. Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on arvioitu pelastustoimen nykyistä palvelutasoa ja sen saavuttamista (nykytila) sekä määritelty tulevan palvelutasokauden tavoitetaso. Lisäksi palvelutasopäätöksessä on esitetty myös niiden palvelujen kuvaukset, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä lisäksi, sekä palvelutason kehittämisen päämäärät.

Palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain hyväksyttävän talousarvion puitteissa. Palvelutason toteutumista seurataan sisäisen raportoinnin mukaan laitoksen johtoryhmälle, aluepelastuslautakunnalle ja Kuopion kaupungille.

Palvelutasopäätös on laadittu olemaan voimassa määräajan 1.1.2021–31.12.2023. Voimaan tullessaan tämä palvelutasopäätös kumoaa aluepelastuslautakunnan 28.10.2015 vahvistaman ja 17.12.2019 voimassaoloa jatkettun palvelutasopäätöksen.

Hallituksen 8.12.2020 eduskunnalle antaman esityksen mukaan pelastustoimen järjestäisi vuoden 2023 alusta alkaen hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Pohjois-Savon maakunnan kattava hyvinvointialue vastaisi

myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan. Uudistuksen tavoitteena on turvata pelastustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen tiivis keskinäinen yhteys synergiaedun tuottamiseksi ensihoidossa. Pelastuslaitokset voisivat edelleen tuottaa ensihoitopalveluita terveydenhuollolle. Pelastustoimi olisi kuitenkin jatkossakin erillinen, sosiaali- ja terveystoimen kanssa rinnakkainen toimiala.

Pelastuslaitoksen tehtävät

Lain Pelastuslain muuttamisesta 27 § (28.12.2018/1353) mukaan alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädettyistä tehtävistä.

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteesta sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

- 1) voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella;
- 2) tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu;
- 3) huolehtii muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädettyistä tehtävistä.

Pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin:

- 1) huolehtimalla väestönsuojelutehtävien edellyttämästä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnista;
- 2) kouluttamalla ja varaamalla henkilöstöä ja väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä sekä muuta henkilöstöä väestönsuojelutehtäviin;
- 3) huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta;
- 4) varautumalla valmiuslain 121 §:ssä tarkoitettuun väestön siirtämiseen; sekä
- 5) huolehtimalla muistakin näitä vastaavista toimenpiteistä.

Edellisen lisäksi pelastustoimen viranomaisten varautumisesta poikkeusoloihin säädetään valmiuslaissa.

Pelastustoimen tavoitteena on erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn ja asumisturvallisuuden parantaminen. Pelastuslaitoksen riskienhallintatoimien lisäksi myös rakennusten omistajat ja haltijat, yritykset sekä muut yhteisöt ovat velvollisia huolehtimaan omatoimisesta varautumisestaan. Pelastuslaitoksen valvontatoimintaa kehitetään toimintaympäristön muutoksia vastaavasti. Turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä lisätään varsinkin hoitolaitoksissa sekä palveluasumisen ja tuetun asumisen kohteissa.

Katsaus pelastuslaitoksen toimintaan 2004-2020

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensimmäiset 17 toimintavuotta ovat olleet maakunnallisen pelastustoimen kehittämistä ja toiminnan yhtenäistämistä. Ennen alueellistamista kuntien pelastustoimen henkilöresurssit, kalusto, varusteet ja suunnitelmien määrä sekä laatu vaihtelivat alueen kunnissa hyvinkin paljon. Toiminnan alkuvaiheessa on panostettu koko alueen resurssien saamiseksi minimitasolle sekä sisäisen yhteistyön ja yhdenmukaisen toiminnan rakentamiseen. Oman toiminnan kehittämisen lisäksi on tehty monipuolista yhteistyötä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa. Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan ja useisiin sisäministeriön hankkeisiin.

Itä-Suomen Aluehallintovirasto on valmiustarkastusraportissaan todennut I ja II-riskiruutujen osalta saavutettavuusongelmia ja sisäilmaongelmaisia pelastusasemia, joiden takia on jouduttu menemään väistöiloihin. Saavutettavuushaasteet kohdistuvat ensi sijassa Kuopioon Kelloniemen-Itkonniemen alueelle, jossa vaadittu 6 minuutin toimintavalmius ei täyty, ja Vuorela-Toivala alueelle, jonne ei täyty 10 minuutin toiminta-aikavaade.

Pelastuslaitos on toteuttanut Itkonniemen alueelle erityisen paloturvallisuuden itsearviointiprojektin lisätäkseen alueen asukkaiden turvallisuustietoutta. Lisäksi on tehty pelastusasemahankkeiden tarveselvitys Kuopion kaupungin kanssa. Siinä on päädytty rakentamaan Kuopion keskusta-alueelle kolmas pelastusasema, jonka kautta toimintavalmiusvaade tälle alueelle täyttyy. Uusi keskustan pelastusasema tulee Itkonniemelle osoitteeseen Itkonniemenkatu 29. Myös Petosen pelastusasemahanke on edennyt ja Petoselle tulee uusi pelastusasema osoitteeseen Porkkanakatu 2. Kuopion kaupunki on laajentunut Petosen kaupunginosan ympärillä, ja uusi Petosen pelastusasema parantaa kaupungin itäisten alueiden saavutettavuutta ja nopeuttaa pelastusaseman toiminnallista valmiutta, joka Pelastusopiston aitojen sisällä olevassa asemapaikassa on ollut huono. Petosen pelastusaseman rakentamisen aloittamisen tavoite on syyskuussa 2020 ja toiminta käynnistyy 1.1.2022. Itkonniemen pelastusaseman rakentaminen alkaa Petosen pelastusaseman rakennustyön alun jälkeen, ja aikataulutavoitteena on saada uusi asema käyttöön vuoden 2022 alussa. Hanke Neulamäen keskuspelastusaseman uusimiseksi alkaa vuonna 2021.

Toinen haasteellinen ja kasvava alue, jota ei täysin olla saavutettu riittävässä ajassa, on Vuorela-Toivala alueen II-riskiruudut. Itkonniemen pelastusasema ei tuo tälle alueelle oleellista toimintavalmiuden parantumista, mutta auttaa hieman. Vuorela-Toivala-Sorsasalon alue on liitetty Karjalan Lennoston sopimuspalokunnan vastealueeseen. Siilinjärven kunta on tehnyt Vuorelan alueelle pelastusaseman tonttivarauksen. Pelastusasemahankkeen suunnittelu aloitetaan palvelutasopäätöskaudella keskustan muiden pelastusasemahankkeiden suunnittelun valmistuttua.

Vuodesta 2004 yksitoista pelastusasemaa on uusittu tai peruskorjattu 2020 mennessä. Pielaveden pelastusasema valmistuu 2020 ja käyttöönotto on vuoden 2021 alussa. Nilsin pelastusaseman toteutus suunnitelma on valmistunut, uusi sijaintipäätös tehty ja urakkalaskenta saatu. Siilinjärven pelastusasemahankkeen tarveselvitys on tehty. Varkauden uuden pelastusaseman hankesuunnittelu on valmistunut ja ehdotuksena on uudisrakennus keskustan-alueelle. Leppävirran tarveselvitys on käynnistynyt. Väistöiloissa toimii tällä hetkellä viisi pelastusasemaa. Kuopion Neulamäen pelastusasemalla on ollut mittavia korjaustoimenpiteitä toistuvasti.

Pelastuslaitos on jatkanut kuntien tukemista valmiussuunnittelussa ja poikkeusoloihin ja laajemmin varautumisessa normaaliolojen häiriötilanteissa. Pelastuslaitos on kehittänyt Neulamäen pelastusasemalla olevan johtokeskuksen toimintaa ja viranomaisyhteistoimintaa monin tavoin ja osallistunut ISTIKE-tilannekeskuksen toimintaan yhdessä Etelä-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen kanssa.

Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti palontutkintaan ja vahvistanut yhteistyötä naapuripelastuslaitosten lisäksi Itä-Suomen poliisin, vakuutusyhtiöiden, TUKES:in ja OTKES:in kanssa. Paloriski-ilmoitusmenettelyn käytänteet ovat kansallisen prosessin mukaiset. Pelastuslaitos on aktiivisesti kouluttanut mm. kodinhoitajia menetelmän käyttöönottoon. Korona-tilanteen takia turvallisuuskoulutusta on siirretty etäkoulutukseksi (Teams-koulutukset). Erityisesti kotipalveluun suunnatut, verkossa toteutetut turvallisuuskoulutukset ovat saaneet hyvää palautetta. Lisäksi on valmisteilla kerros- ja rivitaloyhtiöiden asukkaille suunnattua etäkoulutusta asumisturvallisuudesta. Korona-tilanteen takia on kuitenkin jouduttu siirtämään ulkoista koulutusta, messuilla esillä oloa ja avoimet ovet- tapahtumia. Paloturvallisuusviikkoon osallistutaan verkkokoulutuksen omaisesti SPEK-ohjeistuksen mukaan.

Pelastuslaitos on osallistunut sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn kehittämishankkeeseen ja sen ohjausryhmään, ja on mukana jalkauttamassa niiden tuloksia.

Pelastuslaitoksen tuloksen kannalta keskeisimmät suoritteet viimeisen täyden kalenterivuoden 2019 (suluissa 2018 tiedot) osalta olivat seuraavat:

- Vuonna 2019 Pohjois-Savon pelastuslaitoksella oli 5413 pelastustoimen suorittamaa hälytystehtävää. Tehtävämäärässä on laskua 195 tehtävää edellisvuoteen 2018 verrattuna, eli vähennystä noin 3,5 %. Kiireellisten tehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika hälytyksestä kohteeseen oli 11 min 38 sekuntia (11:23 vuonna 2018) koko maakunnan alueella. Tehtäviin osallistui keskimäärin viisi henkilöä, samoin kuin 2018. Vuosien 2015-2019 keskiarvona pelastustoimen hälytyksiä on ollut 5323 tehtävää vuodessa.
- Rakennuspalot- tai rakennuspalovaarat nousivat vuonna 2019 hieman vuoteen 2018 verrattuna. Yhteensä niitä oli 241 tehtävää (234 vuonna 2018). Varsinaisia rakennuspaloja oli 106 (109). Pelastuslaitoksen palontutkijat olivat mukana selvittämässä asuinrakennusten ja muiden kohteiden tulipalojen syitä 35 palontutkinnassa. Näissä merkittävänä taustatekijänä nousi esiin kodin sähkölaitteet, niiden käyttö ja huolto, lämmitys, tupakointi ja tuottamukselliset tulipalot. Ilotulitteista ei aiheutunut rakennuspaloja uuden vuoden aikaan 2019, eikä myöskään Venetsialaisten aikaan elokuun viimeisenä viikonloppuna. Automaattisen paloilmotintimen tarkistustehtäviä oli 740 (820), palovaroittimen tarkistus/varmistustehtäviä 151 (191) ja muita tarkistus/varmistustehtäviä 663 (672).
- Vuonna 2019 Pohjois-Savossa oli kirjattu yksi palokuolematapaus. Vuonna 2018 tai 2017 ei Pohjois-Savossa tapahtunut yhtään palokuolemaa, jossa tulipalo olisi ollut kuolinsyynä aiheuttajana.
- Liikenneonnettomuuksia oli 961 (715 vuonna 2018). Lisäystä edellisvuoteen oli 246 tehtävää, mikä on suurin yksittäinen tehtäväluokkien kasvu vuodesta 2018.
- Pelastuslaitoksen yksiköiden suorittamia ensivastetehtäviä oli 1098 (1396), joten ensivastetehtävissä oli laskua 298 tehtävää, ja oli suurin yksittäinen tehtävien vähentymisen tehtäväluokka. Ensivastetehtävissä pelastuslaitoksen vakinainen ja työsopimussuhteinen henkilöstö toimii ensiauttajina ja ensihoitohenkilöstön tukena, erityisesti tehtävissä, joissa ambulanssi tulee kohteeseen kauempaa. Kumpaankaan tehtäväluokkaan, tieliikenneonnettomuuksiin tai ensivastetehtäviin, pelastuslaitos ei voi suoraan vaikuttaa, vaan on reaktiivinen toimija muiden viranomaisten tukena.
- Pelastuslaitoksen ensihoitopalvelun yksiköt suorittivat 2019 vuonna 26712 (2018 v. 26717) ensihoitotehtävää.
- Yleisiä palotarkastuksia tehtiin eri kohteisiin yhteensä 1507 (1711). Palotarkastuksia kohdennettiin ensisijaisesti henkilöturvallisuuteen, hoitolaitoksiin, kouluihin ja kokoontumispaikkoihin sekä erityisryhmien asumisturvallisuuteen. Valvontasuunnitelman A1-A3 valvontaluokkien tarkastusprosentti oli 98 % suunnitelluista tarkastuksista. Yleinen palotarkastus-% (valvontaluokat A1-A8) oli 100 % vuoden tavoitteesta. Hyvään tulokseen vaikuttaa suunniteltujen palotarkastusten lisäksi tulleet palotarkastukset, joita tehtiin siirtyneiden tai ylimääräisten palotarkastusten vuoksi, kohdentuen erityisesti maataloihin, pientaloihin ja vapaa-ajan asuntoihin.
- Poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa on selvitetty erikseen ja arviointiprosessia kehitetty.
- Paloriski-ilmoitusprosessi on tehostettu ja noudatetaan kansallista menettelyä. Kotipalveluiden henkilökunnalle on suunnattu koulutusta paloriski-ilmoituksista. Korona-tilanteen aikana kotipalveluiden turvallisuus-koulutusta on jatkettu verkkokoulutuksena,
- Pientalojen ja vapaa-ajan kiinteistöjen omistajille suunnatuilla kiinteistön omatoimisella itsearviointilla tavoitettiin yhteensä 77 % (85 %) niistä kohteista, joille oli lähetetty kiinteistöjen omavalvontalomake ja – opas. Yhteensä näitä kohteita oli 6501 (6992 vuonna 2018). Vapaa-ajan asuntoihin lähetettiin 2290 itsearvioinnin lomaketta, joiden palautusprosentti oli 74 %. Kohteisiin, joista ei saatu vastausta, suoritettiin palotarkastuksia. Turvallisuustarkkailun vastauksista ovat nousseet esiin asuinrakennusten yläkerran poistumistiet, kattilahuoneiden ja polttoainevarastojen osastoinnit ja ovet, vesikatolle pääsy, suositeltavat palovaroittimet ja kodin kotivara onnettomuuksia ja häiriötilanteita, esimerkiksi sähkökatkoksia varten. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella asuin- ja vapaa-ajanrakennusten osalta on mahdollista internetin kautta tapahtuva palautus, ja asuinkiinteistöjen itsearviointin tulokset menevät tietokantaan, josta vastauksia voidaan analysoida kunnittain ja kysymyksittäin. Vastausten tuloksia on voitu hyödyntää turvallisuusviestinnässä. Vuo-

nan 2020 on aloitettu valmistautuminen kansallisesti yhtenevään asuinkiinteistöjen itsearviointimallin käyttöön, jossa itsearvioinnin opas ja kysymyslomake on uusittu, ja joudutaan tekemään muutoksia tietojärjestelmään.

- Vuonna 2019 pelastuslaitos toteutti 676 (669) turvallisuusviestinnän tapahtumaa tai koulutustilaisuutta, joissa tavoitettiin 41544 (38318) henkilöä, eli 17 % maakunnan väkiluvusta. Vuonan 2020 on koronan takia jouduttu siirtämään ulkoista koulutusta myöhemmin toteutettavaksi. Koulutusta on myös siirretty verkko-koulutukseksi.
- Rakennushankkeisiin liittyviä lausuntoja pelastuslaitos laati 628 (850), ja lisäksi osallistui kaavoitus- ja muihin viranomaislausuntoihin, sekä on antanut ohjausta ja neuvontaa toiminnanharjoittajille ja suunnittelijoille ja maakunnan asukkaille sekä maakunnassa lomaileville ja matkaileville.
- Nuohous on ollut Pohjois-Savon maakunnan alueella vapaassa kilpailussa vuoden 2019 alusta alkaen. Kiinteistönomistajien tulee itse huolehtia siitä, että kiinteistö on nuohottu ajallaan ja että nuohouksen on suorittanut ammattitutkinnon omaava nuohoaja. Uudistus on lisännyt jonkun verran kilpailua nuohoustaksoissa. Maakunta on saanut myös naapurimaakunnista reuna-alueilleen jonkin verran uusia nuohousyrittäjiä. Nuohouksen vapaan kilpailutuksen vaikutuksia seurataan valtakunnallisesti.
- Pelastuslaitos jatkoi aktiivisesti some-viestinnän kehittämistä sekä Facebookissa että Twitterissä. Vuoden 2019 lopulla pelastuslaitoksella oli noin 5700 seuraajaa sosiaalisessa mediassa. Vuoden 2019 seuratuimpia tiedotteita oli palontutkinnan kautta joulun alla esille nostetut tee-se itse miesten kylmäsavustuslaitteet ja niiden aiheuttamat tulipalot (yli 24000 tavoitettua henkilöä) ja kesän metsäpalovaroitusten aikana avotulien tekijöille jaettuina kuvallisia ohjeita avotulien käsittelystä (yli 44000 tavoitettua henkilöä).
- Sosiaalisen median lisäksi pelastuslaitos tiedottaa ajankohtaisista asioista ja tarvittaessa jakaa häiriötietoita internet-sivuillaan (www.pspelastuslaitos.fi). Pelastuslaitoksen nettisivuilla on myös paljon muuta paloturvallisuuteen liittyvää tietoa maakunnan asukkaille, yrityksille ja maakunnassa oleskeleville, asumisen turvallisuudesta, nuohouksesta, kotivarasta, paloteknisistä laitteista, ilotulitteista, ilotulitekieltoalueista, ja muuta turvallisuustietoutta. Internet-sivuilla on myös pelastusasemien yhteystiedot, joista saa kysytyä paikallisesti apua. Uusia pelastusasemahankkeita on meneillään yhteensä kahdeksan, viidessä alueen kunnassa.
- Koulujen osalta seurataan poistumisharjoitusten toteutumista ja raportointia pelastuslaitoksille. Pelastuslaitos on aktiivisesti osallistunut koulujen NouHätä-kampanjaan. Keväällä 2020 NouHätä-kampanja jouduttiin siirtämään verkkokampanjaksi koronatilanteen ja koulujen etäopetuksen takia.

1.2. Toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät 2017-2025 on johdettu sisäministeriön julkaisusta Pelastustoimen strategia 2025, Kuopion kaupungin strategiavalmistelusta ja toiminnallisista tavoitteista 2025, sekä ensihoitopalveluiden osalta Pohjois-Savon Sairaanhoidopiirin ensihoitopalveluiden palvelutasopäätöksessä kuvatuista strategiatavoitteista. Pelastuslaitoksen strategiassa on otettu huomioon Pohjois-Savon maakuntauudistuksen valmisteluvaiheen strategia: Pohjois-Savo tarjoaa laadukkaan ja turvallisen arjen kaikissa elämän vaiheissa.

Pelastustoimen strategian 2025 ja kansallisten tavoitteiden mukaan (Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia vuoteen 2025. Sisäministeriön julkaisu 18/2016) pelastuslaitoksen tavoitteina on:

- 1) Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä:
 - Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoii ja tuottaa tietoa.
 - Onnettomuusriskit tunnistetaan ja otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.
 - Pelastustoimi vaikuttaa aktiivisesti toimintaympäristössä havaittujen turvallisuuspuutteiden parantamiseksi.
- 2) Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan:
 - Pelastustoimella on riskejä vastaavat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maakunnassa.
 - Pelastustoimi sisäisen turvallisuuden toimijana palvelee yhteiskunnan häiriötilanne- ja katastrofivalmiutta kaikissa oloissa, myös poikkeusoloissa.
 - Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua luonnon tai ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuus- tai katastrofitilanteissa.
- 3) Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani:
 - Suuronnettomuksiin on varauduttu riskejä vastaavasti.
 - Pelastustoimi tukee muita toimijoita häiriötilanteisiin varautumisessa.
 - Riskinarviointityö on ennakoivaa ja tuottaa toiminnan ja siviilivalmiuden kehittämistä tukevaa tietoa.
 - Pelastustoimi toimii yhteistyössä eri viranomaisten, yritysten, järjestöjen, vapaaehtoisten (organisaatioiden) ja yhteisöjen kanssa.
- 4) Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti:
 - Pelastustoimen palvelut vastaavat maakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin. Palvelut on mitoitettu tunnistettujen riskien perusteella.
 - Pelastustoimen maakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja selkeytetään.
 - Pelastustoimi hyödyntää toiminnassaan tehokkaasti aktiivista yhteistyötä ja tutkittua tietoa.
 - Sopimuspalokunnat ovat tärkeä osa pelastustoimen järjestelmää.
 - Ensihoitopalveluissa tehdään synergiaetujen saavuttamiseksi tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.
- 5) Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta:
 - Vahvistetaan ihmisten ja yhteisöjen kykyä vähentää onnettomuuksia, sekä kannustetaan yksilöitä ja yhteisöjä omatoimisuuteen ja vastuunottoon.
 - Kehitetään yhdessä eri toimijoiden kanssa omatoimista varautumista.
 - Edistetään yksilön ja yhteisöjen kykyä toimia onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa sekä selviytymään seurauksista.
 - Pelastustoimeen liittyvää vapaaehtoistoimintaa kehitetään.
- 6) Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan:
 - Luodaan uusia toimintatapoja ja palveluita tutkittua tietoa ja uutta teknologiaa hyödyntäen.

- Vahvistetaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja hyödynnetään sitä toiminnassa.
- Kehitetään pelastustoimea kansallisten verkostojen avulla ja osallistamalla kansainväliseen pelastustoimintaan.

7) Henkilöstö voi hyvin:

- Pelastustoimen tavoitteena on nolla työtaturmaa.
- Johtaminen on linjakasta, avointa ja vuorovaikutteista ja johto on sitoutunut henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämiseen.
- Pelastustoimen henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamisen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.
- Pelastustoimessa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja monimuotoisuutta.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen visio, toiminta-ajatus ja strategiset päämäärät on kuvattu palvelutasopäätöksen avaussivuilla. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategiseen toteumaan vaikuttavat tekijät ovat:

- Kuntien kiristynvä talous.
- Varallaolokysymys ja sen mahdollinen poistuminen
- Henkilöstön rekrytoinnin onnistuminen erityisesti pienille pelastusasemille.
- Pelastustoiminnan henkilöstön ikääntyminen ja toimintakyvyn aleneminen.

1.3. Palvelutasopäätösprosessi

Pelastuslain 29 §:n mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätös on toimitettava myös aluehallintaviranomaiselle.

Päätös palvelutasopäätöksen valmistelusta on tehty pelastuslaitoksen johtotiimissä. Valmistelusta vastaa pelastusjohtaja. Sektoripäälliköt ovat työstäneet omien vastuualueidensa tekstit, jonka jälkeen palvelutasopäätöksen yhteensovittamista on käsitelty johdon palvelutasopäätöskokouksissa.

Varallaolokysymysten takia palvelutasopäätöstä käsiteltiin jo syksyllä 2019, jolloin palvelutasopäätösehdotus käsiteltiin aluepelastuslautakunnassa. Palvelutasopäätökselle asetettiin vuoden jatkoaika vuoden 2020 loppuun. Varallaolokysymykseen ei vielä (16.12.2020 mennessä) ole tullut työtuomioistumesta ratkaisua.

Tämän palvelutasopäätöksen valmistelussa on järjestetty alueen kuntien johdolle suunnattuja seminaareja 2019 aloitetun palvelutasopäätöstyön pohjalta 19.2.2020 ja 25.9.2020. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen aluepelastuslautakunnalle suunnattu palvelutasopäätösseminaari pidettiin 2.9.2020. Aluepelastuslautakunnan seminaarissa käsiteltiin kuntakokousten ja henkilöstön palautetta ja aluepelastuslautakunnan näkemyksiä, varallaolokysymystä ja muuta palvelutasopäätöksen sisältöä. Palvelutasopäätösluonnos lähetettiin aluepelastuslautakunnan seminaarin jälkeen myös Itä-Suomen AVI:lle kommentoitavaksi. Päivitettyä palvelutasopäätösluonnosta aluepelastuslautakunta käsittelee uudelleen kokouksessaan 7.10.2020. Korjausten jälkeen palvelutasopäätösehdotus lähetettiin kuntiin ja Itä-Suomen Aluehallintovirastoon lausunolle 12.10.2020. Lausuntoaika oli 12.10.-16.11.2020.

Lausuntoaikaan mennessä saatiin kirjalliset lausunnot kaikista muista maakunnan kunnista paitsi Kuopiosta, yhteensä 17. Lisäksi saatiin lausunto Itä-Suomen AVI:sta. Lausuntoja käsiteltiin pelastuslaitoksen johtotiimin ja sektoripäälliköiden kesken palvelutasopäätöksen korjaustoimenpiteitä varten.

Kunnat nostivat erityisesti esiin huolta siitä, ovatko ehdotuksessa esitetyt varallaolon poistumisen kompensoimiseksi mahdollisesti toteutettavat ratkaisut riittävän tehokkaita säilyttämään pelastustoiminnan palvelutason kaikissa tilanteissa hyväksyttävällä tasolla. Lisäksi tuotiin esiin pienten kuntien henkilöstön rekrytoinnin ja vapaaehtoistoiminnan sekä sivutoimisen henkilöstön turvaamista, ensivaste- ja hybridiyksikköjen toiminnan kehittämistä, maatalouden suuryksiköiden huomioimista ja pohdintaa, kuinka ikääntyvä väestö suoriutuu asuin-kiinteistöjen itsearvioinneista. Varkauden kaupunki ei hyväksynyt 24/7 työvuororessin äkillisen poissaolon takia esitettyä, enintään 4 tunnin heikennystä yksikön minimivahvuuteen 1+3, siten että vahvuus täydenty

muilta pelastusasemilta.

Varallaolokeskustelua ja toimenpiteitä mahdollisen varallaolon päättymisen jälkeen on käsitelty useassa pelastuslaitoksen asemavastaavakokouksessa syksyn 2020 aikana. Asemavastaavakokouksia on pidetty kaksi kertaa kuussa. Lisäksi järjestettiin henkilöstökysely varallaolosta, jotta pelastuslaitoksen henkilöstö voi antaa näkemysensä varallaolon jatkamisesta tai sen lopettamisesta, ja keinoista, joilla mahdollinen varallaolon lopettaminen voitaisiin kompensoida. Henkilöstölle tehdyn kyselyn koosteesta on yli 9 sivua henkilöstön vapaakentävävastausten mietteitä varallaolosta. Kyselyn tuloksia on käsitelty kahdessa asemavastaavakokouksessa.

Varallaolon kompensaation mahdollisuuksia ja ratkaisuehdotuksia on seurattu tiiviisti muista pelastuslaitoksista, jotka ovat nyt lopettamassa varallaolojärjestelmän.

Itä-Suomen AVI antoi lausuntonsa lisäksi taulukkomuodossa listauksen korjausta tai huomioita edellyttävistä kohdista. Itä-Suomen AVI:n kanssa on erikseen käsitelty lausuntojen kommentteja palvelutasopäätöskokouksessa 27.11.2020. Kuntien lausuntojen ja AVI:n kommentit on pyritty korjaamaan tai täsmentämään palvelutasopäätösehdotuksen päivittämistyössä. Palvelutasopäätöksen päivittämiseen ovat osallistuneet pelastuslaitoksen johtotiimi, sektoripäälliköt sekä valmiuspäällikkö ja valmiuskoordinaattori.

Päivitetty esitys palvelutasopäätökseksi on aluepelastuslautakunnan käsiteltävänä 16.12.2020. Palvelutasopäätösehdotus on ollut jokaisella käsittelykierroksella aluepelastuslautakunnan pöytäkirjoista julkisesti luettavissa. Palvelutasopäätösehdotusta käsiteltiin myös henkilöstön kokouksessa 16.12.2020 varallaolosta ja palvelutasopäätöksestä.

Hyväksytyt palvelutasopäätös on julkisesti nähtävillä pelastuslaitoksen nettisivuilla.

2. PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN PERUSTEET

2.1. Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden arviointi

Palvelutasopäätös on voimassa määräajan. Meneillään olevaa palvelutasokautta arvioidaan alueen pelastustoimen painopisteiden, strategisten tavoitteiden ja suoritus- ja tehtävtilastojen kautta ja edellisen kauden kehittämishankkeiden kautta. Merkittävimpiä edellisellä palvelutasopäätöskaudella esille nostettuja kehittämistavoitteita ovat olleet muun muassa valistuksen ja neuvonnan lisääminen, kuntien varautumisen tukeminen, pelastustoiminnan johtamisen ja pelastustoiminnan valmiuden parantaminen sekä kiireellisen ensihoidon kehittäminen alueella, joissa kaikissa on menty eteenpäin. Näistä kehittämiskohdista tarkemmin valistusta ja neuvontaa, varautumista ja ensihoitoa koskevissa osioissa.

Pelastuslaitos ja Kuopin kaupunki seuraa strategisten tavoitteiden ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamista numeeristen tietojen lisäksi myös laadullisin arvioinnein. Toiminnallisten tavoitteiden seurannan mukaan toimenpiteet ovat edenneet suunnitellusti tai lähes suunnitellusti. Toiminnallisten tavoitteiden numeeristen tietojen seuranta tilinpäätöstiedoista ja ennuste vuoteen 2020 esitetty seuraavassa taulukossa 1:

Taulukko 1: Pelastuslaitoksen mittaristo 2015-2020

PELASTUSTOIMINTA	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TA 2020
Pelastustehtävät	4 222	4 000	4 057	4 223	4 314	4 000
Ensivastetehtävät	1 100	1 120	1 140	1 396	1 136	1 400
Yksiköiden toimintavalmiusaika min/sek	10:59	11:00	10:53	11:43	11:29	11:00
Yksiköiden yhteenlaskettu henkilövahvuus tehtävässä	5	5	5	5	5	5
Palotarkastusten valvontasuunnitelman toteutumisen %						

- valvontakohteet A1-A8 yht. (ei itsearviointin kohteita)	97	98	102	101	100	100
- hoito- ja huoltolaitokset	98	96	99	98	98	100
- omavalvontakohteet		88	88	86	77	100
Valistus- ja koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrä	27 743	35 584	37 091	38 998	41 544	37 200
Pelastusasematilojen määrä m2	27 910	27 910	27 720	27 998	27 968	28 271
ENSIHOITO	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TA 2020
Ensihoitotehtävät						
- Kuopio	17 824	19 236	20 072	19 453	19 282	23 100
- Suonenjoki	1 959	1 937	1 959	2 078	2 026	2 559
- Varkaus	4 716	4 850	4 964	5 186	5 406	6 200
<i>Yhteensä</i>	24 499	26 023	26 995	26 717	26 714	31 859
Ensihoidon tilojen määrä m2	955	955	1 057	1 057	1 057	1 057

Palvelutasopäätöskaudella on maakunnan asukkaiden turvallisuusviestintää ja eri kohderyhmien koulutusta on lisätty, ja kehitetty someviestintää, joiden osalta koulutusosaston tehtäväkuvia ja roolia on tarkennettu. Someviestintään ja sisäiseen koulutukseen on myös otettu mukaan palontutinnan tuloksia. Pelastuslaitokselle palkattiin valmiuskoordinaattori valmiuspäällikön työpariksi edelleen tukemaan kuntien varautumisen kehittämistä ja pelastuslaitoksen varautumisen kehittämisen sisäisiä prosesseja. Kansainvälisten asioiden yhteyshenkilö on nimetty ja tiimiin on haettu halukkaita asiantuntijoita pelastuslaitokselta. Kansainvälisen avun toimintaa koordinoi pelastuspäällikkö ja toimintaa kehittää sisäisen koulutuksen nimetty työryhmä.

Palvelutasokautta varten pelastuslaitos päivitti riskianalyysin, jonka jälkeen tilastollisen tarkastelua on tehty vuosittain. Vuonna 2016 nostettiin 12 riskiruudun riskiluokkaa, 2017 ja 2018 ei tehty riskiluokkien nostoja. 2019 saatiin uusi riskiruutuaineisto sisäministeriöstä, ja vuonna 2020 tulee kolmen ruudun osalta riskiluokan nosto. Lisäksi laadittiin alueellinen riskianalyysi 2018. Pelastuslaitos on osallistunut sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn ohjausryhmään ja kumppanuusverkoston riskianalyysityöhön.

Valvontatoimessa on lisätty viranomaisyhteistoimintaa ja kehitetty palotarkastustoiminnan laadullista otetta. Valvontatoimessa on saavutettu vuosittain 97-100 % tulos valvontaluokittain palvelutasopäätöskaudella. Asuinkiinteistöjen itsearviointiprosessi ja sähköinen itsearviointin palautustoiminta on vakiintunut, jossa on saavutettu keskimäärin noin 85 % tulos (useita kuntia, joissa tulos lähes 100 %, mutta kuntien kesken on suurta vaihtelua). Vuonna 2020 asuinkiinteistöjen (valvontaluokka A7) ja vapaa-ajan asuntojen (A8) itsearvioinnissa päästään noin 77 % tulokseen.

Maakunnan päällystöpäivystysjärjestelmää ja 24/7-toimivia paloiesimiesten (P4) päivystysalueita on myös kehitetty, sekä päivitetty muun muassa johtamis-, ja viestintäohje, valmiussuunnitelma, öljyntorjuntasuunnitelma, sammutusvesisuunnitelma ja toiminnallisten tavoitteiden seuranta.

Pelastuslaitoksella toteutettiin pilottihanke ensihoidon ja pelastustoimen monitoimiyksiköstä (hybridimalli) ja tutkimushanke niiden työturvallisuudesta ja osallistumisesta onnettomuuksien ehkäisyn työhön. Turvallisuusviestinnässä on kehitetty voimakkaasti sosiaalisessa mediassa näkyvyyttä, ja otettu käyttöön Facebookin lisäksi muita sosiaalisen median kanavia. Ulkoinen turvallisuusviestinnän toiminta – ja koulutus on vakiintunut, ja koulutusosasto pystynyt pitämään vakiintuneet asiakkaansa ja pystyneet ohjamaan palvelujaan hoito- ja huoltolaitosten, suurten kauppakeskusten ja kotipalvelun turvallisuuskoulutukseen. Koulutusosastolle on voitu sijoit-

taa savusukelluskelpoisuuden menettäneitä työntekijöitä, ja näin hyödyntää heidän pitkää kokemustaan pelastusalalla, ja välttää työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

Toimintaympäristön muutokset 2015–2020 painottuvat väestön ikääntymiseen ja vähentymiseen, sekä sisäisen ja ulkoisen muuttoliikkeen keskittymiseen keskuskuntiin ja erityisesti Kuopioon. Suuri teollinen toiminta on vakiintunut seutukunnittain (mekaaninen metsä- ja konepajateollisuus, suurmaatilat). Uudet palveluyritykset ja suuret kauppakeskukset ovat keskittyneet kasvukeskuksiin. Väestörakenteen ja muun toimintaympäristön muutoksia on tarkasteltu riskianalyyseissä.

Talousarvion sisällä tapahtuvat muutokset eivät välttämättä vaadi palvelutasopäätöksen tarkistamista. Palvelurakenteeseen ja palvelumitoitukseen vaikuttavat asiat on kuitenkin tarvittaessa esitetty palvelutasopäätöksen tarkastelua varten aluepelastuslautakunnalle (esimerkiksi varallaolokeskustelu).

2.2. Uhkien ja riskien arviointi

Pelastustoimen palvelutason on vastattava paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Onnettomuusriskianalyyseissä selvitetään alueella esiintyvät uhat, arvioidaan niistä aiheutuvat riskit ja niiden todennäköisyys sekä vaikutukset. Työssä hyödynnetään onnettomuuksien syiden arvioinnissa ja selvittämisessä saatuja tietoja. Uhkien arviointi on tarpeen tehdä määräväleillä ja aina kun olosuhteissa tai toimintaympäristössä tapahtuu pelastustoimen kannalta merkittäviä muutoksia.

Määrittelyssä alueen pelastustoimi tarkastelee toimintaympäristöönsä yhdessä kuntien, muiden viranomaisten ja tarvittavassa laajuudessa alueen muiden toimijoiden kanssa.

Nykytila

Pelastuslaitoksen toiminta-alueen riskien kartoitus on toteutettu tutkimalla sekä alueen onnettomuustilastoja, että asukkaiden sijoittumista, ikäjakaumaa ja väestön kasvua, rakennuskantaa, liikennettä, ympäristöä, kulttuuriarvoja, vaarallisten aineiden käsittelyä, varastointia ja kuljetusta sekä alueen erityisriskejä. Huomioon on otettu myös kuntien maankäytön suunnitelmat ja niiden toteuttamisaikataulut. Kartoituksen tuloksia on hyödynnetty riskialuejakoa laadittaessa. Kuopion Itkonniemelle ja Petoselle on vuonna 2021 valmistumassa uusi pelastusasema, samoin Siilinjärvelle ja Varkauteen vuosina 2023, joissa on voitu hyödyntää riskiruutuaineistoa ja kaavoitustietoja, Vuorela-Toivala alueella on tehty tonttivaraus Siilinjärven kunnan puolelle. Häätäkeskuksen uuden tietojärjestelmän astesuunnittelussa on huomioitu Karjalan lennoston sopimuspalokunta, jonka vastealue ulottuu Vuorela-Toivala ja Sorsasalonsaloon alueelle.

Alueen pelastustoimen riskialuejako on Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 21/2012 mukainen. Riskiruudut ennustavat kohteen luokiteltua riskipotentialiaa, joiden toteutumista on seurattu vuosittain riskiruutuihin kertyvien pelastustehtävien ja niiden hoidossa mahdollisesti esiin tulleiden ongelmien kautta. Kunta-kohtaisia varallaolovahvuuksia on yhdenmukaistettu riskiruutuihin, asukasluokan ja tehtävämääriin perustuvalla arvioinnilla.

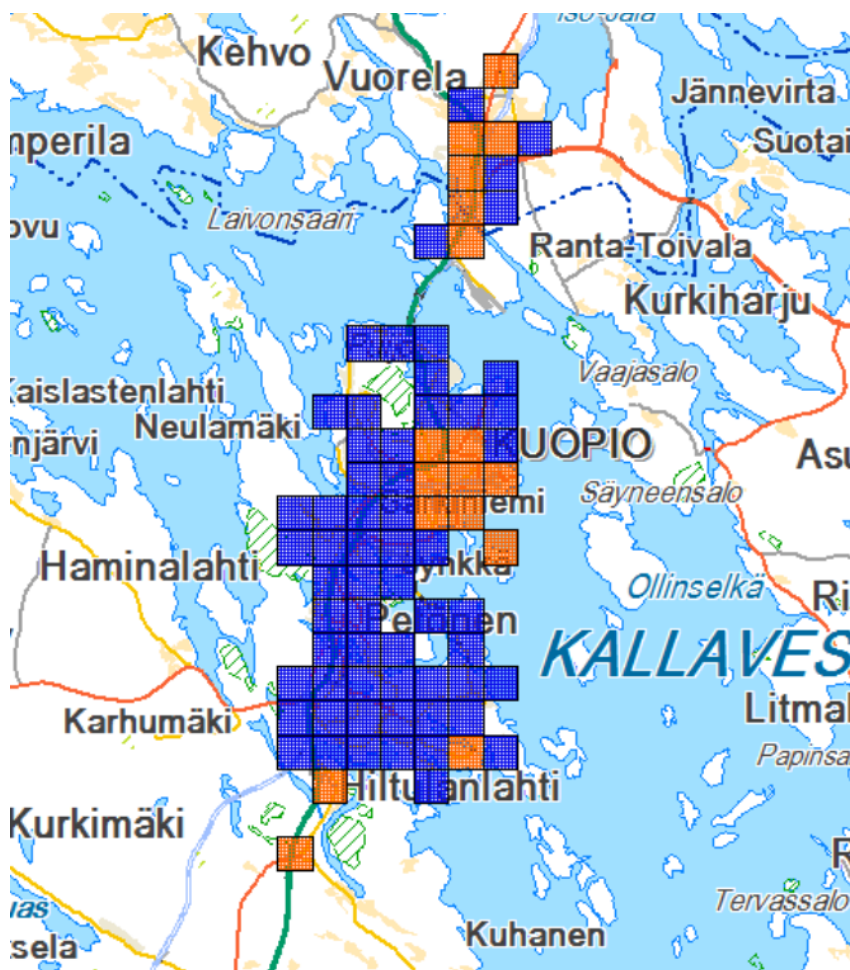
Sisäministeriö toimitti vuoden 2019 marraskuussa uuden riskiruutujen päivitysaineiston. Edellinen sisäministeriön toimittama päivitys oli vuodelta 2016. Riskiruutuihin tehdään vuosittain tehtäväkohtaisia tarkasteluja ja saavutettavuustarkasteluja, ja tarvittaessa on nostettu riskiruutujen riskiluokkaa.

Vuonna 2019 Pohjois-Savon alueella oli 31 riskiruutua joihin sisäministeriön aineiston mukaan toimintavalmius ei täyty. Ruutuja on eniten Kuopiossa keskusta–Itkonniemi alueella (8 ruutua), Vuorela–Toivala alueella kuusi ruutua ja eteläisessä Kuopiossa kolme ruutua (kuva alla). Lisäksi yksittäisiä ruutuja on Pielavedellä, Iisalmessa, Varpaisjärvellä, Karttulassa, Leppävirralla, Sorsakoskella, Vehmersalmella ja Varkaudessa, joissa osin korostuu tehtävien vähäinen määrä. Ajalta 2017–2020 riskiruutujen tarkasteluissa alueina erottuvat Itkonniemen alue ja Vuorela-Toivala. Vuorela-Toivalassa täyttyy toimintavalmiusaikataavoite noin 20 % tehtävissä (2017–2020). 2020 on tarkastelussa vajaa kalenterivuosi. Tilanne on molempien alueiden osalta todettu jo aiemmissa viisivuotistarkasteluissa. Itkonniemelle on suunnattu erityinen kerrostaloasumisen asuinturvallisuuden parantamiseen tähdätty hanke. Vuorela-Toivala alueeseen, jossa on enemmän teollisuutta, on voitu vaikuttaa valvontakäynnillä.

Tehtäväperusteisessa tarkastelussa pyritään ottamaan huomioon ruutuun kohdistuva tehtävämäärä ja niiden vai-

ktus riskitasoon toimintavalmiusohjeen mukaisesti. Suoraan tehtävien mukaan tarkasteltuna I-riskiruutuja nousi lisää Kuopion Pienen-Neulamäen ja Jynkän-Kolmisopen alueelle ja yksittäisinä II riskiruutuina eri puolille maakuntaa isompiin kuntakeskuksiin. On kuitenkin huomattava, että tehtävämäärän ollessa ruudussa vähäinen, yksittäisen tehtävän merkitys ja tilastointi korostuu. Tällaisia tehtävätyyppejä ovat hälytykset, joissa pelastustoimella ei ole tehtävää tai henkilövahinkoja ei ole tapahtunut, joista esimerkkinä taajama-alueella tapahtuneet peltikolarit tai ulosajot, joissa ei ole tapahtunut henkilövahinkoja, mutta pelastuslaitos on kuitenkin hälytetty paikalle. Tilastovirheissä korostuvat väärä kiireellisuusluokka tai tehokkaan toiminnan aloittamisen mittaaminen. Lisäksi riskiruutujen tarkasteluun pyritään ottamaan huomioon muut ruutuihin kohdistuvat riskit, esimerkiksi vaaralliset aineet.

Jos kyseessä on vähäisiä liikenneonnettomuuksia tai kiireellisyysluokan kirjaamisvirheitä, ne eivät johda tehtäväperusteiseen riskiluokan nostoon. Tehtäväperusteisessa tarkastelussa on otettu huomioon myös kumppanuverkoston riskianalyysityöryhmän linjauksia, jotta pelastuslaitosten kesken saataisiin yhdenmukaisempaa tarkastelunäkökulmaa, jossa mm. taajama-alueen liikenneonnettomuuksia tarkastellaan suhteessa keskimääriseen vahinkoarvoon. Tehtävämäärien tarkasteluissa vuonna 2020, tehtäväperusteisia riskiruutujen nostoja tulee olemaan kolme ruutua, kun tarkastelujakso on 2016–2019 tehtävät.

Kuva 1: Kuopion riskiruudut 2019 oranssilla, joihin toimintavalmius ei täyty. Sinisissä ruuduissa toimintavalmius 1. yksikön mukaan täyttyy.

Riskiruutuihin on kohdennettu myös muita toimenpiteitä, kuten palotarkastuksia ja turvallisuusviestintää, joiden avulla pyritään hillitsemään tilastollista riskipotentiaalia. Tarkastelu kohdistuu riskiluokkia määrittäviin tehtäviin ja kiireellisiksi luokiteltuihin tehtäviin. Ruutujen riskipotentiaaliin vaikuttavat ruudun rakennusneliömäärän kasvu, väestönkasvu, toteutunut kiireellisten tehtävien tiheys ruudussa ja yksittäisten teollisten riskikohteiden tuoma potentiaali. Kuopion osalta Savilahden alueen osalta voidaan olla varmoja, että tulevaisuudessa ruudut muuttuvat I-riskitasoon alueen kasvun myötä, samoin Pieni Neulamäki ja Itkonniemi-Kelloniemi -alueet.

Petosen reuna-alueet ja uudet asuinalueet Pirttiniemessä ja Hiltulanlahden ja Kurkimäen alueella pysyvät pientalovaltaisena II-III riskiruutuina. Nämä kasvuennusteet on huomioitu Kuopion pelastusasemahankkeiden

(Keskusta-Neulamäki-Petonen) tarveselvityksessä 2018 (hyväksytty aluepelastuslautakunnassa 14.11.2018). Muualla maakunnassa väestömäärä laskee eikä riskiruohtun regressioluvun laskentaan vaikuttavia uusia suuria kerrosaloja juurikaan nouse Kuopiota lukuun ottamatta, jolloin riskiruohtujen muutostarve ja –tarkastelu on enempi tehtäväperusteinen.

Kokonaisuudessaan ruutuojen osalta perillä olon aikojen kirjauksissa on hajontaa eikä niitä voida pitää täysin luotettavina. Läheskään kaikissa tapauksissa tehokkaan toimintavalmiusajan aloittamista ei ole mitattu tai arvioitu tehtäväraporttia kirjoitettaessa. Pelastustehtäviä johtaneita esimiehiä on ohjeistettu onnettomuusraportoinnin kohdalla tarkistamaan hoidetun tehtävän kiireellisyysluokka ja tarkistamaan, että yksiköiden tiedot ovat oikein kirjattu.

Vuonna 2018 tehtiin sisäministeriön pelastusosaston ohjeistamana alueellinen riskianalyysi. Alueellinen riskiarviointi päivitetään sisäministeriöstä työtä varten saatavan ohjeistuksen mukaan. Seuraava päivitys tapahtuu vuonna 2021. Alueellisessa riskiarvioinnissa pääpaino on laajoissa riskeissä ja niiden seurannaisvaikutuksissa. Riskitarkastelun muutokset eivät ole vuosittaisia. Alueellinen riskiarvio toimii kansallisen riskianalyysin pohjätietona. Myös kansallinen riskianalyysi päivitetään joka kolmas vuosi, seuraava päivitys on 2021. Kansallinen riskinarviointi raportoidaan EU:lle.

Riskialuejako toteutuu sisäasianministeriön jakamien päivitysten mukaisesti. Tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin resurssi- ja vastesuunnittelussa sekä valvonta- ja turvallisuusviestinnän suunnitelmissa. Kuntien toimintaan vaikuttavat, pelastustoimen tiedossa olevat uhkatekijät, tuodaan esille kuntien varautumisen ohjauksessa.

Taulukko 2: Pelastustoimen tehtävät riskiluokittain

	Pelastustoimen tehtävät riskiluokittain				
Vuosi	I	II	III	IV	Yhteensä
2016	833	1 690	658	2 016	5 197
2017	864	1 711	580	1 915	5 070
2018	1 001	1 800	658	2 160	5 619
2019	972	1 735	575	2 132	5 414
>6.12.2020	689	1 294	491	2 100	4 638
Yhteensä	4 359	8 230	2 962	10 323	25 938

Lähde: Pronto-Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto

Taulukko 3: Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kaikki tehtävät sekä rakennuspalot ja rakennuspalovaarat kunnittain 2015 - 8.12.2020

Tapahtumakunta	Kaikki tehtävät (vas.sarake) sekä rakennuspalot ja rakennuspalovaarat yhteensä (oik.sarake) kunnittain 2015 - 8.12.2020												
	2015		2016		2017		2018		2019		>8.12.2020		Yhteensä
Iisalmi	457	20	420	26	445	18	474	25	455	31	342	21	2593
Juankoski	134	2	117	12	Kuntaliitos 2017, luvut Kuopion luvuissa								251
Kaavi	101	7	119	13	91	6	101	6	73	5	88	5	573
Keitele	123	11	114	6	113	4	108	2	81	5	73	3	612
Kiuruvesi	196	4	213	16	209	15	252	12	215	12	161	9	1246
Kuopio	1 895	71	1 873	67	1 809	78	2 019	82	2 168	73	1792	69	11556
Lapinlahti	244	15	236	14	286	19	267	19	207	14	213	10	1453
Leppävirta	250	8	255	11	238	8	257	5	254	11	257	8	1511
Pielavesi	166	8	116	4	147	10	171	5	148	1	134	7	882
Rautalampi	147	9	165	6	122	8	143	5	146	7	111	6	834
Rautavaara	86	1	117	5	117	2	150	4	129	0	95	3	694
Siilinjärvi	388	21	413	14	400	31	409	19	388	21	407	11	2405
Sonkajärvi	115	13	113	10	162	7	136	5	169	12	110	3	805
Suonenjoki	227	19	206	10	188	10	248	11	208	11	178	6	1255
Tervo	62	4	75	3	62	4	90	0	55	5	62	5	406
Tuusniemi	120	1	94	6	93	9	117	7	110	4	109	1	643
Varkaus	407	33	378	27	407	24	450	18	402	24	381	18	2425

Vesanto	92	0	69	3	65	3	88	2	88	2	76	7	478
Vieremä	112	3	104	3	116	7	139	8	118	4	85	7	674
Yhteensä	5 322	250	5 197	256	5 070	263	5 619	235	5 414	242	4 674	199	31296

Lähde: Pronto-Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto

Päätös

- Pelastuslaitoksen oman riskianalyysin runko tarkistetaan palvelutasopäätöskausittain. Tarkastelussa otetaan huomioon alueellisen riskianalyysin esiin nostamat skenaariot ja seurannaisvaikutuksiltaan suurten riskien seurausanalyysit, sekä sisäministeriön ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston antamat ohjeet ja tulkinnat riskianalyysin laatimiseksi. Seuraava tarkastelu tehdään alueellisen riskianalyysin päivittämisen yhteydessä.
- Alueellinen riskianalyysi Pohjois-Savon maakunnan osalta laaditaan kolmen vuoden välein. Alueellisessa riskienarviossa huomioidaan normaali- ja poikkeusolojen häiriötilanteet koko pelastustoimessa sisäministeriön ohjeiden mukaan. Seuraava alueellisen riskianalyysin päivitys tapahtuu 2021. Alueellinen riskianalyysi toimii kansallisen, EU:lle annettavan riskianalyysin pohja-aineistona. Kansallisen riskianalyysin päivitykseen osallistutaan joka kolmas vuosi sisäministeriön ohjeistuksen mukaan.
- Pelastuslaitoksen riskianalyysin tilastollista tehtävien toteutumista riskiruutuihin seurataan vuosittain. Tehtäväkohtainen tarkastelu tapahtuu tilastollisesti sisäministeriön päivittämän riskiruutuaineiston kautta sekä riskiruutuihin tapahtuneiden onnettomuuksien kautta. Riskiruutujen tarkastelussa otetaan tehtävämäärien lisäksi huomioon tehtävien luonne ja riskiruudun kokonaisuusarviointi: ovatko tehtävät olleet riskiluokkaa määrittäviä kiireellisiä tehtäviä ja onko pelastuslaitoksella ollut tosiallisesti tehtävää, tai kohdistuuko riskiruutuun vain muutamia tehtäviä. Riskiruutujen riskiluokan arvioinneissa huomioidaan myös muut kansalliset ohjeet ja kumppanuusverkoston käytänteet. Muuttuneet riskiruudut toimitetaan Pronto-tietojärjestelmään kalenterivuoden alussa.
- Pronton tietosisällön tuottamista ja tiedon oikeellisuutta seurataan, ja tuetaan esimiesten koulutuksin.
- Riskianalyysin tulokset huomioidaan pelastustoimen valmius- ja vastesuunnittelussa, resurssien kohdentamisessa ja mitoittamisessa, sekä onnettomuuksien ehkäisyssä sekä uusien pelastusasemien sijoituksessa.
- Vuorela-Toivala alueelle alueen pelastusaseman rakentamisen tarkastelu käynnistetään palvelutasopäätöskaudella. Alueelle on jo tehty pelastusaseman tonttivaraus. Pelastusasemaratkaisussa otetaan huomioon 2022-2024 valmistuvan Kuopion ja Siilinjärven pelastusasemaverkoston toiminta ja alueen sopimuspolkuntien mahdollisuudet. Alueen vastesuunnittelu tarkistetaan huomioiden kaikki alueen resurssit ja tehostetaan onnettomuuksien ehkäisyn, valvonnan- ja turvallisuusviestinnän toimintaa.
- Ennusteet riskialueiden, toimintaympäristön ja väestörakenteen muutoksista vuoteen 2023 saakka tehdään yhteistyössä Pohjois-Savon liiton, AVI- ja ELY-keskusten ja muiden alan toimijoiden kanssa.
- Riskianalyysityöhön osallistuvat pelastuslaitoksen päällystöviranhaltijat oman kuntansa tai alueensa riskikohteiden osalta, sekä valmiuspäällikkö ja riskienhallintapäällikkö koko pelastuslaitoksen alueella. Kokonaisuutta koordinoi riskienhallintapäällikkö.

2.3.Toiminnan tavoitteiden ja suorituskyvyn arviointi

Toiminnan tavoitteet ja niiden edellyttämä suorituskyky määritellään riskinarvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon alueen erityispiirteet. Toiminnan tavoitteet, niitä kuvaava suorituskyky ja nykytila sekä suorituskyvyn liittyvät päätökset kuvataan tarkemmin luvussa 3.

Toiminnan tavoitteita on asetettu pelastuslaitoksen omana strategiatyönä, jossa näkyvät pelastustoimen tavoitteet ja päämäärät, sekä Kuopion kaupungin asettamina kaupunkikonsernin strategisina tavoitteina sekä toiminta-

valmiusohjeen ja onnettomuuksien ehkäisyn suoritteina. Toiminnan tavoitteet jaotellaan pääluokkiin onnettomuuksien ehkäisy, johon kuuluvat valvontatoiminta ja viranomaisten yhteistoiminta onnettomuuksien ehkäisyssä, turvallisuusviestintä ja muu onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, varautuminen ja väestönsuojelu. Lisäksi palvelutasopäätöksessä on kuvattu hallinto, resurssit, kalusto, tukitoimet ja projektit, joilla mahdollistetaan tavoitteisiin pääsy.

2.4. Palvelutasopäätöksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Palvelutasopäätöksen toteutumista seurataan aluepelastuslautakunnalle ja Kuopion kaupungille annettavilla kausiraporteilla. Pelastuslaitoksen numeeriset tavoitteet seurantaraporteissa ovat pelastustoiminnan toteutuminen (tehtävät, henkilövahvuudet yksiköissä, keskimääräinen toimintavalmiusaika), valvontatoimi (valvonnan toteutuminen valvontaluokittain, asuinkiinteistöjen itsearviointi, turvallisuusviestintä), ensihoito ja henkilöstö).

Meneillään olevan palvelutasopäätöskauden tavoitteiden toteutumista em. tunnusluvuin on esitetty palvelutasopäätöksen kohdassa 2.1 taulukossa 1. Taulukko on koottu tilinpäätöstiedoista ja kuvastaa Kuopion kaupungille annettavaa numeerista kausiraportointia, joka annetaan neljä kertaa vuodessa. Lisäksi toimintaa seurataan toiminnallisilla tavoitteilla, joissa isäntäkunta Kuopion strategiatyön ohjaamana seurataan toiminnan laadullisia kriteereitä (toimintasuunnitelmatiedot: turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, kiertotalous ja resurssien viisas käyttö, energiatehokkuus ja uusiutuva energia, kyvykäs ja innostunut henkilöstö ja uudistuva johtaminen, sujuva ja uudistuva toiminta, kestävä talous).

Pelastuslaitoksen johtoryhmässä raportoidaan säännöllisesti palotarkastustoiminta ja onnettomuuksien ehkäisy pelastuslaitoksen kolmelta toimialueelta, sekä henkilöstön tunnusluvut (rekrytoinnit, vaihtuvuus, sairaus- ja tapaturmapoissaolot). Raportoinnista vastaavat toimialueiden palopäälliköt.

Palvelutasopäätöksen kausi- ja vuosiseurannan toteutumisen mukaan valitaan toiminnan kehittämisen pitkän aikavälin painopisteet ja lyhyen aikavälin korjaavat toimet. Kausiraportoinnin mukaan tehtyjen korjaavien toimenpiteiden onnistuneita toimia ovat esimerkiksi valvonnan vuosikello ja valvontatoiminnan vakiintuminen.

Alueen moniviranomaistoimintaa ja sen käytännön toteutumista seuraan viikoittain perjantaisin moniviranomaispalaverissa ja tilannekatsauksissa, johon on kutsuttu Pohjois-Savon sosiaali- ja terveystoimen tilannekeskus, Itä-Suomen poliisi, Kuopion hätäkeskus ja Kuopion kaupunki. Kokouksiin on osallistunut myös Etelä-Savon sairaanhoitopiiri. Perjantaisin on myös säännöllisesti viikkopalaverina Itä-Suomen ISTIKE-tilannekeskustoimintaan osallistuvien pelastuslaitosten, Pohjois-Karjala, Etelä-Karjala, Pohjois-Savo ja Etelä-Savo, kanssa yhteinen videokokous tilannekuvan ja ajankohtaisten asioiden jakamiseksi. Nämä kokoukset pidetään perjantaisin Ilmatieteen laitoksen viranomaisille suunnatun sääbriefingin jälkeen, jossa saadaan ennakkovaroitukset seuraavan viikon säätilanteesta, ja voidaan keskustella pelastuslaitosten kanssa myrskyonnettomuustilanteisiin varautumisesta ja resursseista ja muista moniviranomaistoiminnan tehtävistä.

Itä-Suomen aluehallintaviraston kanssa pidetään vuosittain pelastuslaitoksen toiminnan seurantapäivä, jossa käsitellään palvelutasopäätöksen toteutumista AVI:n näkökulmasta.

2.5. Johtopäätös

Edellisissä luvuissa kuvattujen kohtien mukaan on valittu alkavan palvelutasopäätöskauden painopisteet:

- Toimintavalmiusajan seuraaminen riskiruuduittain
- Toimintavalmiusajan seuraaminen ensimmäisen yksikön ja yksikön täydentymisen 1+3 vahvuuden mukaan
- Pronton tietosisällön parantaminen
- Varallaolojärjestelmän seuranta ja mahdollisen varallaolojärjestelmän purkautumisen hallinta niin, että riskeihin suhteutettuna peruspalvelut säilyvät
- Onnettomuuksien ehkäisyn korostaminen
- Turvallisuusviestinnän ja some-viestinnän kehittäminen
- Riskienarvioinnin kehittäminen
- Moniviranomaistoiminnan ja tilannekeskustoiminnan kehittäminen

3. PÄÄTÖKSET PALVELUTASOSTA

3.1. Lakisääteiset tehtävät

3.1.1. Pelastustoimelle kuuluva ohjaus

Pelastuslain 27 § mukaan pelastuslaitoksen tulee alueellaan huolehtia pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Pelastustoimen ohjauksella tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista. Ohjausvelvoite kattaa ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden ohjaamisen pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden täyttymisessä.

Onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäiseminen sekä hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen ovat keskeisiä tavoitteita. Pelastuslain soveltamisalaan kuuluu tulipalojen ennaltaehkäisyä lisäksi myös toimialaan kuuluvien muiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyä, niiltä osin, kun tehtävää ei ole säädetty jonkun muun viranomaisen tehtäväksi.

Ohjauksessa tehdään yhteistoimintaa viranomaisten lisäksi järjestöjen ja yhteisöjen kanssa, jotta voidaan lisätä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistä tavoitetta onnettomuuksien ehkäisyssä ja turvallisuuden sekä turvallisuuden tunteen lisäämisessä kansalaisille.

Nykytila

Osa ohjauksesta toteutetaan valvontatoiminnan yhteydessä ja myös turvallisuusviestinnän keinoin. Lisäksi pelastuslaitos osallistuu erilaisten lupakäsittelyjen lausumiseen ja toimii kiinteässä yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen ja aluehallintaviranomaisen kanssa. Pelastuslaitos antaa ohjeita ja neuvontaa myös rakennushakkeisiin ryhtyville suunnittelijoille.

Ohjausta ja neuvontaa on annettu rakennushankkeiden esisuunnittelun palaverissa arkkitehtien, suunnittelijoiden, palokonsulttien ja kaavoituksen kanssa, jotta hankkeet ohjautuisivat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa oikeille urilleen. Rakennusvalvonnan pyytämistä lausunnoista vastaavat tähän erikoistuneet kaksi palotarkastajaa (Kuopion kohteet ja vaativat kohteet muissa kunnissa). Tarvittaessa on koottu asiantuntijaryhmä lausumaan erikoisempia kohteita, joissa on selvitetty myös muiden pelastuslaitoksen linjauksia. Lisäksi rakennuslupien lausuntaan ja AVI- ja muiden viranomaisten pyytämiin lausuntoihin osallistuvat päätoimiset palotarkastajat ja palomestarit kohdealueellaan pelastusjohtajan toimiohjeen ja tehtäväkuvaustensa mukaisesti.

Pelastuslaitos on järjestänyt säännöllisesti vuosittain seminaareja kuntien rakennusvalvonnan ja alueen rakennusteollisuuden kanssa ajankohtaisten asioiden käsittelemiseksi. Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaamisessa ja rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden seminaareissa tähdätään maakunnallisesti yhdenmukaisiin käytäntöihin.

Menneellä palvelutasopäätöskaudella yhteistyötä on tehty Itä-Suomen poliisin ja oikeusministeriön kanssa (sisäisen turvallisuuden ohjelmat, teemavalvonnat), ympäristöterveyshuollon (rakennuslupa- ja muut lausunnot ja katselmukset, teemavalvonnat), TUKES:n ja paloteknisiä laitteita valvovien ilmoitettujen laitosten kanssa (palotekniset laitteet, katselmukset ja koulutus palontutkinta), OTKES:n (onnettomuustutkinta), AVI-virastojen (valvonta, toimilupa- ja muut lausunnot), ELY- kanssa (liikenneturvallisuus, lausunnot, hankkeet ja kampanjat), Pohjois-Savon kylät ry (kylien turvallisuuskoulutus ja –turvallisuussuunnitelmat ja kehittämishankkeet) ja kuntien kanssa (varautuminen).

Keskeisiä haasteita pelastustoimelle ovat sisäisen turvallisuuden ja onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman mukaan muun muassa:

- iäkkäiden asumisturvallisuuden parantaminen
- julkisten tilojen, kuten kauppakeskusten ja koulujen turvallisuuden varmistaminen
- suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy

- työssä kohdatun väkivallan ja uhkailujen vähentäminen.

Edellä kuvatut ovat myös kansallista tavoitteita ja ovat moniviranomaistoiminnan keskiössä. Pelastuslaitoksen toiminnassa nämä kehittämiskohteet otetaan huomioon pelastustoimen suunnittelussa ja resurssissa, valvontasuunnitelmassa ja turvallisuusviestinnässä sekä moniviranomaistoiminnassa. Suunnittelun ja viranomaistoiminnan ohjauksessa pelastuslaitoksella korostuu erikoistuminen ja toimintojen keskittäminen siten, että erikoistuminen palvelee koko maakunnan aluetta.

Esimerkiksi poistumisturvallisuusselvityksiä, jotta niitä arvioidaan yhdenmukaisin kriteerein, ohjataan arvioitavaksi suppeammalle henkilöstölle, joilla on erikoistumista hoito- ja huoltolaitosten valvontaan. Samoin paloteknisten laitteiden lupaprosessit ja kemikaalipäätökset ovat keskitetty, jotta saadaan yhdenmukainen tarkastelu- ja ilmoitusprosessi laitoksen kanssa toimiville suunnittelijoille ja yrityksille. Toimintamalli yhdenmuksistaa suunnittelun ohjausta ja kasvattaa henkilöstön osaamista ja erikoistumista, ja on saanut rakennusteollisuuden ja TUKES:n ja sen hyväksymien ilmoitettujen laitosten kokouksissa varauksettoman kannatuksen.

Onnettomuuksien ehkäisyn työtä on ohjattu onnettomuustilastoinnin saadun tiedon, pelastusalan tutkimushankkeiden ja kumppanuusverkoston ohjeiden ja hankkeiden tulosten kautta. Ehkäisevää työtä ohjataan myös valvontakäyntien, onnettomuuksien tutkimuksen ja vaikuttavuustutkimusten tulosten perusteella. Turvallisuusviestintään on otettu mukaan paloturvallisuuden itsearvioinnin ja palontutkimuksen tuloksia.

Koko pelastushenkilöstö on osallistunut osaltaan onnettomuuksien ehkäisytyöhön. Pelastuslaitos osallistuu myös maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa aktiivista moniviranomaisyhteistyötä onnettomuuksien ehkäisyssä, ja osallistuu moniviranomaisten (poliisi, ympäristöterveydenhuolto, työsuojelu, AVI, TUKES) teemavalvontoihin ja muuhun yhteistyöhön. Ehkäisevää työtä ohjataan valvontakäyntien, onnettomuuksien tutkimuksen ja onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuustutkimusten tulosten perusteella.
- Pelastuslaitos hyödyntää valvontatoimessa ja muussa onnettomuuksien ehkäisyssä sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn hankkeen tuloksia.
- Kuntien rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden kanssa toteutettua ohjausta, neuvontaa ja yhteistoimintaa jatketaan.
- Koko pelastushenkilöstö osallistuu onnettomuuksien ehkäisytyöhön virkatehtäviin kuuluvana, sekä osallistuu toimenkuvansa mukaan toimialuekohtaiseen ohjaukseen ja neuvontaan. Palomies-ylipalomiestasolla tehtäviin kuuluu vuositasolla noin 10-15% työajasta ja esimies- ja palomestarietasolla noin 20-30 % työajasta, yhteensä noin 32 htv. Lisäksi on päätoimisia palotarkastajia yhteensä neljä henkilötyövuotta, joilla omia erikoistumisaloja (esimerkiksi paloriski-ilmoitukset, poistumisturvallisuus, palotekniset laitteet) ja edelleen kaksi lupa- ja valvontatoimintaan erikoistunutta palotarkastajaa, jotka ohjaavat vaativien kohteiden rakentamisen lausumista, suunnittelijoiden ohjausta siten, että pelastuslain nojalla valvottavat toiminnot suunnitellaan samoilla periaatteilla koko maakunnassa. Palotarkastuksien tekoon ja muuhun onnettomuuksien ehkäisyn työhön osallistuvat myös hallinnosta pelastustoimen sektoripäälliköt, palopäälliköt, valmiuspäällikkö ja valmiuskoordinaattori tehtäväkuviansa mukaan yhteen laskien noin kolmen henkilötyövuoden verran. Riskienhallintapäällikkö koordinoi toimintaa.
- Yhteensä päätoimista ohjaukseen käytettävää resurssia on käytettävissä seitsemän henkilötyövuotta, ja muu henkilöstö mukaan lukien palotarkastuksiin ja ohjaukseen on käytettävissä yhteensä noin 42 henkilötyövuotta. Henkilötyövuosien määrä on arvio, joka pitää sisällään palotarkastukset, valistuksen ja neuvonnan sekä muun onnettomuuksien ehkäisyn työn (projektit ja hankkeet). Onnettomuuksien ehkäisyn päätoimista resurssia ja tehtäväkuvia tarkastellaan ja uusitaan palvelutasopäätöskaudella.

3.1.2. Pelastustoimelle kuuluva valistus ja neuvonta

Pelastustoimen valistus ja neuvonta eli turvallisuusviestintä kattaa pelastusviranomaisten antaman koulutus-, ohjaus-, viestintä- ja neuvontatyön, jossa viestintäkanavina ovat sosiaalinen media, pelastuslaitoksen ja alueen

kuntien ja kaupunkien verkkosivut, pelastusasemilta annettava henkilökohtainen palvelu ja ohjaus sekä asuin-kiinteistöjen itsearviointilomakkeiden kautta avautuva tiedonvaihto pelastuslaitoksen ja kiinteistönomistajien kesken.

Turvallisuusviestintästrategian ja myös sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyyn kehittämishankkeen mukaisesti tärkein tavoite on ennaltaehkäisevän viestintä- ja neuvontatyön kehittäminen ja kansalaisten osallistaminen, jossa eri organisaatioiden yhteistyöllä ja myös vapaaehtoistyöllä sekä järjestöillä ja niiden tekemällä valistuksella on merkittävä rooli.

Viestinnän, neuvonnan ja kansalaisille annettavan henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvän koulutuksen ja kasvatuksen roolia ja eri toimijoiden yhteistyötä halutaan korostaa tulevalla suunnittelukaudella.

Nykytila

Pelastuslaitos toteuttaa vuosittain tarkastettavaa turvallisuusviestintäsuunnitelmaa, joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä valistuksen ja neuvonnan. Pelastuslaitoksen toimesta annettavaa henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta on järjestetty pelastusasemilla henkilö- ja kalustoresurssien puitteissa. Turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät ja viestinnällä tavoitettujen asukkaiden määrä vaihtelevat eri kuntien alueella. Välittömässä hälytysvalmiudessa olevan henkilöstön käyttäminen turvallisuuskoulutukseen aiheuttaa koulutuksen toteuttamiseen haasteita.

Koko pelastushenkilöstö on osallistunut osaltaan onnettomuuksien ehkäisytyöhön turvallisuusviestintä-suunnitelman ja sen ohjaaman koulutuksen mukaan. Lisäksi pelastuslaitoksella toimii turvallisuuskoulutusyksikkö, joka tarjoaa sekä ilmaista että maksullista ulkoista koulutusta. Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön myös varautumisen näkökulmasta. Koronatilanteen takia pelastusasemilla tapahtuvaa turvallisuuskoulutusta, avoimet ovet tilaisuuksia ja messuille ja muihin yleisötapahtumiin osallistumisia on siirretty eteenpäin, joka näkyy turvallisuusviestinnän koulutussuoritteissa. Niiden sijaan someviestintää ja verkkokoulutuksia on lisätty. Seuraavassa taulukossa turvallisuusviestinnän suoritukset 2016 - 8.12.2020.

Taulukko 4: Turvallisuusviestintätilasto 2016 - 8.12.2020

Vuosi	Väkiluku	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia väkiluvusta (%)
2015	248 502	731	27 850	11
2016	248 210	614	35 599	14
2017	247 776	631	37 408	15
2018	246 653	685	38 318	16
2019	245 602	687	42 304	17
>8.12.2020	244 236	278	12 260	5
Yhteensä	1 232 477	2 893	165 749	13

Lähde: Pronto-Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto

Vuoteen 2015 asti viestintä- ja neuvontatyön tavoitteena oli saavuttaa vuosittain 10 % alueen asukkaista. Tämä tavoite saavutettiin eri pelastusasemien toteuttamilla kohderyhmäkoulutuksilla ja pelastusasemilla järjestetyillä tilaisuuksilla. Vuodesta 2016 alkaen kokonaistavoitetta nostettiin 15 %:iin maakunnan alueen väestöstä. Tämän jälkeen arviointiin on otettu mukaan myös suurempia massatapahtumia, kuten messuja ja yleisötapahtumia. Pelastuslaitoksen antamalla turvallisuusviestinnällä on tavoitettu vuosittain yli 15 % alueen asukkaista. Tähän tulokseen ei ole laskettu sosiaalisen viestinnän tavoittamia ihmisiä mukaan.

Turvallisuusviestintäsuunnitelman toteutumista seurataan määrällisen toteutumisen lisäksi myös laadullisin kriteerein. Annettavan valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä. Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa huomioidaan turvallisuusviestinnän valtakunnalliset tavoitteet, sosiaalinen media ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusyksikön rooli ja resurssit. Turvallisuusviestintään osallistuu koko henkilöstö pelastusjohtajan toimintasäännön mukaisesti ja lisäksi turvallisuus- koulutusosasto.

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa ja –toteutuksessa on huomioitu turvallisuusviestinnän valtakunnalliset painopistealueet ja tavoitteet, sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn ohjelma, sosiaalinen media ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusyksikkö. Turvallisuuskoulutusyksikössä on toiminut uudelleensijoitettuna savusukelluskelpoisuuden menettäneitä palomiehiä päivävuorossa. Turvallisuuskoulutusyksikkö tekee ulkoista koulutusta, mutta osallistuu myös ensivaste- ja muuhun koulutukseen sekä tapahtumien järjestämisen, messutoimintaan, palotarkastuksiin, paloriski-ilmoitusprosessin toteuttamiseen sekä muihin pelastuslaitoksen tehtäviin. Vuonna 2019 turvallisuuskoulutusyksikössä toimi neljä päätoimista henkilöä.

Koulutuksen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos on käyttänyt turvallisuusviestinnässään erilaisia kampanjoita, kohtaamistilaisuuksia, kursseja, sosiaalista mediaa sekä yleisö- ja messutapahtumia. Koulujen osalta seurataan poistumisharjoitusten toteutumista ja raportointia pelastuslaitokselle. Raportointi tapahtuu Kuopion kaupungin e-lomakkeen kautta. Turvallisuuskoulutusyksikkö on osallistunut koulujen poistumisharjoitusten toteuttamiseen mahdollisuuksiensa mukaan sekä järjestänyt alueellisia seminaareja koulujen rehtoreille ja turvallisuuspäälliköille koulujen poistumisharjoittelusta ja niiden raportoinnista.

Pelastuslaitos on osallistunut myös aktiivisesti koulujen NouHätä-kampanjan toteutukseen ja loppukilpailujen järjestämiseen. Vuonna 2019 oli kaikista maakunnan kunnista kouluja mukana alueellisessa NouHätä-kampanjan kilpailuissa. Tehokkaaksi viestintä- ja vaikutuskeinoksi on koettu myös henkilökohtainen vaikuttaminen valvontäkäynnillä ja muissa työtehtävissä. Ennaltaehkäisevä viestintä on liitetty lisäksi poistumisharjoituksiin, verkkotiedottamiseen, pelastusaseman avointen ovien tilaisuuksiin, mediayhteistyöhön ja yleisötapahtumiin. Esimerkiksi yläasteiden NouHätä-kampanja ja paloturvallisuusviikko ovat vakiinnuttaneet paikkansa näiden toimenpiteiden joukossa.

Vuodesta 2018 alkaen pelastuslaitos on osallistunut Rakenna ja asu -messuille ja Kallavesi -messuille Kuopiossa. Tavoite on olla messuilla vuosittain mukana, näkyvillä ja kohdattavissa. Lisäksi pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti Kuopion kaupungin järjestämiin turvallisuustietoiskuihin alatorin Kohtaamossa. Korona-pandemian takia vuonna 2020 messut ja pelastusasemien avoimet ovet – tilaisuudet peruttiin. Pelastuslaitos on kehittänyt voimakkaasti sosiaalisen median viestintää, jossa sillä on säännöllisiä seuraajia. Pelastuslaitos on mukana Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa.

Turvallisuusviestintään otetaan mukaan paloturvallisuuden itsearviointin ja palontutkinnan tuloksia. Pelastuslaitos hyödyntää viestinnässään laaja-alaisesti sosiaalista mediaa perinteisten paikallisten ja alueellisten medioiden (radio, sanomalehdet) lisäksi.

Pelastuslaitos osallistuu maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston hankkeisiin onnettomuuksien ehkäisyssä.

Pohjois-Savon pelastustoimen aluetta koskeva turvallisuusviestintäsuunnitelma ja valvontasuunnitelma on päivitetty vuosittain.

Sosiaalinen media

Pohjois-Savon pelastuslaitos viestii aktiivisesti seuraavilla sosiaalisen median kanavilla: Facebook, Twitter ja Instagram. Sosiaalisen median kanavien merkitys turvallisuusviestinnässä on kasvanut merkittävästi. Yhtenä tavoitteena onkin kasvattaa sosiaalisen median seuraajien määrää jatkuvasti. Näitä kontakteja ei ole toistaiseksi laskettu mukaan turvallisuusviestinnän tilastoihin.

Pelastuslaitoksen henkilökunnasta koottu turvallisuusviestintätiimi, neljä henkilöä, vastaa viestinnän järjestämisestä, laadusta sekä palvelujen kehittamisestä. Viestintätiimi valvoo ja arvioi tavoitteiden toteutumista pelastuslaitoksen toiminta-alueella. Paikallisesti turvallisuusviestinnän toteuttamisesta vastaavat asemavastaavat yhteistyössä turvallisuusviestintätiimin kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen sosiaalisen median kanaville laadittava turvallisuusviestintä tukee osaltaan terveysviranomaisten COVID19-viestintää. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätiimi seuraa säännöllisesti COVID19- tilannetta ja tiimillä on käytössään ajantasaiset ohjeet koronavirukseen liittyen.

Yksi turvallisuusviestintätiimin jäsen on mukana valtakunnallisessa sisäministeriön johtamassa TUVI-tehonyrkissä, joka yhtenäistää pelastustoimen yhteistä turvallisuusviestintää sekä laatii pelastusalan yhteisiä julkaisuja.

Omatoiminen varautuminen

Omatoimisella varautumisella tarkoitetaan pelastuslain (379/2011) 14 §:n mukaan yksittäisen henkilön, yhteisön, yrityksen tai laitoksen valmistautumista tilanteisiin, joissa normaali arki häiriintyy. Tällaisia tilanteita voivat olla onnettomuuden uhka, onnettomuus, normaaliolojen häiriötilanne tai poikkeusolot. Tapahtuneita esimerkkejä normaaliolojen häiriötilanteista ovat muun muassa puhtaan veden ja elintarvikkeiden jakeluun liittyvät häiriöt sekä pitkät sähkökatkot.

Tavoitteena on ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaaminen vaaratilanteissa sekä varautuminen tulipalon sammutukseen jo kohteen omatoimisiin ponnisteluihin, joka antaa lisää mahdollisuutta pelastuslaitokselle sammutus- ja pelastustehtävien ja muiden vaaratilanteiden menestyksekkääksi hoitamiseksi.

Omatoimista varautumista tulipaloihin voidaan tehostaa käyttämällä automaattisia sammutuslaitteistoja ja paloilmoitinlaitteistoja erityisesti niissä kohteissa, joissa tulipalon riski on tavanomaista suurempi tai seurausvaihto- kukset erityisen merkittäviä. Pelastuslain mukaan rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on kyettävä varmistamaan rakennuksen käyttäjien turvallisuus varautumalla onnettomuusuhkiin ennakkosuunnitelulla ja ennakoivilla toimenpiteillä kuten pelastussuunnitelmilla. Pelastussuunnitelmassa on ennakkoon mietitty ja suunniteltu tarvittavat toimenpiteet uhka- ja onnettomuustilanteiden varalle.

Paloturvallisuusongelmat ovat erityisesti henkilöturvallisuudessa, joka näkyy palokuolemina. Pohjois-Savon maakunnan alueella palokuolemat ovat esiintyneet yksittäisinä tapauksina 2015-2020 yksi-kaksi tapausta eri puolilla maakuntaa. Vuosina 2017-2018 ei maakunnassa tapahtunut yhtään palokuolemaa. Palokuolematilanne voi huonontua, koska väestön ikääntyminen ja syrjäytyneisyyden lisääntyminen kasvattavat vaarassa olevien ihmisten määrää. Myös pienet lapset kuuluvat riskiryhmään. Erityisryhmien alentunut toimintakyky on keskeinen syy tulipalojen syttymiseen ja vahinkojen vakavuuteen sekä määrään.

Pelastuslaitos valvoo ja ohjaa ilmoitusten perusteella sekä palotarkastusten yhteydessä yritysten ja taloyhtiöiden pelastussuunnitelmien laadintaa asiakirjatarkastuksena. Pelastuslaitos ohjaa tarvittaessa pelastussuunnitelma- velvollisten kohteiden pelastussuunnitelmien laadintaa. Päivitetyt pelastussuunnitelmat tulee löytyä kohteesta itseltään. Pelastuslaitoksen internet-sivuilla on koottu pelastussuunnitelmien laatimista ohjaavat lomakkeet pelastussuunnitelma- velvollisten kohteiden tekemän työn tueksi.

Pelastuslaitos edistää omatoimista varautumista kouluttamalla tehtäviin nimettyjä henkilöitä joko itse tai yhteistyössä eri viranomaisten ja alan järjestöjen kanssa.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä esimerkiksi Pohjois-Savon pelastusalan liitto ry:n kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille. Pelastuslaitos on osallistunut yhteistyössä Pohjois-Savon kylät ry:n kanssa kylien turvallisuussuunnittelun koulutuksiin.

Pelastussuunnitelma- velvolliset ovat tehneet omat pelastamissuunnitelmansa, joissa tarvittu yritysten ja taloyhtiöiden turvallisuushenkilöstö on nimetty ja koulutettu. Nämä kohteet ovat varautuneet ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä ja ryhtymään tarvittaessa omatoimisesti pelastustoimenpiteisiin.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueelle laaditaan vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelma, jossa tuodaan esiin yksityiskohtaisemmin viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen tavoitteet ja keinot ja resurssit niiden saavuttamiseksi. Turvallisuusviestintäsuunnitelma annetaan tiedoksi aluepelastuslautakunnalle.
- Pelastuslaitoksen antamalla turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain yli 15 % maakunnan alueen asukkaista. Turvallisuusviestintään osallistuu osaltaan koko pelastuslaitoksen henkilöstö tehtävä- ja toimenkuvaustensa mukaisesti.
- Pelastuslaitos kehittää edelleen sosiaalisen median viestintää. Sosiaalisen viestinnän toteuttamisesta ja kehittämisestä vastaavat erikseen nimetty ryhmä oman työnsä ohella, noin 4-6 henkilöä. Ryhmään kuuluvat pelastuslaitoksen riskienhallinnan, turvallisuuskoulutuksen ja asiakaspalvelun henkilöitä, sekä valmiuspäällikkö ja – koordinaattori.

- Viestinnän, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä
- Koulujen osalta seurataan poistumisharjoitusten toteutumista ja raportointia pelastuslaitoksille.
- Pelastuslaitos osallistuu NouHätä-kampanjaan ja paloturvallisuusviikkoon, sekä turvallisuus-viestintäsuunnitelman mukaisten muiden kohderyhmien kouluttamiseen.
- Turvallisuusviestinnässä seurataan tehtävämäärissä esiintyviä muutoksia tai palontutkinnassa esille nousseita seikkoja, ja nouseviin trendeihin voidaan puuttua nopeallakin aikataululla.
- Pelastussuunnitelmavelvollisten tekemiä pelastussuunnitelmia seurataan valvontakäyntien yhteydessä.
- Kylien väestön omatoimista varautumista kehitetään kouluttamalla kyläläisiä yhdessä Pohjois-Savon kylät ry:n ja kolmannen sektorin vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.
- Pelastuslaitos järjestää yhteistyökumppaneittensa kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille.

3.1.3. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Kaavoitus

Pelastuslaitos antaa kaavoitustyöhön lausuntoja kaavoitus- ja rakennussuunnitelmista henkilö- ja paloturvallisuuden osalta, poistumisturvallisuudesta ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisesta. Maakunta- ja asemakaavoituksen lausuntotyöhön osallistuvat valmiuspäällikkö ja riskienhallintapäällikkö, sekä alueelliseen ja paikalliseen tarkasteluun edellisten lisäksi palopäälliköt sekä tarvittaessa pelastusasemien vastuupalomestarit.

Yhteistyötä alueen kuntien kaavoitus- kehitetään siten, että pelastusviranomaisen on mukana aluesuunnittelussa riittävän aikaisessa vaiheessa. Kuntien on huolehdittava riittävän sammutusveden saannin järjestelyistä, ja taa-jamarakentamisessa on otettava pelastustiet, toimintavalmiusaika ja saavuttavuus liikenne- ja muiden järjeste-lyjen osalta huomioon. Kerrostalorakentamisessa on otettava huomioon myös puomitikkaan käytön vaatimukset pelastusteille ja niiden kantavuuksille.

Lausuntotyöhön osallistuvien viranomaisten tehtäväkuvat esitetään pelastuslaitoksen toimintasäännössä.

Rakennusvalvonta

Pelastuslaitos antaa rakennusvalvontaviranomaisille lausuntoja rakennussuunnitelmista henkilö- ja paloturvalli-suuden osta, poistumisturvallisuudesta ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisesta. Riskienhal-linnan yksikkö ohjaa ja yhdenmukaistaa pelastuslaitoksen rakennusvalvontaan annettavia lausuntoja ja osallis-tuu rakennuslupaprosessiin lausunnon antajana tai rakennusvalvonnan rakennuslupakokouksiin osallistuvana asiantuntijana. Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti kumppanuusverkoston vuonna 2019 perustettuihin val-vonnan ja rakentamisen asiantuntijaverkostoihin, jotta linjaukset ja ohjaus ovat yhdenmukaisia myös muiden pelastuslaitoksen kanssa, koska suunnittelijat ja suuret rakennusliikkeet toimivat ympäri maata. Pelastuslaitos-ten tulkinnat tulisi keskenään olla yhdenmukaisia, ja erityisesti maakunnan sisällä.

Rakennusvalvonnan käytännöissä on kuitenkin kuntakohtaisia eroja. Pelastuslaitos on järjestänyt 1–2 kertaa vuodessa suunnittelu- ja koulutuspäivän maakunnan kuntien rakennusvalvonnan lupa- ja rakennustarkastajille yhtenäisten ohjeiden ja käytäntöjen edelleen kehittämiseksi. Lisäksi pelastuslaitos on järjestänyt vuosittain Poh-jois-Savon rakennusteollisuuden seminaaripäivän, jossa keskustellaan alueen rakennusteollisuuden edustajien ja suunnittelijoiden kanssa yhteisistä linjauksista.

Digitaalinen rakennuslupakäsittely (esimerkiksi lupapiste.fi) ohjaa rakennuslupien lausunnot entistä enemmän Kuopioon riskienhallinnan vastuualueelle, jossa niistä vastaavat lupakäsittelyyn erikoistuneet palotarkastajat. Lupakäsittelyyn erikoistuneet palotarkastajat osallistuvat viikoittain myös Kuopion rakennusvalvonnan ko-kouksiin sekä suunnittelijoiden ja arkkitehtien neuvontaan. Erikoistuminen ja koko maakuntaa palvelevat lin-jaukset vievät henkilöresursseja. Kun rakentamisvolyymin Kuopiossa on ollut suuri, rakennuslupaprosessiin, lausuntoihin ja vaativien kohteiden katselmuksiin erikoistunut henkilöresurssi on pelastuslaitoksessa niukka.

Suunnittelijoiden opastaminen ja pelastuslaitoksen osallistuminen vaativien rakennushankkeiden esisuunnitteluvaiheeseen on rakennushankkeen kannalta kustannustehokasta. Paloturvallisuuden ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottaminen rakennussuunnitelmissa tapahtuu joko rakennusvalvontaviranomaisen tai suunnittelijan pyynnöstä. Rakennusluvista ja rakentamisen valvonnasta vastaa rakennuslupaviranomainen, mutta joissain tapauksessa suunnittelijoita ohjautuu pelastuslaitokselle ratkomaan rakennuslupakäsittelyssä esiin tulleita seikkoja, mikä kuormittaa pelastuslaitoksen rakennuslupakäsittelyyn osallistuvia palotarkastajia entisestään.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella haasteellisia rakennushankkeita ovat varsinkin suuret rakennukset, lisääntyvät maanalaiset tilat ja korkeiden rakennusten määrän kasvu. Tiivis ja matala rakentaminen lisää aluepalon riskiä, mikäli tätä ei ole otettu huomioon jo aluesuunnittelussa. Pelastuslain mukaisesti kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin. Ylikorkeissa rakennuksissa tarvitaan rakenteellisen palontorjunnan ja sammutusveden kerrokseen saanninosalta erityisiä ratkaisuja (esimerkiksi palomieshissit, savunpoisto, porraskäytävät, sammutusvesiputkistojen paineenkorotuspumput).

Pelastuslaitos on osallistunut pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan ja rakennusvalvonnan TOP10-ryhmän ohjeistuksen kommentointiin, jotta pelastuslaitosten antama ohjaus ja neuvonta ja linjaukset ovat kansallisesti yhteneviä. Yhtenäisten toimintalinjojen saavuttamiseksi on järjestetty sisäistä koulutusta ja rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden ja pelastustoimen yhteisiä kokouksia 1-2 krt/vuosi.

Muut viranomaiset

Pelastuslaitos tekee kuntien kaavoituksen ja rakennusvalvontaviranomaisten lisäksi yhteistyötä sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn ja sisäisen turvallisuuden hankkeiden tavoitteiden mukaisesti myös poliisin, ympäristöterveydenhuollon, työsuojeluviranomaisen, AVI- ja ELY-keskusten, pelastuslaitosten kumppanuusverkoston, hätäkeskuslaitosten, TUKES:n ja sen valvomien eri tarkastuslaitosten, puolustusvoimien, energiayhtiöiden, Trafín ja kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisyn, valvonnan ja lausuntojen antamisen osalta on kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelmassa.

Päätös

- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti kaavoitustyöhön ja antaa niihin lausuntoja oman lainsäädäntönsä nojalla.
- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti rakennushankkeiden ja –suunnittelijoiden ohjaukseen oman lainsäädäntönsä nojalla.
- Pelastuslaitos osallistuu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan, jotta pelastuslaitosten antama ohjaus ja neuvonta ja linjaukset ovat kansallisesti yhteneviä.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdolluuksiensa mukaan myös muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa yhteisiin toimiin ja hankeisiin onnettomuuksien ehkäisyssä.
- Yhteistyötä alueen kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisten kesken kehitetään siten, että pelastusviranomainen on mukana aluesuunnittelussa riittävän aikaisessa vaiheessa.
- Yhtenäisten toimintalinjojen saavuttamiseksi järjestetään pelastuslaitoksen sisäistä koulutusta sekä kuntien rakennusvalvonnan ja rakennusteollisuuden kanssa yhteisiä kokouksia 1–2 krt/vuosi.
- Lausuntopyynnöt ohjataan riskienhallinnan henkilöstön kautta joko riskienhallinnan päätoimisille palotarkastajille tai alueen palomestareille hankekokonaisuuden mukaan siten, että käytännöt ja vaatimustaso ovat yhdenmukaisia koko maakunnassa ja pelastustoiminnan tarpeet on otettu huomioon rakennussuunnitelmissa.
- Tarkastustehtäviä, lausuntoja ja opastusta suunnataan toimiin, joissa tarvitaan pelastusviranomaisen erityistä asiantuntemusta sekä pelastustoiminnan turvaamiseksi vaativissa kohteissa.
- Sammutusveden tarve ja pelastusteiden vaatimukset otetaan huomioon kuntien kaavoituksessa.

3.1.4. Palontutkinta

Pelastuslaitoksen on suoritettava pelastuslain 379/2011 41 § nojalla palontutkinta onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn ja vahinkojen rajoittamisen sekä toiminnan kehittämisen vuoksi. Tahalliseksi ja tuottamuksellisesti arvioidut palot on ilmoitettava poliisille.

Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 99.3 § on tutkinnasta todettu, että pelastusviranomaisen voi vastaavasti tutkia valvontaansa kuuluvassa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden. Turvatekniikan keskus voi tarvittaessa myös tutkia tällaisessa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden.

Nykytila

Pelastuslaitoksella on palontutkintaan koulutetuista henkilöistä muodostettu tutkintaryhmä, yhteensä 16 henkilöä jaoteltuna eri puolille maakuntaa. Tutkintaan osallistuvilla on asianmukaiset henkilökohtaiset suojavarusteet, palontutkintasalkku, jossa ohjeistusta ja tutkintaan tarvittavia välineitä. Lisäksi Kuopiosta on saatavissa lisää tutkinnassa tarvittavia välineitä ja palontutkintaan varusteltu palontutkinta-auto. Yhteistyö Itä-Suomen poliisin palonsyöntutkijoiden kanssa on saumatonta. Vakuutusyhtiöiden, valtuutettujen sähkö tarkastajien ja TUKESin tukijoiden kanssa yhteistyö on jatkuvaa ja sujuvaa. Tutkinnan käynnistämiseen on luotu hälytys- ja ilmoittautumiskaavio ja tutkinnan suorittamisen peruseräpäätökset poliisin palonsyöntutkinta huomioon ottaen. Tutkintaan osallistuu kaksi koulutettua palontutkijaa Kuopion päivystävän palomestarin koordinoimana siten, että tutkijat eivät ole olleet osallisena tilanteen johtamiseen. Palontutkijoille on järjestetty sekä sisäistä, että ulkoista koulutusta Pelastusopiston, Poliisiammattikorkeakoulun ja Turvatekniikan keskuksen toimesta. Pron-ton onnettomuusselosteen sisältöön on annettu ohjausta.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on järjestänyt jo perinteeksi muodostuneen Itä-Suomen pelastuslaitosten palontutkijoiden seminaarin, jossa käsitellään eri toimijoiden esiin nostamia ajankohtaisia asioita onnettomuuksin syissä ja palontutkinnassa. Keväällä 2020 seminaari jouduttiin perumaan koronatilanteen takia. Seminaarissa ovat omakustanteisesti olleet mukana muun muassa Itä- ja Keski-Suomen pelastuslaitokset, Itä-Suomen poliisilaitoksen palonsyöntutkijat, vakuutusyhtiöt ja TUKES ja Pelastusopisto. Kevään 2018 seminaarissa oli mukana myös OTKES ja seminaarissa käsiteltiin erityisesti hiihtokeskusten vuokramökkien turvallisuutta. Kerättyjä tietoja hyödynnetään pelastus- ja valvontatoiminnan lisäksi myös muussa pelastustoiminnan koulutuksessa ja kалustohankinnoissa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos järjesti syksyllä 2019 erityisesti maanviljelijöille suunnatun palontutkinta-/turvallisuuksseminaarin. Seminaarissa keskityttiin pääasiallisesti keinoihin, joilla ehkäistään kokonaan tai ainakin minimoidaan maatiloilla sattuvia tulipaloja, onnettomuuksia ja vahinkoja. Lisäksi seminaarissa käsiteltiin maakunnassa ja muualla tapahtuneita suurmaatilojen tulipaloja ja niiden syytymissyitä. Palontutkinnan tuloksia on tuotu esiin myös sosiaalisessa mediassa.

Pelastusviranomaisen on pelastuslain 41 §:n mukaan ilmoitettava poliisille, jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Pelastusviranomaisen on myös ilmoitettava poliisille, jos palontutkinnassa havaitaan rikkomuksia palo- ja henkilöturvallisuudessa. Esimerkkejä rikkomuksista ovat esimerkiksi lukitut poistumisreitit ovet kohteen käytön aikana, paloilmioittimen tai sprinklerijärjestelmän huollonlaiminlyöminen tai putoamissuojauksen puuttuminen. Poliisilain 872/2011 6 luvun 1 §:n mukaisesti poliisi tekee poliisitutkinnan palosyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko. Pelastuslaitoksella ilmoittamisesta poliisille huolehtii tilannetta johtanut päivystävä palomestari ja heidän tukenaan palontutkintaryhmä.

Päätös

- Pelastusviranomaisen ilmoittaa poliisille kaikki sellaiset tulipalot, joissa epäillään tulipalon tai muun onnettomuuden olevan aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti pelastuslain 41 § mukaisesti.
- Poliisille ilmoitetaan kaikki palontutkinnassa havaitut rikkomukset palo- ja henkilöturvallisuudessa.
- Palontutkintaa kohdennetaan palokuolemien ja suurten omaisuusvahinkojen lisäksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston antamiin palontutkintateemoihin. Lisäksi tutkitaan pelastuslaitoksen harkinnan

mukaan muita toimialan kannalta merkityksellisiä tulipaloja ja onnettomuuksia.

- Saaduista tutkimustuloksista järjestetään palontutkijoille ja tehtävään osallistuneille henkilöille ja muulle operatiiviselle ja palotarkastushenkilöstölle sisäistä koulutusta. Tutkinnan tuloksia hyödynnetään pelastustoiminnassa ja valvontatoiminnassa sekä turvallisuusviestinnässä.
- Palontutkintaan osallistuva resurssi on noin 16 palontutkintaan oman toimensa ohella erikoistunutta ja perehdytettyä henkilöä.
- Palontutkijat kokoontuvat säännöllisesti vähintään kaksi kertaa vuodessa. Yhteistyötä poliisin palosyyntutkijoiden, TUKES:n ja vakuutusyhtiöiden kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen.

3.1.5. Valvontatehtävä

Pelastuslain 379/2011 mukaan pelastustoimen on valvottava pelastustoimen säädösten noudattamista sekä turvallisuuden ylläpitämistä palotarkastusten ja muiden valvontatoimien avulla.

Nykytila

Palotarkastusalueet ovat muodostuneet kunnittain ja palotarkastuksia tehdään pääasiassa palo- asemakohtaisesti. Palotarkastusten tekemiseen osallistuu koko operatiivinen henkilöstö (pelastusviranomaiset) ja lisäksi on yhteensä viisi päätoimista palotarkastajaa, jotka alueellisen edustuksen kanssa muodostavat riskienhallinnan (onnettomuuksien ehkäisy) tiimin. Palotarkastusta ja muita valvontatehtäviä tekevien viranhaltijoiden eritasoinen osaaminen aiheuttaa lisähaasteen palotarkastustoimintaan. Päivävuoroon on myös työkykyperusteisesti siirretty operatiivisen toiminnan henkilöstöä, jotka ovat virkasuhteessa ja osaltaan osallistuvat palotarkastustoimintaan.

Valvottavia kohteita koko maakunnan tasolla on 92408 kohdetta vuonna 2020 (palotarkastusohjelma Wisemaster). Vuonna 2020 tarkastettavia kohteita on 1639 (taulukko 2). Taulukossa on myös tuotu esiin kohteet valvontaluokittain. Taulukon listaus on vuodelta 2020, ja kohteiden määrissä on jonkin verran vaihtelua vuosittain johtuen tietokannan virheistä ja eheydestä sekä valvontaluokan kohteiden keskimääräisestä valvontavälistä. Vuosittain valvottavien kohteiden suuruusluokka on kuitenkin suunnilleen samalla tasolla. Valvontatoimen suunnittelussa ja kehittämisessä pyritään siihen, että valvottavat kohteet tulisivat kuukausittain tasaisesti, ja että palotarkastukset on suoritettu marraskuun loppuun mennessä.

Taulukko 2: valvontaluokat A1-A8 vuonna 2020

		Kaikki kohteet	Tarkastettavat 2020
A1	Rakennus ympärivuorokautisessa käytössä	454	197
A2	Opetusrakennukset ja päiväkodit	314	130
A3	Kokoontumis- ja liiketilat	1353	311
A4	Teollisuus- ja varastorakennukset	1247	227
A5	Maataloustuotantotilat	1299	267
A6	Muut kohteet	566	68
A7	Asuinkohteet	63748	394
A8	Vapaa-ajan kohteet	23401	45
	Ei luokitusta	26	0
	Yhteensä	92408	1639

Lähde: WiseMaster palotarkastusohjelma

Valvontakohteiden valvontaväli on esitetty valvontasuunnitelman liitteenä. A1-kohteissa hoito- ja huoltolaitosten ja tuetun asumisen ja muiden poistumisturvallisuusselvityskohteiden valvontaväli on 1-3 vuotta riippuen toiminnan luonteesta ja rakenteellisen paloturvallisuuden ratkaisuista (sprinklaus), hotelli- ja majoitus- ja asuntolatoiminnan osalta 2-10 vuotta. A2-valvontakohteiden eli opetusrakennusten ja päiväkotien valvontaväli on 2-5 vuotta riippuen toiminnan luonteesta ja laajuudesta. A3-A6 kokoontumis- ja liikerakennukset, teollisuus- ja varastorakennukset, maatalousrakennukset, viljankuivaamot, marjatilat ja muut rakennukset periaatteellinen

valvontaväli on 1-10 vuotta kohteesta, toiminnasta ja sen laajuudesta riippuen. Valvontavälit ovat pelastuslaitosten kumppanuusverkoston oheistamia ja ovat valvontasuunnitelman liitteenä ja nähtävissä valvontasuunnitelman kanssa pelastuslaitoksen nettisivuilla. Kumppanuusverkostossa on meneillään hanke valvontaluokkien ja valvontavälien arvioinnin päivittämiseksi.

Valvontakohteet A7-A8, eli asuinrakennukset ja vapaa-ajan rakennukset ovat pääosin asuinkiinteistöjen itsearvioinnin menettelyn piirissä. Näihin kohteisiin kohdennetaan kuitenkin myös perinteistä palotarkastusmenettelyä.

Palotarkastusten suorittaminen raportoidaan toimialueittain johtoryhmälle, ja edelleen niistä koostaan säännöllisesti kausiraportoinnit Kuopion kaupungin raportointijärjestelmän mukaisesti. Palotarkastussuoritteet vuosilta 2015-2020 ovat taulukossa 1.

Pelastustoimen alueella vuosittain tarkastettavat kohteet on pystytty tarkastamaan. Erityiskohteiden valvontatyö vaatii erikoistumista. Kun kohteet ovat hajallaan ympäri maakuntaa, joutuu näihin erikoistuva palotarkastaja liikkumaan paljon ja aikaa kuluu myös matkoihin. Pelastusasemia on 29, eikä voida olettaa, että jokainen pelastusaseman vastuuhenkilö erikoistuu kaikkiin onnettomuuksien ehkäisyasioihin, vaan esimerkiksi hoito- ja huoltolaitosten paloturvallisuuteen, poistumisturvallisuusarviointeihin, paloteknisiin laitteistoihin ja -tekniikoihin, savunpoistoon ja paloriski-ilmoitusprosessiin on oltava koko maakuntaa koskevaa erikoistumista yhdenmukaisten vaatimusten täyttämiseksi. Sama koskee suurten ja vaativien rakennushankkeiden paloteknisten lausuntojen laadintaa, jotta vaatimustaso on yhdenmukainen koko maakunnassa.

Palotarkastusten lisäksi pelastusviranomaisen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa velvoitteiden noudattamista kohteessa. Tämä tapahtuu esimerkiksi kohteen laatiman poistumisturvallisuusselvityksen, pelastussuunnitelman tai muiden kohteesta laadittujen asiakirjojen, kuten TUKESin hyväksymien tarkastuslaitosten tekemien automaattisten sammutuslaitteistojen tai paloilmittimien käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten asiakirjojen perusteella.

Pelastuslaitos ohjaa keskitetysti poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa ja toimenpiteitä turvallisuustason parantamiseksi niissä kohteissa, joissa asuvien toimintakyky on alentunut. Säädösten mukaisia valvontakäyntejä on pyritty priorisoimaan henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta vaativiin kohteisiin kuten hoito- ja huoltolaitoksiin, tuetun asumisen kohteisiin ja palvelutaloihin. Vuosittain palotarkastuskohteiden tarkastusmäärässä on vaihtelua tilastomassasta johtuen.

Valvontaluokat A7 ja A8 eli omakotitalot ja vapaa-ajan asunnot ovat asuinkiinteistöjen itsearvioinnissa, jossa kuntakohtaisesti on saavutettu 70–100 % tarkastusvuoden kohteista. Niihin kohdennetaan kuitenkin perinteistä paikan päällä tapahtuvaa valvontaa tarkoituksenmukaisuusperiaatteen kautta. Mikäli itsearvioinnin lomaketta ei ole palautettu, tai epäillään, että kohteessa tulipalon tai muun onnettomuuden riski on lisääntynyt (esimerkiksi teemavalvonta) ja aiheuttaa vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle, kohteeseen tehdään ylimääräinen palotarkastus. Palotarkastus voidaan tehdä myös muusta esiin tulleesta syystä, kuten esimerkiksi kohteesta saadun paloriski-ilmoituksen takia, tai on muu perusteltu syy suorittaa yleinen tai ylimääräinen palotarkastus, nuohoojan antaman vikailmoituksen perusteella suoritettu tarkastuskäynti tai kohde itse pyytää paikan päällä tapahtuvan palotarkastuksen. Palotarkastustietokannan virheellisyydet kiinteistöjen omistajatiedoissa aiheuttavat paljon ylimääräistä työtä asuinkiinteistöjen itsearvioinnin prosessissa.

Palotarkastuksilla tarkistetaan palotarkastuskohteen valvontaväli. Palotarkastusten tulee olla riskiperusteisia, ja jos palotarkastuksilla havaitaan kohonnutta riskiä paloturvallisuudessa, valvontaväliä voidaan tihentää. Ohjeellinen valvontaväli on arvioitu eri valvontaluokan rakennuksille ja toiminnoille kumppanuusverkoston ohjeessa, jota ollaan parasta aikaa päivittämässä. Uusi ohje, ja koko pelastustoimen käyttämä yhtenäinen uusi valvontasovellus, tulee käyttöön palvelutasopäätöskaudella.

Palotarkastusten riskiperusteiseen arvioinnin ja laadullisen työn kehittämiseksi pelastuslaitos oli mukana sisäministeriön ja kumppanuusverkoston hankkeessa Arvioiva palotarkastusmenettely, jossa kehitettiin menetelmää kohteen riskiperusteisen valvonnan määrittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Arvioiva palotarkastusmenettelmä liitetään aikanaan valmistuvaan uuteen palotarkastusten valvontasovellukseen, joka korvaa nykyiset valvontaohjelmat. Pelastuslaitoksille yhteiseen valvontasovellukseen kehitetään myös asiakirjavalvontaa, kaikille yhteisiä digitaalisia ilmoituslomakkeita ja niiden prosesseja. Ensimmäiset pelastuslaitosten yhteiset sähköiset lomakkeet julkaistaan 2020 käyttöön otettavalla pelastustoimi.fi sivuilla.

Valvontakohteiden suunnitteluun on tuonut haastetta rakennustietokannassa olevat virheet ja palotarkastustietokannan lähtötietojen perkaaminen. Kiinteistöjen tiedot saadaan VRK tietokannoista nk. rakennus- ja huonekisterin (RA-HU) tietojen päivityksenä, johon tiedot on saatu kunnallisten rakennusvalvontojen ilmoittamana tietona. Tiedot perustuvat viimeiseen myönnettyyn rakennuslupaan, joka voi olla todella vanhakin. Vanhoja pienmaatiloja, jotka ovat nykyisin asuinkiinteistöjä tai vapaa-ajan asuntoja, joudutaan perkaamaan tietokannasta kyseisten kohteiden palotarkastustarkastusvuosi kerrallaan. Kiinteistöjen tietoja on korjattu palotarkastuskäytien yhteydessä pelastuslaitoksen tietokantaan. Rakennustietokannan päivitysten yhteydessä pelastuslaitos on selvittänyt kiinteistön omistajien vakinaisen asuntojen tietoa myös väestörekisteristä.

Erheellisistä paloilmoituksista johtuvien hälytysten yhteydessä järjestetään tarvittavaa opastusta ja seurataan erheellisten hälytysten määrää. Erheellisiä hälytyksiä tarkastellaan myös kohteen palotarkastuskäynnin yhteydessä.

Pelastuslaitos perii maksun suoritetuista valvontakäynneistä niihin käytetyn ajan perusteella ja vuosittain vahvistettavan hinnaston mukaisesti. Hinnastoa on yhdenmukaistettu Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitosten kanssa. Asuin- ja vapaa-ajan rakennuksien tarkastuksista ei peritä tarkastusmaksua. Jos asuinkiinteistön itsearviointilomakkeetta ei palauteta tai tule muuta yhteydenottoa pelastuslaitokselle karhukirjeen jälkeen, kohteeseen tehty palotarkastus on maksullinen.

Valvontasuunnitelman laadullisina tavoitteina pidetään seuraavaa:

- lainsäädännön vaatimat palotarkastustoimenpiteet suoritetaan asianmukaisesti ja palotarkastuspöytäkirja laaditaan asianmukaisesti.
- palotarkastusten avulla kehitetään palotarkastuskohteiden turvallisuuskulttuuria ja palotarkastuksilla annetaan osaltaan turvallisuusopastusta.
- palotarkastuksia suunnataan erityisesti henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta riskikohteisiin, kuten hoito-, huolto-, palvelu- ja tuetun asumisen kohteet, koulut, kokoontumis- ja liiketilat ja teollisuuden ja maatalouden suuret riskikohteet.

Päätös

- Pelastuslaitos laatii pelastuslain vuosittain pelastuslain 79 § nojalla valvontasuunnitelman, jossa kerrotaan pelastuslaitoksen lakisäätöisen palotarkastustoiminnan perusteet ja järjestelyt, valvonnan tavoitteet ja toteuttaminen sekä yhteistoiminta eri viranomaisten kanssa. Valvonnassa huomioidaan myös palotarkastusten ja muun valvonnan toteuttamisen laadulliset tavoitteet.
- Palotarkastuksia tekee koko operatiivinen henkilöstö, päätoimiset palotarkastajat, valmiuspäällikkö, valmiuskoordinaattori sekä palopäälliköt, pelastuspäällikkö ja riskienhallintapäällikkö tehtäväkuvaustensa mukaisesti. Palotarkastusten suorittamisessa, asiakirjavalvonnassa ja muissa palotarkastuksen prosesseissa otetaan huomioon kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden linjaukset.
- Yhteensä onnettomuuksien ehkäisytyöhön ja sen osana valvontatyön suorittamiseen osallistuu virka-tehtäviin kuuluvana 42 henkilötyövuotta. Riskienhallintapäällikkö koordinoi toimintaa ja palopäälliköt valvovat palotarkastusten suorittamista toimialueillaan.
- Palotarkastuskohteet suunnitellaan vuosittain WiseMaster-palotarkastusohjelman kautta, kunnes uusi koko pelastustoimen yhteinen valvontasovellus otetaan käyttöön. Uusien palotarkastuskohteiden kiinnittämiseksi kiinteistöjen tiedot päivitetään valvontasovellukseen kaksi kertaa vuodessa VRK-aineistoista.
- Palotarkastuskohteiden vuosittainen määrä tuodaan esiin valvontaluokittain valvontasuunnitelmassa. Valvontaluokissa huomioidaan kumppanuusverkoston linjaukset ja valvontasovelluksen määritteet. Valvontakohteita pyritään sijoittamaan valvonnan suunnittelussa siten, että valvontasuoritteita tulee tasaisesti tammi- marraskuun väliselle ajalle. Joulukuu jää suunnittelussa rästi- ja jälkivalvontoja ja seuraavan vuoden tarkastuskohteiden suunnittelua varten.
- Valvontasuunnitelman liitteenä tuodaan esiin eri valvontaluokkiin kiinnittyvien palotarkastuskohteiden

valvontavälit. Valvontavälien määrittämisessä pelastuslaitos noudattaa kumppanuusverkoston linjauksia. Valvontakohteiden turvallisuuskulttuurin ja valvontavälien arvioinnissa pelastuslaitos hyödyntää arvioivan valvontamenetelmän pilotoinnissa 2019–2020 saatuja tuloksia sekä pelastuslaitoksen kumppanuusverkoston ohjeistusta.

- Valvontasuunnitelma liitteineen julkaistaan pelastuslaitoksen internetsivuilla, joiden kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät tutustumaan sen sisältöön. Valvontasuunnitelmasta ja -toimenpiteistä saa tietoa myös pelastusasemien asemavastaavilta ja palotarkastuksia suorittavalta henkilöstöltä.

3.1.5.1. Paloriski-ilmoitukset

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain 379/2001, 42 § mukaan toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Jos muut viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä pelastuslain 379/2011 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos hyödyntää valtakunnallista ohjeistusta omassa paloriski-ilmoituskäytännössään. Paloriski-ilmoituslomake on Pohjois-Savon pelastuslaitoksen verkkosivulla helposti nähtävissä. Paloriski-ilmoitukseen reagoidaan kahden viikon kuluessa siten, että jokainen paloriski-ilmoitus käsitellään ja ilmoittaneeseen viranomaiseen otetaan yhteys puhelimitse. Ilmoituksen perusteella suoritetaan valvontakäynti pelastuslaitoksen sisäisen ohjeistuksen mukaisesti. Havaittujen palo- tai onnettomuusriskien perusteella valvontaa ja turvallisuusohjeistusta kohdennetaan suoraan ja nopeasti paikalliseen tarpeeseen. Paloriski-ilmoitusten perusteella suoritetusta valvonnasta Pohjois-Savon pelastuslaitos ei peri maksua.

Paloriski-ilmoitusten käsittely ja kirjanpito on keskitetty riskienhallinnan yksikköön Kuopioon. Paloriski-ilmoitusprosessi on vastuutettu yhdelle palotarkastajalle, mutta paloriski-ilmoitusten perusteella tapahtuvaan valvontaan (palotarkastuskäynti) osallistuvat kohdekunnan pelastusasemien asemavastaavat. Valvontatyössä on havaittu, että kaikilla eri sidosryhmien toimijoilla tai viranomaisilla ei ole paloriski-ilmoituskäytäntö vielä täysin tiedossa. Kaikilla toimijoilla ei ole myöskään kykyä arvioida mahdollisen palon tai onnettomuuden riskiä asianmukaisesti. Paloriski-ilmoituksia tehdään vähäpätöisistäkin syistä. Lisäksi paloriski-ilmoitusten epäsäännöllinen tuleminen tuo haasteita kohdennettuun valvontaan liittyen.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloriskiprosessista vastaava on mukana valtakunnallisessa paloriski -asiantuntijaryhmässä kehittämässä ilmoitusprosessia. Asiantuntijaryhmä kohdistaa kehitystyön käytännön työssä vastaan tulleisiin epäkohtiin.

Päätös

- Paloriski-ilmoituskäytännöstä viestitään säännöllisesti eri toimijoille ja viranomaisille muun turvallisuuskoulutuksen yhteydessä, jolloin viranomaisten tekemien paloriski-ilmoitusten saapuminen on todennäköisesti säännöllisempää ja pelastuslaitoksen ajankäytön resursoiminen helpottuu.
- Ohjeistus kohdennetaan paloriski-ilmoitusten tekemiseen havaitun tarpeen mukaisesti sekä kehitetään eri toimijoiden ja viranomaisten kykyä havaita selkeitä palo- ja onnettomuusriskiin liittyviä merkkejä tarjoamalla koulutusta paloriski-ilmoitusprosessista säännöllisesti.
- Pelastuslaitos toimii aktiivisesti pelastuslain 42 § mukaisissa paloriski-ilmoituksissa kumppanuusverkoston yhdenmukaistaman prosessin mukaan.
- Paloriski-ilmoitusten koulutuksessa kuntien kotipalvelun työntekijöille ja muille sidosryhmille korostetaan myös ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuulumattomien merkkien havainnointia, jolloin turhia ilmoituksia tulee jatkossa vähemmän.

- Paloriski-ilmoitusten perusteella suoritettavaa valvontaa priorisoidaan ilmoituksista ilmenevien riskien mukaisesti.

3.1.5.2. Kemikaali- ja ilotulitevalvonta

Pelastusviranomaisen valvontavelvollisuuksia lisättiin 1.7.2005 voimaan tulleella lailla vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), jolloin valvontavelvollisuus laajennettiin koskemaan kaikkea kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Valtioneuvoston asetus (685/2015) vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta määritteli pelastusviranomaisen valvontavelvoitteen palavien nesteiden ja kaasujen vähäiselle teolliselle käsittelylle ja varastoinnille. Pelastusviranomaisen tulee tarkastaa kemikaaliasetuksessa tarkoitettu vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia harjoittava tuotantolaitos pelastuslain 79 §:n mukaisen valvontasuunnitelman mukaisesti. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta (390/2005) edellyttää pelastuslaitossa hoitamaan yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vaarallisuudeltaan vastaavien muiden pyroteknisten välineiden varastoinnin lupahakemukset ja siihen liittyvät tarkastukset.

Nykytila

Palavien nesteiden ja kaasujen vähäisen teollisen käytön lupaprosessi on keskitetty riskienhallinnan yksikköön Kuopioon. Myös ilotulitteiden varastointiin ja myyntiin liittyvät lupahakemukset on hoidettu keskitetysti riskienhallinnan yksiköstä, ja kohteiden tarkastukset tehty paikallisten asemavastaavien ja palotarkastajien kautta. Pelastuslaitos on sallinut myös kesämökkikauden päätösjuhlissa Venetsialaisissa taajama-alueiden ulkopuolella tapahtuvan ilotulituksen rajoitettuna aikana yhdentoista muun pelastuslaitoksen tapaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/1983) edellyttää tarkastuttamaan tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset poltto- ja dieselöljysäiliöt. Kuntien ympäristöviranomaisille on annettu apua heidän projekteissaan pohjavesialueiden suojelun kanssa ja annettu tietoja tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevista öljysäiliöistä. Palotarkastusten yhteydessä arvioidaan öljysäiliöiden asianmukaista sijoittelua ja uhkaa ympäristölle.

Määräaikaistarkastusten toteutumista valvotaan yhteistyössä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.

Päätös

- Tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastusten velvoitteiden toteutumista valvotaan yhteistoiminnassa kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.
- Yksityishenkilöiden ilotuliteilmoitukset ja yleisötapahtumien ilotulitenäytökset sekä niiden lupa-asiat ja tarkastukset ja muut kemikaalipäätösten tarkastukset hoidetaan asemavastaavien kautta. Ilotulitteiden varastointiin ja ilotulitteiden kauppaan liittyvät lupa-asiat ja kemikaalipäätökset hoidetaan keskitetysti Kuopiosta.

3.1.5.3. Suuret yleisötilaisuudet

Nykytila

Suurten yleisötilaisuuksien järjestäjä on velvoitettu laatimaan pelastussuunnitelma pelastuslain (379/2011) ja valtioneuvoston asetuksen (407/2011) (pelastusasetus) mukaisesti. Turvallisuusjärjestelyjä on valvottu yleisötapahtumien palotarkastuksin ja opastuksin ja laadittu ohjeistus yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja palotarkastuksen toteuttamiseksi.

Yleisötilaisuuksien turvallisuuden valvonnan järjestämisessä on avustettu poliisia ja tilaisuuksien järjestäjiä. Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmalomakkeesta on laadittu nettiversio sekä opas tilaisuuden pelastussuunnitelman laatimisen tueksi. Malleina ovat pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatimat lomakemallit.

Pelastuslaitoksella on yhteinen seurantataulukko maakunnan alueella tapahtuvista yleisötilaisuuksista. Tarvittaessa kohdekunnan varallaolovahvuutta on voitu kohdentaa yleisötapahtuman vaatimusten mukaan.

On huomattava, että kaikissa kunnissa ei ole sijoitettu ambulanssia, vaan sairaanhoitopiiri ohjeistaa ambulanssit oman riskinarvionsa perusteella. Tämä asettaa tapahtumanjärjestäjille haasteen ensiapupalvelun järjestämisestä ja edellyttää sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä pelastussuunnitelmia arvioitaessa.

Päätös

- Suurien yleisötilaisuuksien järjestäjät laativat tapahtuman pelastussuunnitelman, joka lähetetään arviotavaksi pelastuslaitokselle ja tiedoksi muille viranomaisille mahdollisesti tarvittaviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin.
- Poliisin lupaviranomaisen ja sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen kanssa kehitetään yhteistoimintaa.
- Tilaisuuksien turvallisuusjärjestelyjen toteutumista tilaisuuden aikana valvotaan palotarkastuksin ennen tilaisuuden alkua sekä opastamalla ja varautumalla ennakkoon tilaisuuden asettamiin vaatimuksiin.

3.1.6. Nuohous

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos ja piirinuohoojat kahdenkeskisesti sopien irtisanoivat nuohouspiirit vuoden 2019 alusta, jolloin pelastuslain muutos piirinuohousjärjestelmän lopettamisesta astui voimaan. Koko maasta nuohouspiirit lakkasivat lopullisesti pelastuslain nojalla 1.7.2019 alkaen laissa olleen puolen vuoden siirtymäajan jälkeen.

Pelastuslaitos on perinteisesti järjestänyt piirinuohoojatapaamisen kaksi kertaa vuodessa. Tapaaminen keväällä 2020 siirrettiin syksyyn koronatilanteen takia. Tapaaminen on avoin kaikille maakunnassa palvelujaan tarjoaville nuohousyrityksille. Alueelle on tullut nuohoojia lisää Kainuusta, Pohjanmaalta ja Keski-Suomesta, ja nuohoojat markkinoivat suoritteitaan itsenäisesti. Nuohouksen hinta on noussut hieman. Nuohoojat ovat pelastuslain nojalla velvollisia ilmoittamaan pelastuslaitokselle havaitsemistaan vakavista puutteista tulisijoissa ja hormeissa. Pelastuslaitos on lisännyt nettisivuilleen nuohoojan vikailmoitusmenettelyn, joka on avoin kaikille maakunnassa toimiville nuohoojille.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa nuohoojien kanssa tapaamisten järjestämistä yksi-kaksi kertaa vuodessa.
- Pelastuslaitos seuraa nuohoustilanteen kehittymistä maakunnassa palotarkastuksilla ja asuinkiinteistöjen itsearvioimislomakkeella sekä asiakaspalautteilla. Lisäksi pelastuslaitos seuraa nuohoojilta saatavia nuohousten vikailmoituksia vakavista puutteista.

3.1.7. Pelastustoiminta

3.1.7.1. Varautuminen päivittäisiin tilanteisiin

Pelastustoiminnan valmiuden toteuttamiseksi toimivat Pohjois-Savon pelastuslaitoksen hajautetut pelastusasemat henkilöstöineen sijoittuen kunkin kunnan suurimpiin taajamiin. Pelastusasemien henkilöstön ja kaluston mitoitus noudattelee riskien arvioinnin perusteella toteutettua määrittelyä päivystysjärjestelyihin ja henkilöstön määrään. Pelastuslaitos voi varautua pelastusasemien päivittäisillä resursseilla vain ensimmäisen lähdön hälytykseen. Seuraavat hälytykset ohjautuvat hälytysjärjestelmä Erican hälyttämänä seuraaville vapaille yksiköille tehtävälajista riippumatta.

Riskiluokituksen perusteella 24/7-miehitetyt pelastusasemat toimivat Iisalmen, Kuopion Neulamäen ja Petosen, Siilinjärven sekä Varkauden taajamissa välittömässä lähtövalmiudessa. Liitteenä on 23.10.2013 Pohjois-Savon aluepelastuslautakunnan päättämä taulukko Pohjois-Savon pelastuslaitoksen päivystys- ja varallaolovahvuksista, johon on lisäksi merkitty arvio varallaolojen vähentämisestä tulevaisuudessa.

Pelastustoimintaan osallistuvia päätoimisia henkilöitä on 184, sivutoimisia sopimushenkilöitä on 460 ja sopimuspalokuntien henkilöitä on 100.

Muiden 25 ns. päiväpelastusasemien päätoiminen henkilöstö on työaikana välittömässä valmiudessa ja työajan ulkopuolella yhdessä sopimushenkilöstön kanssa hälytettävissä joko vapaamuotoisesta varallaolosta tai vapaalta. Vapaamuotoisen varallaolon korvaus on 37 % arkisin ja 40 % viikonlopun sekä arkipyhien ajalta kunkin henkilön tuntipalkasta. Työsuojelun näkökulmasta varallaolojen tuntimääriä on rajoitettu kuukauden ja vuoden aikana.

Työaikalaki estää varallaolon pelastusaseman tiloissa, sillä silloin varallaolo lasketaan työajaksi, mikä sen suuren tuntimäärän vuoksi ei ole mahdollista. Työtuomioistuin on tekemässä päätöstä eräiden henkilöiden vaatimuksesta siitä, onko Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstön vapaamuotoinen varallaolo sellaista, että se määritellään työajaksi. Päätökseen vaikuttaa muun muassa Euroopan tuomioistuimen päätös saksalaisten palomiesten varallaolosta sekä muut Suomessa tehdyt varallaoloratkaisut.

Varallaolon korvaajaksi ei ole olemassa yhtä hyvää ratkaisua, vaan joudutaan tekemään useita kompensoivia ratkaisuja valmiuden ylläpitämiseksi ja pelastustoimintaan osallistumisen kiinnostavaksi tekemiseksi. Varallaolon mahdollinen muuttuminen työajaksi tuo mukanaan taloudellisia ja oikeudellisia riskejä, että varallaolot voidaan joutua maksamaan taannehtivasti työaikakorvauksen suuruisena. Tätä riskiä tarkastellaan palvelutasopäätöskaudella, ja mahdollisesti varallaolon jatkuessa pienennetään riskiä muuttamalla päiväpelastusasemien varallaolojärjestelmää oikeudenkäynneistä saatavan tiedon perusteella. Mikäli vapaamuotoinen varallaolo luetaan työajaksi, loppuu varallaolo mahdottomana, sillä se lisää työtunteja liikaa.

Varallaolon poistumisen kompensoimiseksi mahdollisesti toteutettavia ratkaisuja ovat:

- Päiväpelastusaseman vasteena onnettomuuspaikalle hälytetään pelastushenkilöstöä tarvittaessa lähimmältä 24/7-miehitetyltä pelastusasemalta sekä lähimmältä päiväpelastusasemalta. Tällöin varmistutaan, että onnettomuuskohteelle lähtee aina pelastushenkilöstöä ja että todennäköisesti saadaan päiväpelastusaseman henkilöstöä liikkeelle.
- Vuonna 2020 käyttöön otetulla SecApp-järjestelmällä hälytetään tehokkaasti tarvittavaa pelastushenkilöstöä sekä ohjataan heitä tiedottamaan varmasti ja tehokkaasti osallistumisestaan pelastustoimintaan. SecApp toimii muutenkin tehokkaana kaksisuuntaisena tietoturvallisena viestintäkanavana, jolla voidaan pitää yllä valmiustietoisuutta ja henkilöstön tavoitettavuutta ilman varallaoloa. Järjestelmä toteuttaa myös tarvepohjaista hälyttämistä eli voidaan hälytettäessä määritellä tarvittava henkilöstö, jonka järjestelmä hälyttää automaattisesti laajentaen hälytettäväryhmiä, kunnes riittävästi osallistumisvastauksia saadaan.
- Hälytysraha on vuonna 2020 virkaehtosopimuksen mukainen 7,61 € ja hälytykseen osallistumisesta maksetaan vähintään yhden tunnin tehtäväkohtainen palkka. Näitä korvauksia pitää nostaa tuntuvasti kompensoidakseen varallaolokorvausten poistumista. Pelastuslaitos on toteuttanut kyselyn koko henkilöstölleen varallaolon kompensatiosta, jonka tuloksia voidaan käyttää hyväksi mm. hälytysrahan suuruutta päätettäessä.
- Alueellisen valmiuden ja lähtövarmuuden kohottamiseksi suunnittelukaudella toteutetaan seutukunnallisten pelastusasemien tarkastelu ja muuttaminen pieniksi 24/7-pelastusasemiksi kahden tai yhden pelastushenkilön miehityksellä, jonka tarkoituksena on varmistaa pelastusryhmän johtamis- ja pelastusvalmiuksia. Viiden 24/7 henkilöstön pelastusaseman lisääminen vaatii lisää n. 50 HTV eli aiheuttaa n. 2,5 M€ vuosittaisen lisäkustannuksen.
- Pelastuslaitoksen alueelle esitetään suunnittelukaudella perustettavaksi yhdessä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa miehittettäviä moniammatillisia 24/7-pelastusyksiköitä, jotka miehitetään pelastushenkilön ja ensihoitohenkilön toimesta. Saatavalla synergiaedulla varmistetaan sekä pelastus- että ensihoitovalmiutta harvaan asutulla alueella.

Toimintavalmius

Palo- ja henkilöturvallisuus voidaan taata parhaiten pyrkimällä ensisijaisesti estämään onnettomuuksien syntyminen. Onnettomuuden sattuessa kuntalaisille tulee taata kuitenkin nopea, tehokas ja tarkoituksenmukainen apu. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella onnettomuuspaikalle hälytetään aina lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat yksiköt kuntarajoista riippumatta. Pelastustoiminnan resurssit on hajautettu riskien ja läheisyysperiaatteen mukaisesti alueen pelastusasemille.

Tehokas pelastustoiminta katsotaan alkavaksi (SM julkaisu 21/2012), kun:

- tulipalossa vesi on työparin suihkuputkella ja sammutustoiminta on mahdollista aloittaa tai savusukellus-tehtävässä sitä, milloin savusukellusvalvojalle ilmoitetaan savusukelluksen aloittamisesta
- liikenneonnettomuuksissa sitä, että syttymisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet ja kiinnijuuttuneen potilaan ollessa kysymyksessä pelastusvälinesarja on selvitetty ja irrottaminen on mahdollista aloittaa
- kemikaalionnettomuudessa sitä, että kemikaalisukellus, joka edellyttää rosketiivistä suojaapukua, on mahdollista aloittaa
- pintapelastustehtävässä tai ihmisen pelastamistehtävässä sitä, että pelastamisen mahdollistava kalusto on selvitetty ja tarvittava toiminta voidaan aloittaa.

Pelastustoimen alueen suurempien onnettomuus- ja vaaratilanteiden edellyttämät pelastusmuodostelmat (pelastusjoukkue ja -komppania) kootaan usealta pelastusasemalta ja tarvittaessa myös toiselta pelastustoimen alueelta. Yksiköiden hälyttäminen toteutetaan Pohjois-Savon hätäkeskuksen kanssa Ericaan laaditun hälytysvaste-suunnitelman mukaisesti pelastustoimintaa vaativan suorituskyvyn vaatimina vasteina. Hälytysvasteiden suunnittelussa on hyödynnetty valtakunnallisia ohjeistuksia ja suosituksia, täydennettyinä alueellisilla erityispiirteillä.

Pelastustoiminnan palvelutaso on mitoitettu vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia siten, että pelastustoiminta on nopeaa, tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa. Pelastustoiminta suunnitellaan myös siten, että toimintakyky on riittävä myös Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS 2017) mukaisissa häiriötilanteissa. Pelastuslain mukaisen pelastustoiminnan palvelutaso saavutetaan suunnittelemalla pelastustoiminta, suunnittelemalla valmius ja ylläpitämällä sitä mitoituksen ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan valmius ja muut järjestelyt suunnitellaan eri viranomaisten ja tahojen kanssa yhteistyössä hyödyntämällä resursseja omaa pelastustoimen aluetta laajemmin.

Sammutusvesi

Pelastuslaitos on tehnyt suunnitelman sammutusvedenhankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimenalueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaisissa ja laki vesihuoltolain muuttamisessa (119/2001, 681/2014) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä niille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelman sammutusvedenhankinta ja toimittaminen vastaavat palvelutasopäätöksessä määritellyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelma päivitetään kerran vuodessa tai tarvittaessa. Valmiuspäällikkö vastaa sammutusvesisuunnitelmasta. Sammutusvesi ja vedenottoaikat otetaan huomioon kaavoitusta koskevissa lausunnoissa. Lisäksi pelastuslaitos kuljettaa sammutusvettä sammutus- ja säiliöautoissaan, hyödyntää kuntien palopostiverkostoja ja käyttää lisäksi tarvittaessa luonnonvesilähteitä (esimerkiksi metsäpalot). Sammutus- ja säiliöautoverkostoa, ja mahdollisia sammutussäiliöautoja, tarkastellaan kuntakohtaisesti alueen riskien mukaisesti. Pelastuslaitoksen ajoneuvokalustoa uusitaan investointisuunnitelman mukaan.

Pelastuslaitos seuraa ja ennakoii riskialueiden kehittymistä alueen kunnissa. Toimintavalmiutta ohjataan SM:n julkaisun pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 21/2012 mukaisesti. Toimintavalmiusaikojen täyttymisprosentti on ollut vuosina 2017–2018 ensimmäisen kohteessa olleen yksikön osalta 84 % ja tehokkaan pelastustoiminnan aloittamisen osalta 84 %. Pelastuslaitos on päivittänyt johtamis- ja viestiohjeet 2020.

Toimintavalmiusohjeessa tavoiteltavat saavutettavuusajat perustuvat rakennuspalojen kehittymiseen ja aikarajoihin, joissa pelastustoimella on merkittävä onnistumisen mahdollisuus saada tilanne haltuun. Riskiruudut kuvastavat neliportaista riskitasoa.

Kuten taulukosta 3 näkyy, varsinaisia rakennuspaloja ja rakennuspalovaaroja on pelastustoimen tehtävistä vähän.

I-riskiluokan riskiruutuja sisältävissä Pohjois-Savon kunnissa pelastusaseman työvuorojen vahvuus on nostettu vähintään vahvuuteen 1+3, jolloin tehokas pelastustoiminta voidaan aloittaa työvuoron toimesta.

Toimintavalmiusaika on määritelty sisäministeriön julkaisun (21/2012) pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti:

I-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

II-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III-riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Sisäministeriön ohjeen vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Sivutoimisen henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi miehistön ja yksikönjohtajien tarpeellisia peruskursseja järjestään kaikilla toimialueilla vuosittain.

Tavoitteena on hankkia ja ylläpitää riittävä määrä koulutuskalustoa ja alueellisia harjoituspaikkoja myös savusukellusharjoituspaikkojen osalta. Harjoitus- ja koulutustyössä käytetään hyödyksi myös Pelastusopiston harjoitusaluetta.

Joroisten kunta siirtyy 1.1.2021 alkaen Pohjois-Savon maakuntaan ja Pohjois-Savon pelastustoimen alueeseen, jolloin Joroisten pelastusasema ja kunnassa oleva pelastustoimen harjoitusalue siirtyy Pohjois-Savon pelastuslaitoksen hallittavaksi.

Palvelutasopäätöksen suunnittelukaudella operatiivisen viikkokoulutuksen lisäksi koulutuksen pääpaino kohdentuu osaamisen hallinnan lisäksi johtamis- ja viestijärjestelmiin, kuten turvallisuusverkon (TUVE), miehittämättömien lennokkien (RPAS), pelastustoiminnan kenttäjohtojärjestelmän (KEJO) ja pelastuslaitosten yhteisen tilannekuvakeskuksen (PEL TIKE) käyttöönottoon.

Vuosien 2018–2019 aikana hätäkeskusalueen hälytysvasteet suunniteltiin ja tallennettiin uuteen Erica-hätäkeskustietojärjestelmään, jossa ne ylläpidetään pelastuslaitoksen toimesta ja joka otetaan käyttöön johtamisen avuksi myös pelastustoimen johtokeskuksessa 2020.

Päätös

- Pelastusasemia uusittaessa ja lisättäessä selvitetään pelastusaseman optimaalinen sijainti toimintavalmiusaikojen perusteella.
- Pelastustoimen alueella on tavoitettavissa aina vähintään yksi päivystävä palomestari ympärivuorokautisessa valmiudessa.

- Pelastuslaitos suunnittelee ja ylläpitää yhdessä naapuripelastuslaitosten kanssa hälytysvasteet ja yhteistoimintasopimukset. Sopimuksissa määritellään yhteistoiminnasta muun muassa pelastustoiminnan johtamisessa ja kaluston sekä henkilöstön käytöstä.
- Sopimuspalokuntien yksiköiden toimintavalmius 1+3-5, 15 minuutin kuluessa on voimassa olevien sopimusten mukainen.
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksella seurataan ensimmäisen yksikön onnettomuuspaikalle saapumisaikataavoite ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite prosentteja riskiluokittain maakunnallisina keskiarvoina, joiden tavoite on ≥ 50 % neljän vuoden aikana.
- Kiireellisissä pelastusjoukkueen tehtävissä riskiruuduille I ja II toimintavalmiusaika saavutetaan ≥ 50 % tehtävistä, 20 minuutin kuluessa kahdella pelastusryhmällä.
- Päätoimisen, sivutoimisen ja vapaaehtoisen pelastushenkilöstön osaamista kehitetään edelleen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Pelastusyksiköiden ja muodostelmien johtajille järjestetään pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää koulutusta suunnittelukaudella. Koulutuksen kehittämiseksi on nimetty päätoiminen koulutuspalomestari.
- ERICA-työasema otetaan käyttöön johtamisen tueksi pelastuslaitoksen johtokeskuksessa heti, kun valtakunnalliset sopimukset järjestelmän käyttöön on hyväksytty. Arvio käyttöönotolle on vuoden 2021 aikana.
- Hälytysvasteiden oikeellisuutta ja tarkoituksenmukaista tarkkaillaan jatkuvasti. Vasteita korjataan vastaamaan riskejä mahdollisimman hyvin. Vastetarkastelun keskiössä on kansalaisen oikeus saada tarkoituksenmukaista ja nopeaa apua hätätilanteessa, sekä varmistaa pelastushenkilöstön työturvallisuus pelastustehtävällä.
- Palvelutasopäätöskaudella suunnitellaan mahdollisen varallaolon poistumisen kompensatioksi seutukunnallisten keskisuurten päiväpelastusasemien muuttaminen pieniksi 24/7-pelastusasemiksi resurssilisäyksillä sekä esitetään lisättäväksi moniammatillisia 24/7-yksiköitä pelastustoimen alueelle. Lisäksi hälytysrahaa ja ensimmäisten tuntien palkkaa korotetaan tuntuvasti.
- Hälytettäviä henkilöitä hallinnoidaan kaksisuuntaisella viestintäratkaisulla.
- Päiväpelastusasemien varallaolijoiden määrää arvioidaan ja muutetaan palvelutasopäätöskaudella riskiperusteisesti siten, että se täydentää 24/7-pelastusasemien luomaa jatkuvaa valmiutta. Varallaolon mahdollinen poistuminen kompensoidaan edellä esitetyllä tavalla.

Vesipelastustoiminta

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset. Vesisukellustoiminta ei ole pelastustoiminnan lakisäätteistä toimintaa vaan palvelutasopäätöksessä päätettävää toimintaa. Vesisukellustoiminnassa vahvuus on oltava esimies ja kaksi vesisukeltajaa sekä avustaja. Jäätävissä olosuhteissa vahvuus on oltava esimies ja kolme vesisukeltajaa, joista yksi toimii avustajana.

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta kaikilla ensilähdön pelastusasemilla. I-tason vesisukellusvalmiutta ylläpidetään 24/7 vain Kuopion Neulamäen pelastusasemalla. Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella. Pelastussukellusohjeen mukainen tasoluokitus on kuvattu taulukossa 3.

Varkauden vesisukellusvalmius on yhteensä vain kuusi vesisukeltajaa jaettuna kahteen vuoroon, minkä vuosikustannukset ovat n. 4 500 €. Vesisukellustoimintaa Varkaudessa voidaan jatkaa ilman lisäkoulutuksia ja lisäinvestointeja arviolta noin viisi vuotta. Valmiuden nostaminen kaikkiin 4 työvuoroon 24/7 valmiudella tarkoittaisi vesisukeltajien lisäämistä kuudella, mistä arviolta puolet saataisiin nykyisiä henkilöitä kouluttamalla tai eläköityvien henkilöiden rekrytoinnin yhteydessä. Puolet pitäisi rekrytoida erikseen. Yhden vesisukeltajana toimivan

henkilön palkkakustannukset työnantajamaksuineen ovat n. 52 500 € vuodessa. Kuuden henkilön kertaluontoiset koulutuskustannukset olisivat 51 300 €, koulutettavien sijaisten palkat koulutusajalta 30 000 € ja varustekustannukset olisivat 18 000 € (kuusi henkilöä). Myös Varkauden sukellusauton (vm.1997) uusiminen on ajankohtainen vuosina 2023-2024, jonka kustannus on n. 140 000 €. Kaluston ikääntyminen voi tuoda suuriakin korjauskustannuksia suunnittelukaudella.

Varkauden vesisukellusyksikölle RPS4055 on tullut vv. 2015–7/2020 yhteensä 20 vesipelastustehtävää, joista 12 ei ole ollut tehtävää, 6 tehtävää on hoidettu pintapelastuksella, 2 tehtävää on ollut menehtyneen sukellus (Leppävirta ja Varkaus, jonka Kuopion sukeltajat hoitivat), eikä yhtään uhria ole pelastettu sukellustoiminnalla. Tehtävistä 11 on ollut Pohjois-Savon ja yhdeksän Etelä-Savon toiminta-alueella.

Kuopion vesisukellusyksikölle RPS1055 on tullut vv. 2015–7/2020 yhteensä 68 vesipelastustehtävää, joista 55 ei ole ollut tehtävää, 4 tehtävää on hoidettu pintapelastuksella, 2 kertaa on ollut tulokseton etsintä, 6 tehtävää on ollut menehtyneen sukellus ja 1 uhrin henki on pelastettu sukellustoiminnalla. Kaikki tehtävät ovat olleet Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Vesisukellukseen osallistuvan henkilön hyväksyminen vesisukelluskelpoiseksi ja nimittäminen vesisukeltajaksi koulutusvyvyyteensä tehdään erillisellä päätöksellä. Pelastuslaitos nimeää vesisukeltajat. Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään muun muassa pelastussukellusohjeessa.

Taulukko 3. Pelastussukellusohjeen tasoluokitus.

Vesipelastustoiminnan tasoluokitus	Toimintavaatimus
I Välitön vesisukellusvalmius	Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, 2 I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja
II Muu vesisukellusvalmius	Yksikön esimies, 2 vähintään II-tason vesisukeltajaa ja avustaja
III Pintapelastusvalmius	Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

Pintapelastus

Pintapelastus on veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa, jota suorittavan on oltava pintapelastustehtäviin soveltuva henkilö. Pintapelastajan toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään Pelastussukellusohjeessa.

Pelastuslaitoksen päätoimisilla pelastusasemilla on välitön pintapelastusvalmius. Muilla pelastusasemilla (sivutoimiset, vapaaehtoiset) ylläpidetään mahdollisuuksien mukaan pintapelastustoimintaa.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on pelastussukellusohje, joka käsittää myös pintapelastuksen ja vesisukelluksen.

Kaikilla pelastusasemilla on valmius III-tasolla tapahtuvaan pintapelastukseen. Varsinaista I-tason vesisukellusvalmiutta pidetään yllä ainoastaan Kuopion Neulamäen pelastusasemalla ja osittain Varkaudessa.

Vesipelastustoimintaa varten on käytettävissä öljyntorjuntaan tarkoitettua venekalustoa ja osin muuhun pelastustoimintaan soveltuva kalustoa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen hälytysvasteissa vesipelastustehtäviin hälytetään nopeimmin kohteen saavut-

tavan pelastusaseman henkilöstö (vene/sammutusauto), sekä järvipelastusseuran vene, mikäli yksikkö on riittävän lähellä kohdetta. Lisäksi hälytetään vesisukellusyksikkö Kuopiosta alle tunnin ajomatkan päähän tapahtuviin vesipelastustehtäviin sekä joukkueenjohtaja johtamaan kokonaistilannetta sen niin vaatiessa.

Päätös

- I-tason vesisukellusvalmiutta pidetään yllä 24/7 ainoastaan Kuopion Neulamäen pelastusasemalla.
- Varkauden pelastusasemalla vesisukellusvalmiutta ylläpidetään vain kahdessa vuorossa palvelutasopäätöskaudella nykyisillä henkilöillä. Jos henkilöt joutuvat lopettamaan vesisukellustoiminnan esimerkiksi terveydellisistä syistä, eikä kahteenkaan vuoroon saada riittävästi vesisukeltajia, toiminnan jatkaminen arvioidaan uudelleen.
- Kaikilla pelastusasemilla pidetään yllä pintapelastusvalmiutta.

Vaarallisten aineiden torjunta

Nykytila

Jokaisella 24/7-miehitetyllä vakinaisella pelastusyksiköllä on perusvalmius välittömään kemikaalitorjunnan aloittamiseen. Sisäasiainministeriö on antanut pelastussukellusohjeen, joka sisältää myös ohjeet kemikaalisukelluksesta.

Alueella on suuria kemikaaliriskejä, muun muassa kuljetus ja teollisuus, joiden johdosta on varauduttu kalustollisesti noin kolmen tunnin kestoisiin teknisiin torjuntatoimiin ja kemikaalisukellukseen. Henkilönsuojaimia on tämän tasoiseen toimintaan riittävästi. Käytännössä kyetään seuraaviin toimiin: pelastamistehtävät, vaara-alueen määrittäminen ja eristäminen, vuodon tiedustelu, vuodon tukkiminen ja vaarattomaksi tekeminen, samuttaminen, rajoittaminen ja puhdistaminen. (TOKEVA-ohjeen kalustotaso 3.)

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien peruskalustoa on sijoitettu ensivaiheen torjuntaa varten kaikille pelastusasemille. Erikoiskalustoa on keskitetty Kuopioon, Varkauteen, Siilinjärvelle ja Iisalmeen. Siilinjärven YARA:n ja Varkauden Stora Enson palokunnat varautuvat myös omalta osaltaan kemiallisten aineiden aiheuttamien onnettomuuksien torjuntaan. Koulutuksessa ja kalustohankinnoissa pyritään tekemää tiivistä yhteistyötä tehdaspalokuntien kanssa. Pelastuslaitoksella on mahdollisuus käyttää myös Pelastusopiston vaarallisten aineiden torjuntakalustoa onnettomuustilanteissa.

Päätös

- Siilinjärven uudelle pelastusasemalle laaditaan vaarallisten aineiden torjunnan erikoissuunnitelma koskien koko maakuntaa, huomioiden erityisesti Yaran Siilinjärven tehtaiden vaaralliset kemikaalit.
- Vaarallisten aineiden torjuntatoimet järjestetään myös pitkäkestoisia onnettomuustilanteita varten yhteistyössä naapuripelastuslaitosten kanssa.
- Yhteistyötä jatketaan muiden alan viranomaisten ja naapuripelastuslaitosten ja Pelastusopiston kanssa vaarallisten aineiden torjunnassa.

Liikenneonnettomuudet

Liikenteen ja liikenneonnettomuuksien määrät ovat kasvaneet erityisesti tieliikenteessä pääpainokohteena valtatiet.

Nykytila

Kaikkien toimipisteiden pelastusyksiköillä sekä erikseen määritellyillä sopimuspalokunnilla on valmius pelastustoimintaan liikenneonnettomuuksissa.

Pelastuslaitos seuraa liikennemäärien, liikenteen laadun, liikenneonnettomuuksien ja ajoneuvojen kehitystä ja

pyrkii mitoittamaan valmiutensa ja kalustonsa muuttuvan ympäristön mukaisesti. Valmius pyritään mitoittamaan lisääntyvän liikenteen ja kehittyvien liikennevälineiden mukaisesti.

Erityisriskinä tieliikenteessä sekä autosuojissa ovat hybridi- ja sähköautopalot.

Päätös

- Pelastustoiminta liikenneonnettomuuksissa on tehokasta sekä turvallista.
- Pelastuslaitos seuraa jatkuvasti eri liikennemuodoista ja onnettomuuksista saatavaa tutkimusaineistoa ja analysoi itse onnettomuustietojärjestelmästä saatavaa tietoa pelastustoiminnan valmiuden mitoittamiseksi.
- Eri liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti ja huolehditaan, että toimintatavat ja kalusto pysyvät ajan tasalla.
- Yhteistyötä pelastustoiminnassa parannetaan viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden kanssa.
- Liikenneonnettomuuspaikalla toiminnan turvaava suojaussuunnitelma ja toteutusohjelma toteutetaan yhteistyössä eri viranomaisten kanssa vuonna 2021.
- Sähköautopalojen sammuttamiseksi lisätään henkilöstön tietoisuutta, kehitetään tietojärjestelmiä ja huomioidaan sähköautopalojen sammuttamisen työvälineet.

Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa

Nykytila

Pelastamiseen korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissä on panostettu viime vuosina paljon. Korkeaa rakentamista (yli kahdeksan kerrosta) on seurattu ja ohjeistettu. Yli kahdeksan kerroksisten rakennusten henkilö- ja paloturvallisuus pyritään varmistamaan muun muassa rakentamismääräysten mukaisilla uloskäynneillä ja muilla teknisillä tila- ja rakenneratkaisuilla sekä savunpoisto-, hälytys- ja sammutusjärjestelmillä. Ylikorkeissa rakennuksissa (yli 16 kerrosta) paloturvallisuusratkaisut toteutetaan korostuneesti rakenteellisen paloturvallisuuden keinoin.

Menetelmiä pelastustyöskentelyyn korkealla on kehitetty sekä korkealta pelastamisen koulutusta on laajennettu. Pelastuslaitoksen valmius pelastustoimintaan korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissä (mastot, tornit) sekä maanalaisissa tiloissa suunnitellaan, ohjeistetaan ja rakennetaan yhteistyössä naapuripelastuslaitosten kanssa. Samassa yhteydessä suunnitellaan kansainvälinen avustustoiminta. Pelastuslaitoksella on olemassa erillinen ohje korkealla työskentelystä, sekä lisäksi ohje työskentelystä puomitikas- ja nostolava-autojen kanssa. Ohjeissa on mukana näyttökokeiden ja harjoittelun osuudet hallittujen taitojen osoittamiseksi.

Kuopiossa on puomitikasyksikkö, jonka ulottuvuus on noin 37 metriä (vm. 2009). Iisalmessa (vm. 1999) ja Varkaudessa (vm. 1990) on puomitikasyksikkö, jonka ulottuvuus on noin 30 metriä. Puomitikkaille ja nostolava-autoille on tehtävä 10 vuoden välein laaja määräaikaistarkastus (koko nostovarsiston huolto- ja peruskunnostus). Viimeinen Kuopion puomitikkaan 10-vuotistarkastuksen kokonaishinta korvaavine puomitikasautoineen oli pelastuslaitokselle yli 100 000 euroa. Varkauden puomitikasauto on hankittu vuonna 1990, ja sen 10-vuotistarkastus tulee eteen 2022. Uusinta on tarkoitus tehdä 2022, jolloin Kuopioon hankitaan uusi nostolava-auto ja Kuopion auto siirtyy Varkauteen. Uuden puomitikasauton hinta on noin 800 000 e, joka pyritään jakamaan kahdelle tilikaudelle (auton alusta ja nostovarsisto).

Päätös

- Henkilö- ja paloturvallisuus otetaan korostetusti huomioon korkeiden rakennusten suunnitteluvaiheessa.
- Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissä sekä muissa erityiskohteissa on tehokasta ja turvallista korkealla työskentelyohjeen mukaisesti. Pelastuslaitoksen ohjeet korkealla työskentelyyn ja työskentelyyn puomitikkaan ja nostolavan kanssa päivitetään tarpeen mukaan.

- Pelastuslaitosten yhteistoimintaan ja erityisen vaativiin pelastustehtäviin suunnitellaan vuonna 2021 ja toteutetaan vuosina 2021–2023 Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöstä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen erityisresurssiryhmä (ERE-ryhmä). ERE-ryhmä vastaa myös kansainvälisten asioiden suunnittelusta.

Luonnononnettomuudet

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii osaltaan tavallisista luonnononnettomuuksien pelastustoimista. Sääilmiöiden arvioidaan voimistuvan ilmakehän muutoksen seurauksena. Kuntien ja muiden yhteiskunnan toiminnalle tärkeiden toimijoiden varautuminen poikkeuksellisiin luonnonilmiöihin, kuten myrskyistä aiheutuviin tuulivahinkoihin, rankkasateisiin, tulviin ja muihin luonnonilmiöihin, on toistaiseksi vaihtelevaa. Lähes kaikki valmiuden kohottamistarpeet eri tehtävälajeille ovat johtuneet luonnonilmiöistä. Muissa valmiuden kohottamistarpeissa on käytetty samoja menetelmiä.

Päätös

Poikkeuksellisten luonnonilmiöiden aiheuttamiin häiriöihin ja onnettomuuksiin varautumiseksi laadittujen valmiuden kohottamisen parametrien kehittämistä ja seurantaan jatketaan pelastusasemilla.

Alueen kuntia ja muita tärkeitä toimijoita ohjataan luonnononnettomuuksiin varautumisessa sekä tilannekuvan luomisessa ja sen ylläpitämisessä.

Pelastustoiminnan valmiutta laajojen luonnononnettomuuksien tuhojen torjuntaan suunnitellaan yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos kehittää ja ottaa käyttöön suunnittelukaudella hätäkeskusalueen moniviranomaistoimijoille (MOVI) yhteisen tilannetietoisuuden välittämisen eTUVE- ja TUVE-videomeeting järjestelmällä.

Ilmaliikenneonnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos on laatinut viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa vuosittain tarkistettavan "Yhteistoimintaohjeen lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa Pohjois-Savon alueella" ja määritellyt hälytysohjeissa vasteet eritasoisin ilmaliikenneonnettomuuksiin hätäkeskuksen tietojärjestelmä Ericaan. Ilmailun onnettomuuksissa käytetään tarvittaessa laajasti muiden pelastustoimen alueiden resursseja. Ilma-alusonnettomuuksissa etsintä- ja pelastuspalvelua johdetaan tiiviissä yhteistyössä ilmailuviranomaisten, ensihoitoviranomaisten ja poliisin kanssa.

Päätös

- Yhteistoimintaohje Pohjois-Savon alueella lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa päivitetään vuosittain.
- Pelastuslaitos pystyy nopeaan ja tehokkaaseen pelastustoimintaan asianomaisten viranomaisten kanssa eritasoisissa ilmaliikenneonnettomuuksissa yhteistoimintaohjeen mukaisesti.
- Toimintaa harjoitellaan säännöllisesti vuorovuosin järjestettävillä osatoiminta- ja suuronnettomuusharjoituksella.

Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on vakinaisesti miehitetyillä neljällä pelastusasemalla (Iisalmi, Kuopion Neulamäki, Siilinjärvi ja Varkaus) välittömässä valmiudessa pelastusyksikkö, joiden miehistövahvuus pyritään pitämään pelastussukellusohjeen mukaisena.

Kuopion Neulamäen ja Petosen asemilla toimii lisäksi molemmilla pelastustoimintaan kykenevästä henkilöstöstä koostuvat ensihoidon yksikkö (synergiayksikkö), joiden henkilöstöä voidaan käyttää pelastustoiminnan tehtävissä, silloin kun eivät ole sidottuna ensihoidon tehtäviin. Pohjois-Savon pelastuslaitos tuottaa myös pelastustoiminnan resurssin ensihoitajan ja pelastajan muodostamaan moniammatilliseen yksikköön, jonka sijoituspaikkana on tällä hetkellä Kaavi.

Muilla pelastusasemilla pelastusyksiköt miehitetään tarvittaessa usealle pelastusasemalle kohdentuvalla hälytyksellä.

Päätös

- Iisalmen, Kuopion Neulamäen, Siilinjärven ja Varkauden vakinaisesti miehitettyjen pelastusasemien pelastusyksiköiden miehistövahvuus pidetään suunnittelukaudella vähintään 1+3 vahvuusena. Äkillisten poissaolojen takia vahvuus voi olla enintään 4 tunnin ajan 1+2. Pelastusyksiköiden jatkuvan valmiuden ylläpitämisessä hyödynnetään pelastuslaitoksen sisäisiä resurssisiirtoja.
- Pelastuslaitos ylläpitää Kuopion Neulamäen ja Petosen asemilla olevat pelastustoimintaan kykenevästä henkilöstöstä koostuvat ensihoitoyksiköt (synergiayksiköt) sekä moniammatillista yksikköä, joiden henkilöstöä voidaan käyttää myös pelastustoiminnan tehtäviin.
- Tavoitteena on, että kiireellisessä tehtävässä ensimmäisenä kohteessa olevien pelastusyksiköiden miehistövahvuus täydentyy vahvuuteen 1+3 toimintavalmiusajassa hälyttämällä pelastusyksiköitä usealta pelastusasemalta mukaan lukien sivutoimisesti miehitetyt ja sopimuspalokuntien pelastusasemat.

Erikoiskalusto

Nykytila

Kolmella pelastusasemalla (Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa) on välittömässä valmiudessa puomitikasauto, jotka hälytetään läheisyysperiaatteen mukaan alueella korkealla työskentelyn tukea tarvittaviin onnettomuuksiin.

Kuopion Neulamäen pelastusasemalle on sijoitettu raivausauto, kemikaaliauto, vesipelastusyksikkö ja erityyppisiä kalustokontteja, joilla pystytään tukemaan koko alueen pelastustoimintaa erityyppisissä onnettomuuksissa. Lisäksi on suunniteltu ja hankinnassa raivausauto, joka kykenee myös katon avaamisen tehtäviin ja parantaa sammutustyössä olevien työturvallisuutta. Auto palvelee sammutus- ja pelastustoimintaa koko maakunnan alueella ja valmistuu 2021.

Kuopion Neulamäen pelastusasemalle on sijoitettu hydrokopteri, joka mahdollistaa vaikeissa vesistöolosuhteissa pelastustoiminnan tukemisen koko alueella.

Alueen pelastusasemille on sijoitettu öljyntorjunta-aluksia, jotka toimivat myös vesipelastustoiminnan tukena koko alueella. Osa aluksista on helposti liikuteltavia maitse.

Päätös

- Erikoiskaluston saanti on turvattu ja yksiköt hälytetään onnettomuuspaikalle vastesuunnitelman mukaisesti toimintakyky- ja läheisyysperiaatetta noudattaen koko pelastuslaitoksen toiminta-alueella.
- Palvelutasopäätöskaudella selvitetään riskianalyysin ja siitä seuraavan toimintakykyvaatimusten mukaisesti erikoiskaluston sijoituksen ja valmiuden tarve.
- Erikoiskalusto ja sen hankkiminen otetaan huomioon investointisuunnittelussa.

Jälkivahinkojen torjunta

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on tehnyt eri onnettomuustilanteissa vahinkopaikoilla jälkivahinkojen torjunnan ensitoimenpiteitä. Pääosin kyseessä ovat olleet tulipalojen, vesivahinkojen ja luonnonilmiöiden seurausten kiireelliseen vahinkojen rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet. Näillä on pienennetty tai jopa estetty merkittävien sekundääristen vahinkojen syntyminen rakennukselle, irtaimistolle, tuotantovälineille ja/tai vaihto-omaisuudelle.

Toiminta on ulottunut koko Pohjois-Savon maakunnan alueelle ja kaikilla pelastusasemilla on valmius aloittaa torjuntatoimenpiteet.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa jälkivahinkojen ensivaiheen torjuntatyötä nykyisessä laajuudessa myös palvelutasopäätöskaudella olemassa olevalla kalustolla.
- Yhteistyötä sopimuskumppaneiden kanssa pidetään yllä molemminpuolisella säännöllisellä yhteydenpidolla.

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslaitoksen käytettävissä olevista voimavaroista on muodostettu hälytysvasteet pelastusyksikkö-, pelastusryhmä-, pelastusjoukkue-, pelastuskomppania- ja pelastusyhtymälähdöille. Kaluston ja muun valmiuden osalta pelastuslaitos varautuu myös laajempiin viranomaisyhteistyötä edellyttäviin onnettomuuksiin. Johtamistilat ja -välineet, viestiyhteydet, suunnitelmat, seuranta- ja taltiointivälineet sekä muu erikoiskalusto tulee olla pelastustoimen organisaation käytettävissä välittömästi onnettomuuden tapahduttua.

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen (pelastustoiminnan johtaja) tai muu palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen. Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja voi muodostaa avukseen muiden viranomaisten, laitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän. Pelastustoiminnan johtaja voi myös kutsua asiantuntijoita avukseen.

Yleisperiaatteena on se, että jokaisen muodostelman johtaja voi tarvittaessa johtaa seuraavaksi suurempaa pelastusmuodostelmaa.

Pelastusmuodostelmien johtaminen

Nykytila

Pelastusryhmän ja -yksikön johtajana toimivat päätoimisen henkilöstön lisäksi ne sivutoimiset henkilöt, joilla on yksikönjohtajan pätevyys. Yksikönjohtajana voi toimia palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Pelastusjoukkueen johtajana toimii pääsääntöisesti päätoiminen päällystöviranhaltija. Hälytysvasteet on laadittu siten, että myös naapuripelastusasemien päällystöviranomaiset saavat hälytyksen ja voivat läheisyysperiaatteen mukaisesti ryhtyä johtamaan onnettomuustilannetta. Varalla olevat päällystöviranhaltijat toimivat samanaikaisesti yksikönjohtaja- ja päällystövarallaolossa ja johtavat tarvittavaa pelastusmuodostelmaa.

Mikäli pelastusjoukkueen johtaja saapuu onnettomuuspaikalle muuta muodostelmaa myöhemmin, on onnettomuuspaikalla olevan yksikönjohtajan varauduttava johtamaan pelastusjoukkuetta tilannepaikan johtajana päätoimisen päällystöviranhaltijan määräyksen mukaisesti.

Kaikilla pelastuslaitoksen kolmella päällystöpäivystysalueella on tavoitteena pitää yllä jatkuvaa päällystön johtamisvalmiutta. Varkauden toimialueen päällystöpäivystysalueella johtamisvalmiutta ylläpidetään yhteistyössä Etelä-Savon pelastuslaitoksen Pieksämäen pelastusasemaryhmän päällystön kanssa vuoroviikoin.

Henkilöstövajaustilanteissa Kuopion palomestari on hoitanut tilapäisesti muidenkin alueiden päällystöpäivystystä.

Pelastuskomppanianjohtajana toimii päällystötutkinnon (AMK-, päällystö- tai palomestartutkinto) omaava henkilö. Ellei päivytyalueella ole tavoitettavissa toimiohjeen mukaista komppanianpäällikköä, pelastustoimintaa johtaa Kuopion pelastusaseman päivytyvä palomestari.

Suurissa onnettomuuksissa, joissa tarvitaan pelastusyhtymää (vähintään kahta pelastuskomppaniaa), pelastustoimintaa johtaa päällystötutkinnon suorittanut pelastusjohtaja tai päällikköviranhaltija tai päivytyvä palomestari.

Johtamisen avuksi varaudutaan perustamaan Kuopion Neulamäen pelastusasemalle Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtokeskus (PS PEL JOKE) ja tarvittaessa onnettomuuspaikalle pelastustoiminnan johtopaikka.

Suuronnettomuudet johdetaan tarvittaessa Kuopion Neulamäen pelastusasemalla sijaitsevasta pelastustoimen johtokeskuksesta. Erikseen nimetyt henkilöt huolehtivat pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustoiminnasta.

Suuronnettomuuksiin varaudutaan hälytysvastesuunnittelussa siten, että onnettomuuskohteeseen hälytetään tarvittavat muodostelmat onnettomuuskohteen lähimmiltä pelastusasemilta. Lisäksi hälytetään esikuntaryhmään nimetyt päällystöviranhaltijat. Suuronnettomuuden aikaiset valmiussirrot suoritetaan tapauskohtaisesti alueelliset riskit ja valmius huomioiden.

Valmiustoiminta suuronnettomuustilanteissa perustuu muun muassa koulutukseen, harjoitteluun, riskiarvioinnin perusteella tehtyihin kalustohankintoihin sekä huolellisesti laadittuihin hälytysohjeisiin ja johtamissuunnitelmiin, joissa huomioidaan myös viestiyhteyksien, viranomaisyhteistyön ja huollon vaatimat järjestelyt. Johtamissuunnitelma on päivytyetty 2020.

Kuopion hätäkeskusalueella pelastuslaitosten yhteisen Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten tilannekeskuksen (ISTIKE) ylläpitämää tilannekuvaa, seurantaa ja analysointia kehitetään palvelutasopäätöskaudella siten, että pelastuslaitosten johtokeskuksissa on käytössä mahdollisimman reaaliaikainen tilannekuva. Tilannekuvaa jaetaan tarvittaessa toisten toimijoiden tilannekeskuksille, kunnille ja muille yhteistyökumppaneille. Suunnittelukaudella pyritään sopimaan pelastuslaitosten kesken ISTIKEn pysyvistä sijoittamisesta Kuopioon, vakiinaisen päivytyshenkilöstön palkkaamiseen ja henkilöstön kykyyn etäjohtamiseen.

Päätös

- Pelastustoimen johtokeskus ylläpidetään nykyaikaisilla johtamisen työtä helpottavilla välineillä, jotka mahdollistavat muun muassa reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamisen.
- Johtokeskustoiminnot siirretään poikkeusoloissa suojatiloihin. Palvelutasopäätöskaudella suunnitellaan johtokeskustoiminnot uudisrakennukseen Kuopiossa.
- Pelastuslaitoksen pelastusyksikön ja pelastusryhmänjohtajat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusryhmää ja -yksikköä sekä pelastusjoukkuetta ja sopimuspalokuntien yksikönjohtajat kykenevät johtamaan pelastusryhmää ja -yksikköä sekä käynnistämään pelastusjoukkueen johtamistoiminnan.
- Päivytyvät palomestarit kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta ja pelastuskomppaniaa ja päivytyvät alipäällystöviranhaltijat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta. Päällystö- ja alipäällystöviranhaltijoille järjestetään vuosittain johtamisvalmiuksia kehittävät koulutustapahtumat ja määrävälein testit.
- Johtamiskoulutusta järjestetään vuosittain eri kohderyhmille. Koulutuksen kohteena ovat päätoimiset, sivutoimiset ja sopimuspalokuntien pelastusmuodostelmien johtajat.
- ISTIKEn ylläpitämää tilannekuvaa, seurantaa ja analysointia kehitetään palvelutasopäätöskaudella siten, että pelastuslaitosten johtokeskuksissa on käytössä mahdollisimman reaaliaikainen tilannekuva.

Päällystön päivytyty- ja varallaolojärjestelyt

Nykytila

Pelastusasemakohtainen riskien arviointiin perustuva pelastustoiminnan valmius perustuu päivystys- ja varallaolojärjestelyiden lisäksi myös henkilöstön hälyttämiseen ilman varallaolovelvoitetta. Sivutoimisesta ja vapaaehtoisesta henkilöstöstä osallistuu hälytykseen yleensä noin 1/3 pelastusaseman hälytysosaston kokonaisvahvuudesta.

Pelastuslaitoksen alue on jaettu Varkauden, Kuopion ja Iisalmen päällystöpäivystysalueisiin. Kuopion päivystysalueen päivystävänä palomestarina (P31) ja samalla koko pelastuslaitoksen OTO-päällikköpäivystäjänä (P21) toimii Kuopiossa päivystävä palomestari. Kuopion päivystävä palomestari on ainoa ympäri vuorokauden (24/7) pelastusasemalla valmiudessa oleva päivystävä palomestari. Muilla päivystysalueilla virka-ajan ulkopuolella palomestari toimii vapaamuotoisen varallaolon kautta. Päivystysalueen varalla oleva palomestari toimii samalla pelastusasemansa yksikönjohtajavarallaolossa. Palomestarivarallaolo voidaan tarvittaessa hoitaa myös toiselta päivystysalueelta tai yhteistoimintasopimuksen mukaisesti toisen pelastuslaitoksen toimesta. Varallaolon poistumisen jälkeen Kuopiossa päivystävä palomestari vastaa koko pelastuslaitoksen alueen pelastustoiminnan seurannasta ja tarvittaessa johtamisesta. Pelastusjoukkueen johtamiseen hälytetään lähin päivystävä ali-päällystöviranhaltija tai tehtävän vastaanottava vapaalta hälytetty päällystöviranhaltija.

Erillistä päällikköpäivystysjärjestelmää (P21) ei ole. Virka-ajan ulkopuolella esikunta-työskentelyn käynnistyminen on varmistettu siten, että Iisalmen päivystysalueen palomestari (P32) ja Varkauden päivystysalueen palomestari (P33) hälytetään suurille tehtäville. Esikuntahälytys lähetetään vapaalla oleville päällystöviranhaltijoille, joilla ei ole varallaolovelvollisuutta. Työvuorossa olevat pelastustoimen viranhaltijat osallistuvat pelastustoiminnan johtamiseen pelastusjohtajan vahvistaman toimiohjeen mukaisesti.

Kaikkien kuntien pelastusasemalla pyritään ylläpitämään jatkuvaa yksikönjohtajavalmiutta. Lähekkäin sijaitsevat pelastusasemat voidaan hoitaa yhteisellä yksikönjohtajavarallaolijalla, esimerkiksi Karttula ja Tervo. Virka-ajan ulkopuolella ympärivuorokauden miehitettyjä pelastusasemia lukuun ottamatta vapaamuotoinen varallaolo hoidetaan päätoimisen ja sivutoimisen henkilöstön toimesta.

Päällystön eläköityminen asettaa haasteita koko alueen päällystätehtävien hoitamiseen. Samoin rekrytointivaikeus hankaloittaa virkojen täyttöä.

Pelastusjohtaja, pelastuspäällikkö tai riskienhallintapäällikkö (tai sijaisensa) voi tarvittaessa päättää pelastusasemilla järjestettävästä miehistötason varallaolosta esimerkiksi juhlapyhien, suurten yleisötilaisuuksien tai metsäpalovaroitustilan aikana. Päätöksenteon tukemiseksi otettiin 1.5.2019 käyttöön riskiperusteinen valmiuden kohottamisen suunnitelma eli valmiuden kohottamisen parametrit.

Itä- ja Kaakkois-Suomen (Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon) pelastuslaitokset ovat tehneet yhteistoimintasopimuksen yhteisestä tilannekeskuksesta (ISTIKE), joka päivystää (24/7) vuorottain joka neljäs viikko pelastuslaitosten johtokeskuksessa. ISTIKE-toiminnot on tarkoitus toteuttaa vuoden 2021 aikana keskittämällä ISTIKE-toiminta yhteen paikkaan (Pohjois-Savon pelastuslaitos). 24/7-toimiva tilannekeskus miehitetään päätoimisella henkilöstöllä, sillä nykyinen oman toimen ohella (OTO)-toiminto syö päivittäisiä voimavaroja päivystysviikon aikana eikä vaadittavaa palvelukykyä ole mahdollista toteuttaa epähomogeenisen henkilöstön vuoksi. Kaikki pelastuslaitokset osallistuvat ISTIKE-kustannuksiin.

Päätös

- Esikuntatyöskentelyyn, tilannekuvan ylläpitämiseen ja johtamisen tukitoimintoihin kehitetään malli, jossa tarvittavat toiminnot pystytään aloittamaan työvuorossa olevien ja vapaalta hälytykseen tulevien pelastusviranomaisten toimesta viimeistään kahden (2) tunnin kuluessa esikunnan hälytyksestä.
- Tilannekuvan ylläpidon aloittaa yhteistyösopimuksen mukaisesti ISTIKE-päivystäjä, kunnes onnettomuuspaikan pelastuslaitoksen johtokeskus ottaa sen hoitaakseen. ISTIKE-päivystys toteutetaan vuonna 2021 keskitetysti Pohjois-Savon pelastuslaitoksen johtokeskukseen miehitettynä 24/7-päätoimisella henkilöstöllä.
- Päällikköpäivystäjä (P21) vastaa siitä, että pelastustoimintaa johdetaan suuremmissa onnettomuustilanteissa suunnitellusti, vastaa valmiuden kohottamisesta, vastaa osaltaan tiedottamisesta ja tukee pelastuslaitosten toimintaa muun muassa häiriö- ja kriisitilanteissa.
- Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää kehitetään edelleen päällystön henkilöstörakenteen ja toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla huomioiden yhteistoimintasopimukset.

- Pelastustoiminnan valmiuden järjestämiseksi hälytetään jokaiselle kiireelliselle tehtävälle henkilöstö tarvittaessa useammalta pelastusasemalta.

3.1.7.2. Varautuminen häiriötilanteisiin

Suuronnettomuudet

Nykytila

Suuronnettomuuksien hallitsemiseksi vaadittavat hälytystoimenpiteet on suunniteltu vastemäärityksessä ja viety Ericaan. Suuronnettomuussuunnitelmana käytetään eri toimijoiden yhteisesti laadittua lento-onnettomuussuunnitelmaa. Suuronnettomuusharjoituksia pidetään enintään kolmen vuoden väliajoin erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa (ulkoisen pelastussuunnitelman kohteet). Muissa kohteissa harjoitellaan säännöllisesti koulutussuunnitelman harjoitusohjelman mukaisesti.

Päätös

- Erillinen suuronnettomuussuunnitelma laaditaan vuonna 2021 ja sitä tarkistetaan tarvittaessa palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana. Häiriötilanteissa käytettävät voimavarat luetteloidaan valmiussuunnitelmassa.
- Suuronnettomuusvalmiuksia testataan eri onnettomuustyyppiharjoituksilla vähintään kerran vuodessa eri tahojen toimijoiden kanssa ja eri puolilla Pohjois-Savoa.
- Kohteissa, joihin vaaditaan laadittavaksi ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus enintään kolmen vuoden välein.

Häiriötilanteet ja viranomaisten välinen yhteistyö

Nykytila

Pelastuslaitos tukee kuntia varautumistehtäviensä hoidossa normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Pelastuslaitos järjestää kuntien varautumisen yhteyshenkilöille kahdesti vuodessa (kevät, syksy) kokoontumisen, jossa koulutetaan ja käydään läpi ajankohtaisia varautumisasioita. Pelastuslaitos huolehtii omalta osalta pelastustoimen ja varautumiseen kuuluvien eri viranomaistahojen yhteistyön koordinoinnista. Pelastuslaitoksen nimeämä pelastusviranomainen toimii alueella väestönsuojeluasioden asiantuntijana ja koordinoijana.

Pelastuslaitoksen alueelle on perustettu 2000-luvun alkupuolella maakunnallinen valmiustoimikunta, jossa jäseninä ovat alueen tärkeimmät yhteistyötahot normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten. Maakunnallinen valmiustoimikunta kehittää maakunnan varautumista ja valmiussuunnittelua. Toimikunta kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Pelastusjohtaja toimii maakunnallisen valmiustoimikunnan puheenjohtajana ja koollekutsujana. Valmiuspäällikkö osallistuu kuntien varautumisen ohjaukseen ja toimii valmiustoimikunnan sihteerinä. Valmiusryhmässä on edustettuna pelastuslaitoksen lisäksi Itä-Suomen poliisilaitos, Pohjois-Savon aluetoimisto, Karjalan lennosto, Kuopion Energia Oy, Kuopion Sähköverkko Oy, Savon Voima Verkko Oy, Pohjois-Savon ELY-keskus, Itä-Suomen Aluehallintovirasto, Väylävirasto, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Kuopion hätäkeskus, Suomen Metsäkeskus, Vapepa/SPR ja ELVAR-toimikunta.

Valmiuskoordinaattori osallistuu maakunnallisten toimijoiden varautumisen koordinointiin.

Helmikuussa 2019 perustettiin Pohjois-Savon maakunnallisten toimijoiden johtoryhmä, jossa jäseninä ovat alueen tärkeimpien yhteistyötahojen ylintä johtoa. Johtoryhmä on perustettu normaaliolojen häiriötilanteita, kriisitilanteita ja poikkeusoloja varten. Ryhmän tehtävänä yhteisen varautumisen yhteensovittaminen sekä ylimmän johdon tilannetiedon jakaminen ja tarvittavien toimenpiteiden arviointi. Johtoryhmä

kokoontuu tarvittaessa ja koollekutsumisen järjestelyistä huolehtii pelastuslaitos. Johtoryhmän vetäjänä toimii maakuntajohtaja ja kokousten sihteereistä käytännön järjestelyineen vastaa pelastuslaitoksen valmiuspäällikkö. Maakunnallisten toimijoiden johtoryhmässä on edustettuna pelastuslaitoksen lisäksi Karjalan lennosto, Pohjois-Savon liitto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Pohjois-Savon ELY-keskus, Kuopion kaupunki, Pohjois-Savon aluetoimisto ja Itä-Suomen poliisilaitos.

Päätös

- Pelastuslaitos jatkaa kuntien varautumistehtävien tukemista. Kuntien varautumien tukemiseen osallistuvat valmiuskoordinaattori ja -päällikkö, sekä osaltaan riskienhallintapäällikkö, pelastuspäällikkö sekä pelastusjohtaja.
- Pelastuslaitos jatkaa nykymallin mukaisesti maakunnallisen valmiustoimikunnan ja Pohjois-Savon maakunnallisten toimijoiden johtoryhmän toimintaa, jotka vastaavat osaltaan viranomaisten välisestä tiedonkulusta ja varautumisen yhteensovittamisesta.
- Pelastuslaitoksen johtokeskus tiedottaa kunnille ja valmiustoimikunnan toimijoille häiriötilanteiden uhkasta ja tilannekuvasta.
- Pelastuslaitos antaa asiantuntija-apua kunnan valmiussuunnittelussa ja varautumisjärjestelyissä sekä osallistuu omalta osaltaan valmiusharjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen.

3.1.7.3. Poikkeusolot

Varautuminen poikkeusoloihin

Nykytila

Pelastuslaitos on varautunut poikkeusoloihin valmiussuunnitelmalla, joka sisältää tarvittavat suunnitelmat pelastuslaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi poikkeusoloissa. Poikkeusoloissa, jos on paljon päällekkäisiä tehtäviä laajoilla alueilla, voidaan valmiuslain nojalla ottaa valmiuslain käyttöönoton mukaan päätettyjä lisävaltuuksia liittyen mm. henkilöstön, kaluston tai kiinteistöjen hyödyntämiseen pelastustoimen tarpeisiin. Valmiussuunnitelmassa on käsitelty pelastuslaitoksen oman henkilöstön tehtävien priorisointia ja pelastusasemien resurssien muutoksia. Muun muassa valvontatoimintaa vähennetään tarkoituksenmukaisella tavalla, jotta saadaan tarvittaessa lisää henkilöresurssia pelastuslaitoksen johtokeskus- ja muuhun pelastustoimintaan mukaan.

Myöskin pelastusasemien resurssia voidaan siirtää tarkoituksenmukaisella tavalla siten, että hiljaisemmilta tai pienemmän riskin alueilta siirretään resurssia suuremman riskin vastealueille. Henkilöstöä täydennetään sivutoimisella ja sopimussuhteisella henkilöstöllä. Pelastuslaitos on osallistunut säännöllisesti Puolustusvoimien järjestämiin johtokeskus- ja tilannekuvaharjoituksiin, jossa kuvataan valmiuslain käyttöönottoa ja poikkeusoloihin siirtymistä. Keväällä 2020 oli koronatilanteen myötä todellinen valmiuslain käyttöönotto, jossa kuitenkin ei tarvinnut turvautua valmiussiirtoihin.

Edellä mainittua periaatetta voidaan soveltaa myös normaaliaikoina resurssin turvaamiseksi vilkkaamilla pelastusasemilla, jos vahvuudet ovat äkillisesti pienentyneet esimerkiksi työvuoron joukkosairastumisen tai karanteenipäätösten vuoksi (laajat tartuntataudit, esimerkiksi korona), eikä ylityö- tai muut normaaliajan vahvuuden korvaamisen nopeat toimenpiteet ole tuottaneet tulosta.

Poikkeusolojen pelastustoiminta perustuu normaaliolojen järjestelmiin. Pelastustoimen johtokeskus on varauduttu perustamaan normaaliolojen häiriötilanteissa Kuopion Neulamäen pelastusasemalle ja poikkeusoloissa valmiussuunnitelmassa määriteltyyn suojattuun väistötilaan. Pelastuslaitoksen johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet.

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan väestönsuojeluun liittyvistä tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää

valmiutta sekä sovittaa yhteen eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa poikkeusolojen pelastustoiminnassa. Pelastuslaitos on sovittanut yhteen evakuoitus suunnitelmia yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa.

Pelastuslaitos huolehtii yhteistoiminnasta niiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joille pelastuslaissa on määrätty velvoite osallistua väestönsuojeluun liittyviin varautumistehtäviin.

Kukin viranomainen, virasto ja laitos vastaavat poikkeusoloissa väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

Pelastuslaitos ylläpitää oman henkilöstön henkilövaraukset (VAP) ajan tasalla. Henkilövaratut henkilöt on vapautettu aseellisesta/aseettomasta palveluksesta.

Alueen kunnissa väestönsuojelutehtäviin varatun henkilöstön koulutustilanne on epäyhtenäinen. Pelastuslaitos ylläpitää omalta osaltaan poikkeusolojen varalle tehtyjä henkilö-, rakennus- ja ajoneuvovaroituksia yhteistoiminnassa alueen kuntien kanssa.

Väestönsuojaamisen strategian mukaan yleisenä tavoitteena on väestön kyky suojautua normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisten suojaamismahdollisuuksien vuoksi. Poikkeusolojen osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Normaaliolojen onnettomuuksissa ja muissa vaaratilanteissa suojaamiskeinot ovat suojautuminen asuintai muihin sisätiloihin sekä suojaväistö. Riskinarvioinnin perusteella muutoin vastaavissa kohteissa varaudutaan väestönsuojien käyttämiseen myös normaalioloissa.

Poikkeusoloissa väestö varaudutaan suojaamaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti olemassa oleviin väestönsuojiiin, mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuoitien avulla. Pohjois-Savon evakuoitus suunnitelmien yhteensovittamisesta vastaa valmiuspäällikkö.

Pelastustoimen alueella väestönsuojapaikkoja ei voida osoittaa kaikille maakunnan alueella asuville henkilöille. Osa suojapaikoista on työpaikkojen suojissa. Mikäli yritys tai taloyhtiö ei ole varannut väestönsuojapaikkoja olemassa olevista suojista, on yrityksissä ja taloyhtiöissä varauduttava tilapäisväestönsuojien rakentamiseen. Haja-asutusalueilla ei suojapaikkoja yleensä ole ja niillä on varauduttava suojautumaan sisätiloihin ja mahdollisuuksien mukaan tilapäissuojiiin. Väestönsuojapaikkatilanne vaihtelee kunnittain.

Väestönvaroittimien osalta ei I- ja II-riskialueilla ole ulkokuuluvuuden osalta täyttä kattavuutta.

Poikkeusoloissa tapahtuvaa omatoimisen varautumisen johtamista varten Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alue on jaettu suojelulohkoihin. Pääperiaatteessa jokainen kunta on oma lohkonsa. Vanhat tai tulevat kuntaliitokset eivät vaikuta lohkonumerointiin tässä vaiheessa. Lohkojen rajat kulkevat vanhoja kuntien välisiä rajoja pitkin. Kunnista Iisalmi, Siilinjärvi, Kuopio ja Varkaus on muodostettu useampi kuin yksi lohko, johtuen kunnan suuresta asukasmäärästä. Kohteiden ja laitosten omien pelastussuunnitelmien laadintaa varten lohkojen numerointi näkyy pelastuslaitoksen internet-sivuilla olevasta kartasta.

Pelastustoimelle alisteisten suojelulohkojen johtaminen tapahtuu pelastustoimen johtokeskuksesta yhteistyössä kuntien johtokeskusten kanssa. Lisäksi alueen kunnat voivat muodostaa omista resursseistaan pelastustoimintaa tukevia ryhmiä, kuten raivaus-, muonitus- ja lääkintäryhmiä.

Pelastuslaitoksen ylläpitää alueen suojelulohkojen jakoa ja on kouluttanut oman resurssinsa tueksi reserviläisiä, joita voidaan käyttää suojelulohkojen johtokeskustoiminnassa. Kuntien kykyä muun muassa tilapäissuojien rakentamiseen ja pelastustoimintaa tukevien muodostelmien kokoamiseen poikkeusoloissa on seurattu valmiussuunnittelun ja kuntien varautumisen tukemisen yhteydessä.

Päätös

- Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma on ajan tasalla ja sen päivitystarve tarkistetaan kaksi kertaa vuodessa sekä tarvittaessa.
- Valmiussuunnitelmassa kuvataan henkilöstön työtehtävien priorisointi ja tarvittaessa toteutettavat pelastusasemien resurssin muutokset, siten että pienemmän riskien pelastusasemilta täydennetään resursseja suuremman riskin vastealueille.
- Pelastuslaitoksen johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskusten yhteistyötä kehitetään vuosittaisissa tilaisuuksissa.
- Poikkeusolojen pelastustoimintaan käytetään pääsääntöisesti normaaliajan muodostelmien kalustoa.
- Tilannekuvan luomiseen ja ylläpitämiseen käytetään saatavilla olevia yhteisesti käytettäviä järjestelmiä, jotka tukevat johtamis- ja tiedottamistoimintaa.
- Pelastuslaitoksella on tarvittavat resurssit (henkilöstö, materiaali ja toimitilat) väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Pelastuslaitoksen henkilöstön VAP-tilanne pidetään ajan tasalla.
- Väestönsuojelumuodostelmien koulutus- ja täydennyskoulutustarpeet sekä tavoitteet määritellään kuntien eri toimialojen ja pelastuslaitoksen kanssa yhdessä.
- Uusia viestintään ja väestönvaroittamiseen tarkoitettuja teknisiä ratkaisuja otetaan käyttöön.
- Pelastuslaitos ohjaa ja tukee kuntien valmiussuunnittelua.
- Pelastuslaitos suunnittelee mahdolliset evakuoinnit yhteistyössä kuntien kanssa. Kuntia ohjataan päivittämään evakuointisuunnitelmat palvelutasopäätöksen suunnittelukausittain tai muutoin tarpeen mukaan.
- Pelastuslaitos tekee yhteistyötä kaavoittajien ja rakennuslupaviranomaisten kanssa niin, että väestönsuojien tarve tulee otetuksi huomioon säädösten ja ohjeiden mukaisesti.
- Väestön varoittamiseen tarvittavien hälytysjärjestelmien ylläpidosta vastaa pelastuslaitos. Hälytysjärjestelmän ulkokaiuttimet sijoitetaan I- ja II-riskialueille sekä kuntakeskuksiin, esimerkiksi pelastusasemalle. Palvelutasopäätöskaudella hälyttämiä uusitaan tarpeen mukaan. Haja-asutusalueilla väestön varoittamiseen käytetään ensisijaisesti olemassa olevia sähköisiä viestintäkeinoja, kuten 112 Suomi -mobiilisovellusta, radiota ja tarvittaessa televisiota.
- Erityiskohteiden väestönsuojat tarkastetaan palotarkastusten yhteydessä.
- Pelastuslaitos perustaa suojelulohkot poikkeusoloissa tilanteen niin vaatiessa.

3.1.8. Pelastustoiminnan ohjeet ja suunnitelmat

Nykytila

Pelastuslain mukaan pelastuslaitoksen tulee laatia onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Kuntien velvollisuutena on sammutusveden järjestäminen alueen pelastustoimen tarpeisiin. Sammutusvesijärjestelyt ja suunnitelmat perustuvat pääosin pelastusajoneuvoilla kuljetettavan sammutusveden (säiliövesi) lisäksi kuntien ylläpitämiin vesijohtoverkostoihin, niiden suurituottoisiin vesiasemiin ja paloposteihin sekä luonnonvedenottoaikkoihin. Tulipalotilanteessa voidaan vesijohtoverkostosta saada taajamissa sammutusvettä riit-

tävästi vain suurempien vesilaitosten runkoputkistoista. Suuri määrä sammutusvettä otettuna vesijohtoverkostosta saattaa aiheuttaa veden laadun merkittävän heikkenemisen sakkautumien lähtiessä liikkeelle.

Vesihuoltolaki ei edellytä kuntia laatimaan erillistä sammutusveden hankintasuunnitelmaa. Tämän johdosta Pohjois-Savon pelastuslaitos päivittää sammutusveden saannin turvaavan erillisen sammutusvesisuunnitelman yhdessä alueen kuntien kanssa. Kaavasuunnittelun yhteydessä perinteisen palopostijärjestelmän palopostit pääsääntöisesti korvataan uudenaikaisilla vesiasemilla. Suunnitelman sammutusvedenhankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) on päivitetty joulukuussa 2020.

Sammutusvesisuunnitelma ohjaa sammutusveden käyttöä pelastuslaitoksella. Pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelman sammutusvedenhankinta ja toimittaminen vastaavat palvelutasopäätöksessä määriteltyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelma päivitetään kerran vuodessa tai tarvittaessa. Valmiuspäällikkö vastaa sammutusvesisuunnitelmasta.

Ulkoiset pelastussuunnitelmat

Ulkoisille pelastussuunnitelmille on sovittu vastuuhenkilöt, jotka vastaavat niiden sisällön päivittämisestä kolmen vuoden välein tai tarpeen mukaan. Myös ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään kolmen vuoden välein tai tarpeen mukaan. Valmiuspäällikkö koordinoi ja seuraa ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittämistä ja niihin liittyvien harjoitusten pitämistä aikataulun mukaisesti.

- yllä mainittujen suunnitelmien päivittämisen aikaväli ja toteutumisen arviointi
- tehtävien hoitamiseksi tarvittavat voimavarat

Onnettomusriskin perusteella on suunniteltu riskin hallitsemiseksi eri viranomaisilta vaadittavat toimenpiteet, jotka on otettu huomioon hälytysohjeissa ja niiden vastesuunnittelussa.

Pelastusmuodostelmien hälyttäminen

Suuronnettomuustilanteissa pelastusmuodostelmien hälyttäminen saattaa vaatia yhteistyötä vähintään kahden eri hätäkeskuksen välillä. Eri hätäkeskuksilla on kokonaiskäsitys toisen hätäkeskuksen alueella olevista pelastustoimen käytettävissä olevista yksiköistä vain Erican kautta. Tämä voi aiheuttaa päällekkäisiä tai ylisuuria hälytyksiä.

Pohjois-Savon hätäkeskuksella on Ericassa käytössä pelastustoimen valtakunnalliset yhtenäiset hälytysohjeet. Hälytysohjeita ylläpidetään ja päivitetään jatkuvasti Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toimesta riskienarvioinnin muutostarpeiden, kuten uusien kohteiden, rakennettavien taajamien ja liikenneyhteyksien vuoksi.

Pelastuslaitoksella on ELY-keskuksen vuonna 2015 hyväksymä maakunnallinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Kalustonhankintasuunnitelma on päivitetty vuosille 2019–2023. Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma tarkistetaan tai täydennetään tarvittaessa.

Päätös

- Pelastustoiminnan suunnitelmat päivitetään pelastuslain, pelastuslaitoksen strategian ja muuttuvan toiminnan edellyttämällä tavalla.
- Yksityiskohtaisempi pelastustoiminnan suunnitelma (kohdekortti) tehdään merkittävimmistä riskikohteista.
- Kohdekorttia yksityiskohtaisempi pelastustoiminnan suunnitelma päivitetään johtamisjärjestelmään suuririskisistä kohteista kahden vuoden välein alkaen vuodesta 2021.

3.1.9. Öljyntorjunta

Nykytila

Pelastuslaitos vastaa pelastuslain mukaisesti öljyntorjunnan varautumisesta ja torjunnasta sekä sen johtamisesta

maalla ja sisävesistöissä pelastustoimen alueella. Pelastustoimintaa johtaa alueen pelastusviranomainen. Öljyvahingon torjuntaa johdetaan pelastuslain mukaisesti kuten mitä tahansa muuta onnettomuutta. Pelastuslaitos tekee ilmoituksen ensitorjunnan päättymisestä öljyvahingon jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle eli kunnalle. Jälkitorjuntaa johtaa asianomaisen kunnan määräämä viranomainen. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (PSELY) ohjaa ja sovittaa yhteen jälkitorjuntatöitä, jos torjunta ulottuu usean kunnan alueelle. Alueen kuntien eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa jälkitorjunnasta siten kuin alueen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on tarkemmin määrätty.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta sekä torjunnan valtakunnallinen järjestäminen kuuluvat sisäministeriölle. Pelastuslaitos vastaa ensitorjunnan johtamisesta sekä pelastustoimen alueen torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta. Pohjois-Savon ELY-keskus osallistuu pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun.

Saimaan alueen pelastuslaitosten välinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma (Saimaan syväväylän alueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma) on laadittu kattamaan koko Saimaan syväväylän aluetta.

Pelastuslaitoksella on toistaiseksi voimassa oleva öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Viimeinen päivitys on vuodelta 2019. Käyttö- ja hankintakustannuksia koskevien kohtien tarkistaminen tapahtuu joka neljäs vuosi. Suunnitelman muutos on saatettava tiedoksi ELY-keskukselle ja aluehallintovirastolle. Öljyntorjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja pelastusasemat varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla. Alueen kuntien perustiedot ja öljyntorjunnan valmiustasot on esitetty öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa. Kalustonhankintasuunnitelma on päivitetty vuosille 2019–2023.

Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta.

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassa olevan öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Torjuntatasot on määritelty kuntakohtaisesti. Öljyvahinkojen jälkihoito tukeutuu kuntien organisaatioihin.

Öljyntorjuntatehtävissä käytetään pelastuslaitoksen erityisesti öljyntorjuntatehtäviin hankittua kalustoa.

Pelastuslaitoksen suurimmat alukset (E- ja F-luokka) vaativat miehistöltä asianmukaisen pätevyyskirjan (kuljettajakirja ja koneenhoitajakirja) sekä riittävän määrän harjoitusta ja koulutusta vuosittain, jotta aluksilla voidaan operoida turvallisesti eri vuorokauden aikoina ja sääolosuhteissa.

Päätös

- Öljyntorjunta järjestetään ja kehitetään öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti. Öljyntorjuntasuunnitelman on hyväksynyt Pohjois-Savon ELY-keskus.
- Pelastuslaitoksella pidetään riittävä määrä pätevää henkilöstöä veneiden kuljettamiseksi ja miehittämiseksi. Öljyntorjuntasuunnitelmassa otetaan huomioon Saimaan syväväylän öljyntorjunnan yleissuunnitelma.
- Palvelutasopäätöskaudella valmistellaan F-luokan öljyntorjunta-alusten uusinta (Varkaus ja Kuopio, alustava hinta-arvio noin 1000 000 €/alus). Hankinnassa huomioidaan Öljynsuojelurahaston (ÖSR) tuki ja mahdolliset muutokset ÖSR tukipäätöksissä (tuki pienenee), sekä Saimaan syväväylän alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma tarkoituksenmukaisen kaluston määrässä ja alusten luokituksissa.
- Vuosittain järjestetään öljyntorjuntakoulutusta ja riittävä määrä harjoitusta öljyntorjunta-aluskalustolla.

3.2. Muut tehtävät

3.2.1. Ensihoidopalvelut

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon alueella yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa, toiminnasta laaditun yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tuottamiin ensihoitopalveluihin sisältyy ensihoitotoiminta (ensihoidoyksiköt) sekä ensivastetoiminta. Ensihoito- ja ensivastetoiminnan sisältö, yksiköt, asemapaikat ja yksiköiden taso on määritelty kulloinkin voimassa olevassa ensihoidon palvelutasopäätöksessä sekä pelastuslaitoksen ja sairaanhoitopiirin välillä tehdyssä yhteistoimintasopimuksessa.

Ensihoitopalvelut ovat oma sektorinsa pelastuslaitoksessa ja sen kustannukset kohdennetaan kyseiselle toiminnalle. Pelastuslaitoksella on valmius laajentaa ensihoitopalveluiden tuottamista osaltaan Pohjois-Savon alueella.

Päätös

- Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää ensihoitopalvelun tuotantoaan niiden asemapaikkojen ja yksiköiden osalta, jotka on kuvattu ensihoidon palvelutasopäätöksessä sekä yhteistoimintasopimuksessa.
- Pelastuslaitoksen henkilöstön tuottama ensivastevalmius hoidetaan pelastustoimen valmiuden yhteydessä ja ensivasteyksikön lähtövalmius on sama kuin pelastustoiminnan lähtövalmius. Ensivastetoimintaa kehitetään parantamalla henkilöstön osaamistasoa ja yhtenäistämällä ensivasteyksiköiden kalustoa.
- Terveydenhuoltoviranomaisten kanssa tehdään säännöllisesti yhteistyötä osallistumalla koko Pohjois-Savon alueen ensihoitotoiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun sekä osaltaan ensihoidon palvelutasopäätöksen valmisteluun.
- Pelastuslaitos kehittää edelleen tuottamiaan ensihoitopalveluitaan. Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja laadun varmistaminen tapahtuvat yhdessä ensihoidon järjestämisvastuussa olevan terveydenhuoltoviranomaisen kanssa.

3.2.2. Kansainvälinen toiminta

Sisäministeriö voi Euroopan unionin, toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille. Vastavuoroisesti sisäministeriö voi pyytää apua Suomeen ulkomailta. Kyseessä voi olla asiantuntija-apu, operatiiviseen pelastustoimintaan osallistuminen tai materiaaliapu.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on valmiudet antavat pelastustoimeen kuuluvaa apua ulkomaille sekä tarvittaessa valmius vastaanottaa pelastustoimeen kuuluvaa kansainvälistä apua suomalaisille. Kansainvälisen pelastustoiminnan avunannon järjestelmän mukaisesti Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistui kansainväliseen yhteistoimintatehtävään Ruotsin metsäpalojen torjunnassa 2018.

Pelastuslaitoksen henkilökunnassa on kansainvälisen toiminnan kursseja suorittaneita henkilöitä. Osaamista on muun muassa teknisen avun tukitiimin (TAST) toiminnoista, kansainvälisen rauniopelastusmuodostelman (USAR) osalta sekä EU:n pelastuspalvelumekanismien koulutusohjelman Technical Expert (TEC) -kurssilta. Pelastuslaitos on nimennyt sisäministeriölle KV-yhteystoiminnan yhteyshenkilön ja tämän varahenkilön.

Kurssit ja koulutukset ovat työntekijälle maksuttomia sekä työnantaja järjestää tarvittaessa osallistujalle sijaisen koulutuksen ajaksi. Koulutukset palvelevat myös kansallista avun antamista toisille pelastuslaitoksille.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää valmiuksia osallistua kansainväliseen ja kansalliseen toimintaan ja osallistuu kansainvälisen pelastustoiminnan harjoituksiin.
- Pelastuslaitoksen henkilöstöä kannustetaan osallistumaan kansainvälisen toiminnan kursseille ja ylläpitämään hankittuja tietoja ja taitoja.

3.2.3. Valmiussuunnittelun tukeminen

Pelastuslaitoksen yhteistyö eri viranomaisten kanssa on lisääntynyt nykyisen hätäkeskusalueen myötä. Näitä ovat erityisesti poliisi-, sosiaali- ja terveystoimintatilat sekä puolustusvoimat ja rajavartiolaitos.

Pelastuslaitoksen pääsidosryhmät viranomaistaholla ovat: eri ministeriöt ja Itä-Suomen Aluehallintovirasto, Itä-Suomen poliisilaitos, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ja ensihoitokeskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Kuopion hätäkeskus, Väylävirasto, Suomen Metsäkeskus, Pohjois-Savon aluetoimisto, Pohjois-Savon kuntien viranomaiset sekä kuntien eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset. Lisäksi läheistä yhteistyötä tehdään seuraavien toimijoiden kanssa: Kuopion Energia Oy, Kuopion Sähköverkko Oy, Savon Voima Verkko Oy, Va-papa/SPR ja ELVAR-toimikunta.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on solminut sopimukset yhteisestä ISTIKE-tilannekeskuksesta Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kanssa ja pelastustoiminnasta kaikkien naapuripelastuslaitosten kanssa. Vuonna 2021 ISTIKE-toiminta on tarkoitettu keskittämään Kuopiosta käsin toimivaksi 24/7 tilannekeskukseksi, jonka kustannuksiin osallistuvat Pohjois-Karjalan, Etelä-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon pelastuslaitokset. Vuonna 2023 tilannekeskustoiminta muuttuu hyvinvointialueiden palvelurakenteeseen kuuluvaksi, jolloin maassa olisi viisi pelastustoimen 24/7 tilannekeskusta.

Palokuntasopimukset on laadittu vapaaehtoisten palokuntien sekä tehdaspalokuntien kanssa ja yhteistoimintasopimukset on laadittu järvipelastusseurojen ja puolustusvoimien kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on valtakunnallisessa yhteistyössä pelastustoimen kumppanusverkostossa muiden pelastustoimen alueiden kanssa. Kumppanusverkostossa toimii pelastusjohtajien ryhmä, ja neljä palvelualueita, jotka ovat turvallisuus-, pelastustoiminta-, ensihoito- ja tukipalvelut. Kumppanusverkoston tavoitteena on yhdenmukaistaa pelastuslaitosten toimintaa. Turvallisuuspalveluiden alla toimii lisäksi alatyöryhmiä (rakenteellinen, valvonta, palontutkimus, paloriski-ilmoitukset, yleisötapahtumat ja erikoistehosteet, turvallisuusviestintä), joissa kaikissa on nimetty jäseniä myös Pohjois-Savon pelastuslaitokselta.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä kaikkien pelastustoimen alueiden sekä maakunnassa toimivien viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa.
- Suunnittelukaudella jatketaan naapuripelastuslaitosten kanssa yhteistyötä ISTIKE-tilannekeskuksen kehittämisessä, suunnittelussa ja toteutuksessa, pelastustoiminnan yhteistoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimen eri osa-alueiden suunnittelussa, seurannassa ja kehittämisessä mukaan lukien ERE-toiminnot.
- Yhteistyötä jatketaan pelastuslaitosten kumppanusverkostossa muiden pelastuslaitosten kanssa valtakunnallisella tasolla.
- Pohjois-Savon maakunnassa pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen kanssa solmitut yhteistoimintasopimukset uusitaan tarvittaessa.

Valmiussuunnittelu

Valmiuslain mukaan tulee valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion liikelaitosten ja muiden valtion viranomaisten sekä kuntien valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muiden toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Nykyisin on havaittu, että yhteiskunnan toiminta voi häiriintyä merkittävästi myös tilanteissa, jotka eivät täytä poikkeusolojen tunnusmerkistöä. Tällöin puhutaan normaaliolojen häiriötilanteista ja erityistilanteista, jotka on määritelty yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa sekä nostettu esiin kansallisessa riskiarviossa 2018.

Pelastuslaitoksen valmiussuunnittelun tarkoituksena on varmistaa pelastuslaitoksen perustehtävien hoitaminen normaaliaikojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kuntien valmiussuunnittelun tavoitteena on, että kunta pystyy tuottamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeät palvelut ja täyttämään lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa. Jotta kunnat pystyvät tuottamaan nämä palvelut, tarvitsevat ne riittävät resurssit, jotka ovat käytettävissä näissä tilanteissa. Tätä kuntien varautumista tuetaan vuosittaisilla seminaareilla.

Nykytila

Valmiuslaissa kunnille ja kuntien toimialoille on määrätty valmiussuunnittelu- ja varautumistehtäviä. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa on kunnilla merkittävä rooli peruspalvelujen tuottajana. Poikkeusoloissa varautumista johtaa, valvoo ja yhteen sovittaa valtioneuvosto sekä kukin ministeriö hallinnonalallansa. Kunnanjohtajat vastaavat kunnissaan varautumisesta ja valmiussuunnittelusta. Osassa alueen kunnista on kunnanjohtajan tueksi nimetty erikseen varautumisasioista vastaava henkilö. Valmiussuunnittelutilanne alueen kunnissa on vaihteleva.

Päätös

- Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma päivitetään säännöllisesti ja siinä otetaan huomioon erityisriskien vaatimat toimenpiteet.
- Pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnittelua kuntien kanssa sovitulla tavalla. Kuntia ohjataan päivittämään toimialakohtaiset valmiussuunnitelmansa.
- Pelastuslaitos järjestää kuntien varautumisen yhteyshenkilöille vuosittain keväällä ja syksyllä koontumisen, jossa koulutetaan ja käydään läpi ajankohtaisia varautumisasiota.

3.2.4. Hallinto, resurssit ja tukitoiminnot

3.2.4.1. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Pelastustoimen vaikuttavuuden ja toimintatapojen kehittäminen edellyttää systemaattista oman toiminnan seuraamista sekä osallistumista alaa palveleviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Pelastuslaitos ja pelastuslaitoksen henkilöstö osallistuvat erilaisiin valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Toimintaa kehitetään esimerkiksi valtakunnallisissa pelastusjohtajien kokouksissa ja kumppanuuksverkoston avulla.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos on mukana erilaisissa alueellisissa ja valtakunnallisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa saatuja tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnassa.
- Tutkimus- ja kehittämishankkeiden vastuhenkilöt viestivät sekä omalle henkilöstölle sisäisessä intranetissä, että pelastuslaitoksen sidosryhmille hankkeiden tavoitteista, tuloksista ja ajankohtaisista asioista internet- ja sosiaalisen median sivuilla.

3.2.4.2. Henkilöresurssit ja henkilöstöjohtaminen

Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö on suhteutettu ja sijoitettu pääasiassa alueen riskiarvion ja toiminnan perusteella. Sisäistä liikkuvuutta on vahvistettu. Muodollisten kelpoisuusehdot täyttävien hakijoiden rekrytointi on toisinaan haasteellista erityisesti pienillä pelastusasemilla. Lisäksi sivutoimisen henkilöstön määrä on laskenut viime vuosina. Sivutoimisen henkilöstön määrän ylläpitämiseksi maakunnan eri pelastusasemilla järjestetään aktiivista viikkoharjoitustoimintaa, yhteistyötä eri pelastusasemien kesken sekä muun muassa avoimien ovien päiviä, joissa viranhaltijat ja sivutoiminen henkilöstö kertovat monipuolisesta toiminnastamme. Lisäksi usealla pelastusasemalla on pelastustoimen nuoriso-osastot.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen päätoimiset henkilöstöresurssit jakautuvat seuraavasti:

- Pohjoisella toimialueella 42 operatiivista pelastustoimen htv.
- Keskisellä toimialueella 93 operatiivista pelastustoimen htv.
- Eteläisellä toimialueella 49 operatiivista pelastustoimen htv.

Pelastustoiminnan operatiivinen päätoiminen henkilöstöresurssimäärä on yhteensä 184 htv.

Lisäksi:

- Riskienhallinnan toimintasektorilla palotarkastajan virkoja on 6 htv ja turvallisuuskoulutusyksikössä työskentelee 4 htv.
- Hallintopalveluissa (sis. Tekniikka ja tukipalvelut) on 21 htv.
- Ensihoitopalveluiden päätoiminen henkilöstöresurssimäärä on 63 htv.
- Sivutoimisen henkilöstön määrä (24.8.2020) on 460 henkilöä.

Eri toimialueiden ja sektoreiden henkilötyövuosien (htv) määrää arvioitaessa on syytä huomioida, että Pohjois-Savon pelastuslaitos toteuttaa aktiivista sisäistä liikkuvuutta eri toimialueiden ja eri toimintasektoreiden välillä. Synergiayksiköt ja moniammatilliset henkilöt (pelastaja + ensihoitaja/lähihoitaja -tutkinnon omaavat) sijoittuvat pelastuslaitoksen toiminta-alueelle tarpeen ja toimintojen mukaisesti.

Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä kuvatut pelastuslaitoksen palvelut talousarvioissa esitetyille henkilöstöresursseilla. Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla panostetaan motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen henkilöstöön, osaamisen vahvistamiseen sekä hyvään esimiestyöhön.

3.2.4.3. Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohje perustuu sisäasiainministeriön pelastussukellusohjeeseen (48/2007) sekä Ohjeeseen pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittamisestä (Sisäministeriön julkaisu 5/2016). Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeen tarkoituksena on ohjata käytäntöjä, jotka edistävät pelastussukelluksen ja pintapelastuksen turvallisuutta. Fyysisen toimintakyvyn testien piiriin kuuluvat kaikki pelastustoimintaan osallistuva henkilöstö mukaan lukien sivutoimiset ja sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstö lukuun ottamatta henkilöstöä, joka osallistuu ainoastaan ensivastetoimintaan tai Pohjois-Savon pelastussukellusohjeessa mainittuihin muihin pelastustoimen tehtäviin.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella on toimintaympäristön riskien perusteella määritelty tehtävät siten, että osalla asemista tulee säilyttää välitön pelastussukelluksen toimintavalmius. Näiden asemien päätoimisen henkilöstön, jolta edellytetään savusukelluskelpoisuutta, edellytetään kykyä tehtävatasojen mukaisiin vaativiin pelastussukellustehtäviin (taso 1). Tällä hetkellä tällaisia asemapaikkoja ovat Iisalmi, Kuopion Neulamäki ja Petonen, Siilinjärvi sekä Varkaus. Muiden pelastusasemien savusukelluskelpoisuutta edellyttävien tehtävien osalta edellytetään kykyä selviytyä savusukellusta edellyttävistä perustehtävistä (taso 2). Pelastustoiminnan perustehtävissä, joissa ei edellytetä savusukelluskelpoisuutta, edellytetään fyysisen toimintakyvyn tasoa 3.

Päätös

- Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä kuvatut pelastuslaitoksen palvelut talousarvioissa esitetyille henkilöstöresursseilla. Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla panostetaan motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen henkilöstöön, osaamisen vahvistamiseen sekä hyvään esimiestyöhön.
- Pelastuslaitoksen virkarakenne ja työtehtävät suunnitellaan palvelutarpeen mukaisesti. Avoimeksi

tulevat virat ja toimet laitetaan täytettäväksi henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön sisäistä liikkuvuutta kehitetään eri pelastusasemien ja eri sektoreiden välillä. Pelastuslaitoksen kaikki yli kolme (3) kuukautta kestävät viran- ja toimensijaisuudet ovat sisäisessä haussa henkilöstön haettavana.

- Pelastustoimen kiinnostavuuteen ja pelastuslaitoksen maineeseen hyvänä työnantajana kiinnitetään huomiota työhyvinvoinnin lisäksi myös ulkoisessa viestinnässä. Viestinnässä tuodaan esille pelastustoimi houkutteleva ammattialana ja sivutoimisen henkilöstön tärkeä rooli osana pelastustoimintaa.
- Pelastustoimen henkilöstön fyysinen toimintakyky arvioidaan Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastussukellusohjeen mukaisesti FireFit-menetelmällä tasolle 1 (24/7 pelastusasemien henkilöstö), tasolle 2 (muiden pelastusasemien henkilöstö), tasolle 3 (muut henkilöt pelastustoiminnan perustehtävissä) ja tasolle 4 (muut pelastustoimen tehtävät). Kulloinenkin toimintakykytaso kirjataan Store-henkilöstönhallintajärjestelmään, josta työsuojelutoimikunnassa seurataan pelastusasettaista tilannetta puolivuositain.
- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminnassa on mukana koulutus- ja resurssikeskus. Koulutus- ja resurssikeskus hyödyntää toimintavalmiuteen liittyviä resursseja koko maakunnan näkökulmasta tarkasteltuna mahdollisimman tasapuolisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti huomioiden riskiarviointi.

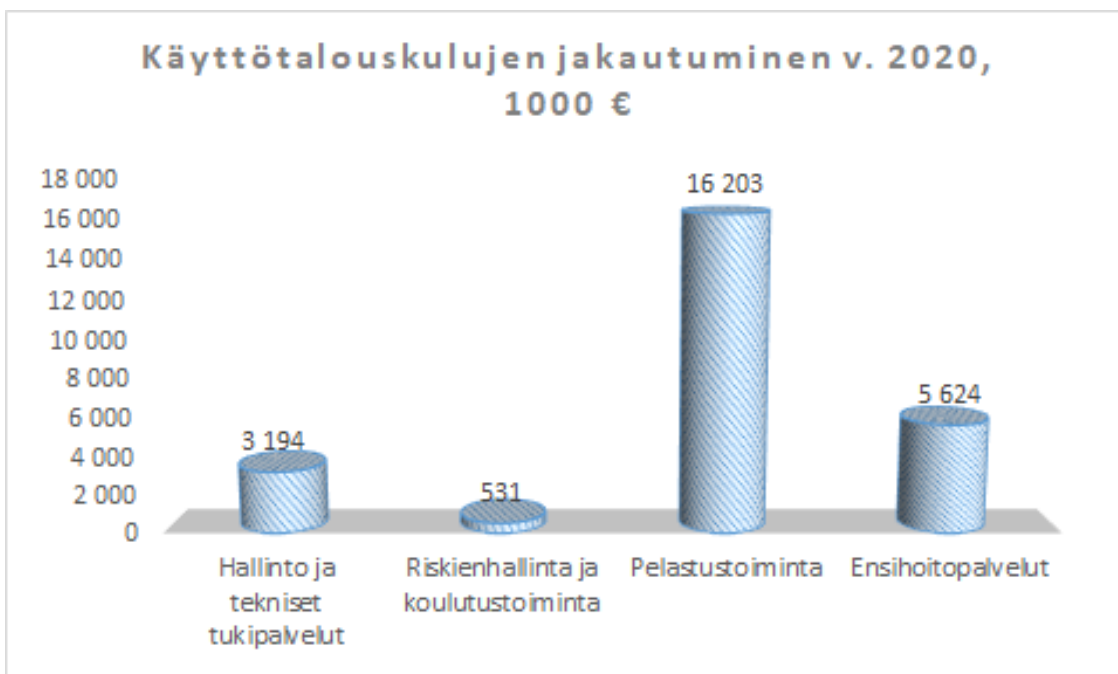
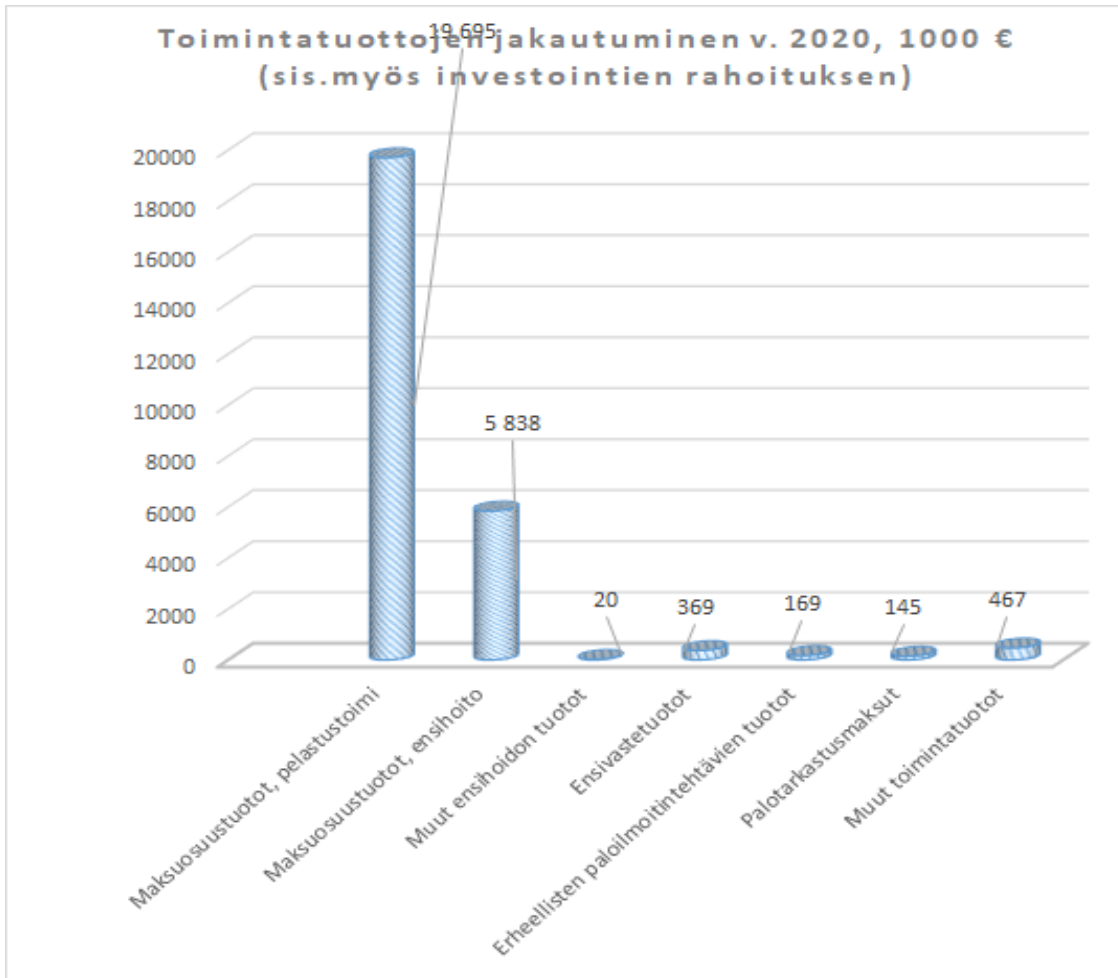
3.2.4.4. Talous

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoimi rahoitetaan 94,5 %:sti kuntien maksamilla yhteistoimintasopimukseen perustuvilla maksuosuuksilla. Vuoden 2020 maksuosuudet ovat n. 19,7 M€. Muut tuotot koostuvat palvelujen myyntituotoista, joista ensivastetulot ovat merkittävin tuloerä, rahoitusosuuksista öljyntorjuntakuluihin, tarkastusmaksutuotoista sekä erheellisten paloilmoitintehtävien ja koulutustoiminnan tuloista. Muiden tuottojen arvioitu määrä vuodelle 2020 on 1,1 M€.

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille, joka yhteistoimintasopimukseen perustuen maksaa pelastuslaitoksen tuottaman ensihoidon kulut. Vuoden 2020 tuloarvio on 5,8 M€. Muita ensihoidon tuloja ovat kaluston myyntituotot ja Kelan korvaukset työterveyshuollon kuluihin.

Pelastuslaitoksen käyttötalouskuluista 72,4 % on henkilöstökuluja, 13,8 % tarvikkeiden ja palvelujen ostokuluja, 13,3 % vuokria ja muiden kulujen osuus on 0,5 %.

Investointien nettomenot ovat 1,3 M€ vuonna 2020. Keskimäärin investointien nettotaso on vuosittain n. 1,0 M€.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö Kuopion kaupungin kirjanpidossa ja noudattaa talouden pidossa Kuopion kaupungin ohjeita. Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta hyväksyy pelastuslaitoksen talousarvioesityksen kuntia kuultuaan, jonka jälkeen Kuopion kaupunginvaltuusto vahvistaa pelastuslaitoksen talousarvion. Yhteistoimintasopimuksella on sovittu kustannusten jaosta kuntien kesken.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta on tuloksellista ja talouden suunnittelu ja toteutus linjataan huomioiden kuntatalouden yleinen kehitys.
- Pelastuslaitoksen talousarvio ohjaa pelastuslaitoksen toimintaa.

3.2.5. Hallintopalvelut

Pohjois-Savon pelastuslaitos on Kuopion kaupunkikonserniin kuuluva erillinen taseyksikkö.

Kuopion kaupungin toimielimiä ovat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, lautakunnat, johtokunnat ja muut hallintosäännössä määrätyt toimielimet. Yksi lautakunnista on maakunnallinen, Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta. Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta toimii Kuopion kaupunginvaltuuston ja Kuopion kaupunginhallituksen alaisuudessa. Lautakuntaan kuuluu 9 jäsentä sekä kaupunginhallituksen edustaja ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Lautakunnan jäsenet ja varajäsenet valitaan sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään Pohjois-Savon alueellisen pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Aluepelastuslautakunnan tehtävänä on muun muassa hyväksyä maakunnan pelastustoimen palvelutaso kuntia kuultuaan, tehdä esitys vuotuiseksi toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi, hyväksyä vuotuinen käyttösuunnitelma sekä päättää määrärahojen jakamisen yleisistä periaatteista ja kuntakohtaisesta kustannustenjakoperiaatteesta siltä osin kuin siitä on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Muista aluepelastuslautakunnan tehtävistä on määrätty Kuopion kaupungin hallintosäännössä.

Pelastuslaitoksen toimintaa johtaa ja valvoo pelastusjohtaja lähimpinä alaisinaan sektoripäälliköt.

Päätös:

- Aluepelastuslautakunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa, tarvittaessa myös useammin. Kokouksien järjestämisessä hyödynnetään myös sähköisiä kokousmenetelmiä. Yhden toimintavuoden (1.1.–31.12.) aikana Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta tekee yhden matkakokouksen.

3.2.6. Tekniset palvelut

Nykytila

Tekniikan palveluja tuotetaan omana palveluna ja osin ostopalveluina. Oma palvelutuotanto on huoltovarmuuden ja jatkuvuuden hallinnan kannalta tärkeää. Kaluston kehittämiseen ja hankintasuunnitelmien laadintaan osallistuu pelastustoimintatiimi, joka koostuu koko pelastuslaitoksen alueelta valituista henkilöistä. Tiimissä ovat kaikki kolme toimialuetta edustettuina. Tiimin vetäjänä toimii palomestari. Tiimin toimintaan osallistuvat myös pelastuspäällikkö ja riskienhallintapäällikkö.

Teknisissä palveluissa huolehditaan pelastuslaitoksen kaluston huollosta, korjaustoiminnasta, määräaikaistarkastuksista ja -katsastuksista ja keskitetyistä kalusto- ja suojarustehankinnoista. Tekniset palvelut tarjoavat mahdollisuuksien mukaan uravaihtoehtoja palomiehille, joiden savusukellus- ja pelastustoimintaan osallistumisen toimintakyky ei ikääntymisen tai muiden syiden osalta ole mahdollista, ja joilla on erikoisosaamista teknisen palvelujen tehtäviin.

Pelastuslaitos on vastannut kahdeksan pelastuslaitoksen raskaan kaluston hankintojen kilpailutuksesta, ja vuonna 2020 myös yhdeksän laitoksen pienkaluston kilpailutuksesta.

Pelastustoimintatiimi toimii aktiivisesti sammutus- ja pelastustyökalujen ja viestivälineiden toiminnan yhteensovittamiseksi ja kehittämiseksi. Teknisten palveluiden henkilöstön erityisosaamista ylläpidetään ja kehitetään.

Päätös

- Tekniset palvelut ja pelastustoimintatiimi osallistuvat investointihankkeiden valmisteluun. Raskaan ajoneuvokaluston hankintasopimukset kilpailutetaan määräajoin.

3.2.7. Kalusto ja varusteet

Kaluston uusimisen ja kehittämisen tulee olla jatkuvaa, jotta voidaan työskennellä turvallisella, luotettavalla ja nykyajan vaatimukset täyttävällä kalustolla. Hyvä ja tarkoituksenmukainen, nykyaikainen kalusto ja suojavaarusteet ovat tehokkaan ja turvallisen työskentelyn edellytyksiä, ja motivoi koko henkilökuntaa työssään. Hyvät työskentelyn edellytykset, nykyaikainen kalusto ja tarkoituksenmukaiset varusteet innostavat sopimushenkilöstöä liittymään mukaan pelastuslaitoksen toimintaan, ja edesauttavat myös sopimuspalomiehiä pysymään pelastuslaitoksen toiminnassa mukana. Pienissä kunnissa, ja myös isommissa, sopimushenkilöstön pysyminen pelastustoimessa mukana on ensiarvoisen tärkeää.

Henkilökohtaiset suojavaarusteet tulee olla nykyaikaisia sekä voimassa olevien määräysten mukaisia ja niitä uusitaan tarpeen mukaan. Puhdas pelastusasema -käytäntöjen ja hyvän varustehuollon avulla saadaan syöpävaarallisille yhdisteille altistumista vähennettyä.

Teknisiä palveluita kyetään tuottamaan myös normaaliajan, häiriötilojen, poikkeusolojen ja näiden erityistilanteiden aikana.

Nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien kalusto on pääosin nykyaikaista. Suojavaarusteita tarkastetaan vuosittain ja uusitaan tarvittaessa. Sammutusasuissa on siirrytty kalvopukuihin, jotka on nähty suojaavammaksi pienhiukkasaltistumisen suhteen, ja sammutustehtävien jälkeiseen kaluston ja varusteiden käsittelyyn kiinnitetään huomiota. Teknisten palvelujen jatkuva saatavuus huolto- ja hankintatoimessa on koordinoitu kalustomestarin ja kalustoesimiehen kautta koko alueella.

Kuopion päivystävällä palomestarilla ja varalla olevilla palomestareilla on käytössään pelastustoiminnan johtamista varten varusteltu johtoauto. Pelastuslaitoksen käytössä olevien sammutusautojen keski-ikä on vuonna 2020 15 vuotta ja säiliöautojen keski-ikä yli 17 vuotta. 30 vuotta tai sitä vanhempia sammutus- tai säiliöautoja on hälytysvasteessa yhteensä kahdeksan vuonna 2020.

Pelastuslaitoksella on käytettävissään muutamia vara-autoja. Niitä käytetään varsinaisen hälytyskaluston ollessa huollossa, rikki tai tarkastuksissa sekä sammutus- ja pelastustyön kursseilla, jotta koulutukseen ei tarvitse kiinnittää hälytyskalustoa. Hankintasuunnitelman mukaisesti sammutus-, säiliö- ja muuta raskasta ajoneuvokalustoa pyritään uusimaan vähintään kaksi autoa/vuosi. Raskaita ajoneuvoja (kuorma-autoja ja erikoisajoneuvoja) on yhteensä 75 ja johto- ja miehistöautoja (pakettiautoja ja vanhoja ambulansseja) on 36. Veneitä on 45 ja kausikalustoa (mönkijät, moottorikelkat, hydrokopteri) 20. Venetrailereita, jarrullisia katsastettavia ja jarruttomia perusräkärryjä on yhteensä 132.

Muun pelastustoiminnan edellyttämä ajoneuvo- ja irtokaluston laatu, määrä sekä uusimisen tarve on määritelty erikseen tarkempin sopimusten ja suunnitelmien perusteella.

Sopimuspalokuntien käytössä on sopimusten mukaisesti pääasiassa pelastuslaitokselta saatuja sammutus- ja säiliöautoja; osa autoista on yli 30 vuotta vanhoja.

Päätös

- Pelastuslaitoksen välittömässä valmiudessa käytettävää ajoneuvokalustoa uusitaan siten, että sammutus- ja säiliöautot ja muu ajoneuvo- ja erikoiskalusto ovat hyvässä toimintakunnossa. Ajoneuvokaluston keski-ikä pyritään pitämään enintään 15–20 vuodessa.
- Varakaluston määrä arvioidaan kriittisesti toimintavalmiuteen, tavoitettavuuteen ja varautumiseen perustuen. Kalustoa kierrätetään vilkkaammilta pelastusasemilta hiljaisimmille pelastusasemille kaluston kierrätysuunnitelman mukaisesti. Vanhojen autojen käytöstä luovutaan sitä mukaa, kun yksittäisten runkojen korjaus- ja ylläpitokustannukset tulevat epätarkoituksenmukaiseksi.
- Pelastuslaitoksen käytössä on riittävä määrä pelastustoimen tehtäviin soveltuvia veneitä. Veneiden ja

alusten uusimistarve on yksi alus tai vene/vuosi. Veneiden uusinnassa tulee ottaa huomioon alueellinen öljyntorjuntasuunnitelma, tarkoituksenmukaisuus ja että veneen hallinnasta ei tule ylimääräistä haastetta kuljettaja- ja konemiesten pätevyysvaatimusten kanssa.

- Kestävä kehitys, ympäristötekijät ja ilmastonmuutos otetaan huomioon kalusto- ja varustehankinnoissa. Sähkö- ja hybridautojen kehitystä seurataan.

3.2.8. Sopimuspalokunnat

Nykytila

Pelastustoimen alueella on kuusi sopimuspalokuntaa (Kuopion VPK, Peltosalmen VPK, Yara, Stora Enso, Koi-vujärven varikko ja Karjalan Lennosto). Palokuntasopimuksia on uusittu vuosien varrella. Sopimuksissa edellytetään sopimuspalokuntien henkilöstöltä hälytysvahvuuden lisäksi savusukelluskelpoisen henkilöstön minimivahvuutta määrääjässä. Savusukeltavien sopimuspalokuntalaisten terveyttä ja työkykyä seurataan säännöllisesti. Osalla sopimuspalokunnista on myös palokuntanuorisotoimintaa.

Päätös

- Alueella on riskeihin nähden tarkoituksenmukainen sopimuspalokuntajärjestelmä, jonka pelastustoimintaan määritellyn henkilöstön terveys ja seurattu työkyky tulee olla riittävä.
- Sopimuspalokuntajärjestelmän ylläpitäminen otetaan huomioon toimintasuunnitelmaa, talousarviota ja investointisuunnitelmaa tehtäessä.
- Palokuntasopimusten toteutumista seurataan.
- Pelastuslaitos tukee sopimuspalokuntien palokuntanuorisotoimintaa sopimusten mukaisesti (kalusto- ja varustehankinnat, koulutus, palokuntanuorten leirit).
- Pelastuslaitos vastaa pelastuslain (379/2011) 7. luvun mukaisista velvoitteista.
- Pelastuslaitos huolehtii siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus. (Pelastuslaki 379/2011 56§ ja 57§, muutos 28.12.2018/1353)

3.2.9. Palomuseo

Pohjois-Savon palomuseo sijaitsee Kuopion Neulamäen pääpelastusaseman yhteydessä (Volltikadun toimipisteessä).

Palomuseo avattiin heinäkuussa 2001. Palomuseo tallentaa, tutkii sekä välittää tietoa alueen pelastusasemien, niiden miehistön sekä pelastustoimen historiasta ja perinteistä esineiden, valokuvien ja tarinoiden kautta. Palomuseo edistää alan tuntemusta suurelle yleisölle. Museo säilyttää vanhaa perinnettä ja pyrkii dokumentoimaan myös alan kehitystä. Palomuseon esinekokoelmat on digitoitu ja valokuvattu vuosina 2013–2014 Kuopion kaupungin käyttämään Musketi-museoarkistointiohjelmaan. Pohjois-Savon palomuseossa käy lähes 2000 henkilöä vuosittain. Palomuseoon ei ole pääsymaksua. Palomuseo on avoinna ryhmille sopimuksen mukaan. Lisäksi se on avoinna pelastuslaitoksen avoimien ovien päivinä sekä kesäaikaan sovittuina ajankohtina yhteistyössä Kuopion paloveteraanit ry:n kanssa. Toiminnassa huomioidaan myös nykyisen kaluston muuttuminen aikojen saatossa historiallisesti arvokkaaksi. Kalusto, joka halutaan myöhemmin museoitavaksi, on etukäteen määritettävä säilytettäväksi.

Päätös

- Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää Pohjois-Savon palomuseota Kuopiossa.
- Museossa olevat esineet pidetään kunnossa ja uudet esineet digitoidaan. Periaatteena on, ettei esineitä

saa käyttää muuhun kuin museotarkoitukseen.

- Palomuseotilat toteutetaan myös uudelle keskuspelastusasemalle, jonka rakentaminen on arvioitu toteutettavaksi vuonna 2023.

3.2.10. ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät

Palotarkastustoimintaa suunnitellaan sekä seurataan palotarkastusohjelmiston avulla ja siirretään Pronto-tietojärjestelmään. Tulevaisuudessa Onnettomuuksien ehkäisy -hankkeen kehittymisen myötä käyttöön otettava kaikille pelastuslaitoksille yhteinen valvontasovellus huolehtii tietojen taltioinnista tietojärjestelmään. Turvallisuusviestinnän tapahtumat raportoidaan suoraan Pronto-tietojärjestelmään jo nyt.

Pelastuslaitoksen ensihoitoyksikköihin, johtoautoihin sekä sammutusautoihin on hankittu ajoneuvotietokoneet ja niissä pelastustoimen ajoneuvoissa on käytössä pelastustoiminnan kenttäjohtojärjestelmä (PEKE), joka korvautuu myöhemmin viranomaisten yhteisellä kenttäjohtojärjestelmällä (KEJO). Näiden lisäksi on käytössä tukitoimintojen tarvitsemia hallinnollisia tietojärjestelmiä, sekä ISTEKKI Oy:n tuottamat tietopalvelut. Järjestelmät ovat tarpeellisilta osiltaan yhteensopivat muiden toimintaa tukevien tietojärjestelmien kanssa.

Valtion tietohallinnon turvallisuusverkko TUVE otetaan käyttöön pelastustoimen kaikissa tietojärjestelmissä. TUVE-verkon käyttö aloitetaan johtokeskuksessa johtamisen tukemiseen. TUVE-verkkoon tukeutuva KEJO otetaan käyttöön järjestelmien uudistamisen mukaisesti.

Informaatioteknologian ja sovellusohjelmistojen hyväksikäytön lisääntyessä tietojärjestelmien käytettävyys, yhteensopivuus ja ylläpito ovat muodostuneet haasteeksi. Tieto- ja viestintäteknologian ja sovellusten ylläpito ja kehittäminen hoidetaan ICT-asiantuntijan toimesta yhteistyössä pelastuslaitoksen henkilöiden kanssa.

Päätös

- Pelastuslaitoksella on käytössään toimintakykyinen tietojärjestelmä päivittäisten onnettomuuksien, suuronnettomuuksien, häiriötilojen ja poikkeusolojen tehokasta johtamistoimintaa sekä tilannekuvan ylläpitämistä varten.
- Johtokeskustoiminnoissa TUVE-verkko otetaan käyttöön Erica-johtamisjärjestelmäsovelluksen toteuttamana ja muut TUVE-verkkoon liittyvät tietojärjestelmät toteutetaan sisäministeriön ohjaamana.
- Tieto- ja viestintäteknikan ylläpidon riittävät resurssit tukevat tietojärjestelmien hyväksikäyttöä ja tehostavat pelastuslaitoksen toimintaa ja edesauttaa tukemaan kuntien johtokeskustoimintaa tilanteen niin vaatiessa.
- Tarvittavien laitteiden ja johtamissovelluksien hankinta ja käyttö otetaan huomioon investointisuunnitelmaa ja kalustohankintoja tehtäessä. Eri järjestelmien tarvitsemien laitteiden ja sovellusten jatkuvaan ylläpitoon panostetaan jatkuvuudenhallinnan turvaamiseksi.

3.2.11. Toimitilat

Nykytila

Pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kukin kunta vastaa alueellaan siitä, että pelastuslaitoksen käyttöön osoitetaan tarvittavat tilat. Pelastuslaitos vuokraa tarvittavat tilat ensi sijassa alueen kunnilta. Pelastuslaitoksella on v. 2020 käytössä 29 pelastusasemaa ja sopimuspalokunnilla kuusi. Uusien pelastusasemien rakentamistarve arvioidaan toiminnallisten tarpeiden sekä riskianalyysin perusteella, kuntien kaavoitus- ja rakentamissuunnitelmia seuraten. Aluepelastuslautakunta määrittelee tilatarpeen kiinteistöjä peruskorjattaessa ja uusinvestointeja tehtäessä sekä tekee vuosittain tarpeelliset esitykset alueen kunnille. Lähivuosina uudet pelastusasemat on suunniteltu rakennettaviksi Kuopion Nilsiään, Petoselle ja kaupungin keskustaan, Neulamäkeen sekä Pielavedelle, Siilinjärvelle, Varkauteen ja Leppävirralle. Rautavaaralle ja Kiuruvedelle on valmistuneet uudet pelastusasemat viime palvelutasopäätöskaudella. Peruskorjaukset on tehty Tuusniemen ja Sonkajärven pelastusasemille.

Pelastustoimen aluejakomuutos astuu voimaan 1.1.2021. Valtioneuvoston päätöksen (528/2020) pelastustoimen alueista annetun asetuksen muuttamisesta mukaan Joroisten kunta kuuluu 1.1.2021 alkaen Pohjois-Savon pelastustoimen alueeseen. Pelastuslain 379/2011 24 §:n mukaan pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä. Määräaika yhteistoimintasopimuksen muuttamiselle on 31.10.2020. Joroisten pelastusaseman vuokraus, pelastusaseman henkilöstö ja kalusto siirtyvät Pohjois-Savon pelastuslaitokselle.

Päätös

- Pelastuslaitoksen käyttöön suunniteltuja pelastusasemia rakennetaan alueille, missä riskialueiden toimintavalmiusaikavaatimukset tai muut toiminnalliset syyt sitä edellyttävät.
- Suunnitelma uusien ja peruskorjattavien pelastusasemien tarpeesta ja sijoittamisesta tehdään yhteistyössä kuntien kanssa ja riskialueiden kehittymisselvityksen pohjalta. Suunnitelman perusteella valmiitellaan tarveselvitykset ja esitetään tulevat pelastusasemien sijoituspaikkavaihtoehdot.
- Tavoitteena on pitää pelastuslaitoksen käytössä olevat tilat ja sopimuspalokuntien tilat hyvässä kunnossa työturvallisuus-, terveellisyys- sekä toiminnalliset vaatimukset huomioiden.
- Aluepelastuslautakunta hyväksyy vuokrattavien tilojen osalta tilantarpeen ja vuokrakustannusarviot.
- Vuosikorjausten ja perusparannusten ohjelmointia kehitetään yhteistyössä kiinteistöjen omistajien kanssa.

4. KEHITTÄMISSUUNNITELMA

4.1. Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisytyötä kehitetään PRONTO-tilastojen, hiljaisen tiedon ja yhteiskunnan muutosten aktiivisen seuraamisen avulla. Nykyisiä resursseja suunnataan painopisteittäin onnettomuustilastopohjaisesti nouseviin trendeihin, sekä ennakoiden hiljaisia trendejä, jotka eivät vielä tällä hetkellä aiheuta tilastopiikkejä, mutta joiden ennustetaan olevan tulevaisuuden niin sanottuja megatrendejä. Esimerkki nousevasta megatrendistä on paloriskiasunnot, joiden ilmoitusmäärät ovat kasvaneet, mutta todellisen paloriskiasuntojen määrän arvioidaan olevan ilmoitusmäärää huomattavasti suurempi.

Onnettomuuksien ehkäisyssä otetaan käyttöön nykyistä tarkemmin suunniteltu ja valvottu resurssien käyttö, jolla seurataan suunnitellun työmääräarvion toteutumista suhteessa toteutuneihin työtunteihin. Erilaisten työsuoritusten ajankäyttöä mittaamalla on rajallisia henkilöstöresursseja mahdollista suunnitella tehokkaammin käytettäväksi niille osa-alueille, joissa todetaan olevan eniten tarvetta onnettomuuksien ehkäisytyölle. Mitä enemmän työsuorituksista ymmärretään, sitä enemmän organisaatio oppii ja pystyy kehittämään toimintaansa.

Pelastuslaitoksella on onnettomuuksien ehkäisytyössä käytössä asiantuntijoiden erikoistuminen kapeampiin osa-alueisiin, kuten esimerkiksi paloriskiasunnot, rakennuslupalausunnot ja suurtapahtumien kokonaisturvallisuuden arviointi. Erikoistumista lisätään ja osaajia koulutetaan yhä syvällisemmiksi asiantuntijoiksi sisäisen ja ulkoisen koulutuksen avulla. Lisäksi kriittisten osa-alueiden osaamisresursseja laajennetaan, jotta pystytään tuottamaan tarvittavaa palvelua vuoden kaikkina ajankohtina.

Pelastustoimen valvontatyössä käytetään Suomessa useita valvontaohjelmistoja ja nämä sovellukset on suunniteltu korvattavaksi pelastustoimen yhteisellä Varanto-valvontasovelluksella, joka otetaan käyttöön lähivuosien aikana. Varannon avulla kaikki valvontatyössä tehtävät toimenpiteet, kuten esimerkiksi valvonnan varaaminen, valvontatietojen kirjaaminen ja valvonnan lopussa mahdollisesti tehtävä laskutus voidaan hoitaa tietoturvallisesti yhden ja saman sovelluksen avulla. Varanto tarkoittaa asiakkaan näkökulmasta suurta kehitystä palvelun yhdenmukaisuudessa, asuipa palvelua käyttävä asiakas missä päin Suomea tahansa, esimerkiksi Helsingissä, Kuopiossa tai Inarissa. Asiakkaan saama pöytäkirjamalli on kaikkialla samanlainen ja asiat tapahtuvat samalla tavalla asuinpaikasta riippumatta.

Pelastuslaitoksen näkökulmasta Varanto tarjoaa nykyaikaisen ja reaaliaikaisen keinon seurata valvontatoimenpiteiden edistymistä ja vaikuttavuutta valmiiden tilastojen kautta. Edellä mainittuja tilastoja vaikuttavuudesta

seuraamalla voidaan onnettomuuksien ehkäisyä kehittää todelliseen tietoon perustuen. Valtakunnallisten tilastojen avulla pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijat voivat reagoida havaittuihin impulsseihin tarvittaessa nykyistä nopeammin.

Pelastuslaitoksella ollaan ottamassa käyttöön päivystävä palotarkastaja -mallia, joka tarkoittaa pelastusviranomaisen sovittua tavoitettavissa oloa puhelimitse, sähköpostitse sekä mahdollisesti vuorovaikutteisesti etäyhteysvälineitä käyttämällä. Mallilla on tarkoitus helpottaa pelastusviranomaisen tavoittamista ja antaa asiakkaalle neuvontaa sekä ohjausta matalan kynnyksen periaatteella. Mikäli asiakkaan esille tuomat asiat vaativat tarkempaa tarkastelua, päivystävä palotarkastaja ohjaa asiakkaan eteenpäin pelastuslaitoksen sisäisesti.

Pelastuslaitos lisää näkyvyyttään sosiaalisen median palveluissa Twitterissä, Instagramissa ja Facebookissa. Pelastuslaitos tarjoaa jatkossa useammin päivittyvää turvallisuusviestintää ajankohtaisista aiheista ja on nykyistä enemmän vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa. Sosiaalisen median viestinnän keskeisenä tavoitteena on vaikuttaa kansalaisten turvallisuuskäyttäytymiseen ja ennalta estää tulipalojen ja muiden onnettomuuksien tapahtuminen. Oikein tehdyllä turvallisuusviestinnällä on mahdollisuus vaikuttaa ihmisten turvallisuusasenteisiin.

4.2. Pelastustoiminta

Pelastuslaitoksen toimintaa tehostetaan muiden muassa kehittämällä prosesseja, toiminnan laatua ja yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa erityisesti suurten ja pitkäkestoisten onnettomuuksien torjunnassa. Merkittävimpiä muita kehittämistavoitteita ovat muun muassa valistuksen ja neuvonnan lisääminen, kuntien varautumisen tukeminen, pelastustoiminnan johtamisen ja pelastustoiminnan valmiuden parantaminen sekä kiireellisen ensihoidon kehittäminen alueella.

Pelastuslaitoksen ja hätäkeskuksen edelleen kehittyvä tietotekniikka edellyttää ICT-järjestelmien luotettavuudesta sekä käytettävyydestä huolehtimista. Suunnittelukaudella siirrytään käyttämään TUVE-verkkoa kaikissa pelastuslaitoksen toiminnoissa. Tämä aiheuttaa myös tilaturvallisuuden parantamisen kaikilla pelastusasemilla kiinteistöissä sekä myös pelastus- ja ensihoitoajoneuvoissa.

Palvelutasopäätöksen mukainen pelastustoimen kehittäminen toteutetaan kustannustehokkaasti. Kustannuskehitys pidetään maltillisella tasolla, ellei toimintaympäristössä tapahdu sellaisia ennakoimattomia muutoksia tai hälytystehtävämäärän odottamatonta kasvua, joita ei ole kohtuudella voitu ottaa huomioon palvelutasopäätöstä laadittaessa.

Pelastuslaitokselle laaditaan vuosittain aluepelastuslautakunnan käsittelemä talousarvioehdotus. Ehdotuksesta pyydetään kuntien lausunnot ennen varsinaista talousarviokäsittelyä. Aluepelastuslautakunta esittää talousarvion hyväksyttäväksi Kuopion kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Henkilöstön vuorovahvuutta tarkastellaan päätoimisilla pelastusasemilla siten, että tilapäisesti työvuoron vahvuus voi olla alle 1+3 äkillisten ennakoimattomien poissaolojen takia (valmiudentasaussuunnitelma). Tarvittaessa valmiutta tasataan suunnitelmallisesti myös huomioiden maakunnan päiväpelastusasemilla oleva henkilöstö.

4.3. Ensihoitopalvelut

Ensihoitopalveluita kehitetään laadullisesti ja sisällöllisesti alan säädösten lisäksi terveysviranomaisen laatiman ensihoitotoimintaa ohjaavan ensihoidon palvelutasopäätöksen sekä pelastuslaitoksen ja terveysviranomaisen solmiman yhteistoimintasopimuksen vaatimusten pohjalta

4.4. Tilannekeskus

Nykymuotoisen Itä- ja Kaakkois-Suomen tilannekeskuksen (ISTIKE) muodostavat Pohjois-Savon pelastuslaitos, Pohjois-Karjalan pelastuslaitos, Etelä-Savon pelastuslaitos ja Etelä-Karjalan pelastuslaitos. Edellä mainitut pelastuslaitokset vastaavat ISTIKEn toiminnasta ja ylläpidosta. ISTIKE-toiminnan alkaessa vuonna 2014 mukana oli myös Kymenlaakson pelastuslaitos, joka jättäytyi myöhemmin pois ISTIKE-toiminnasta.

Tilannekeskus ylläpitää ympäri vuorokauden tilannekuvaa tilannekeskuksen päivystyskierrossa olevien pelastuslaitosten tehtävistä ja valmiudesta sekä seuraa toiminta-alueitaan laajemmin tapahtuvia muutoksia. Toiminnan tarkoituksena on se, että pelastuslaitokset pystyvät entistä paremmin varautumaan etupainotteisesti mahdollisiin uhkiiin ja häiriötilanteisiin.

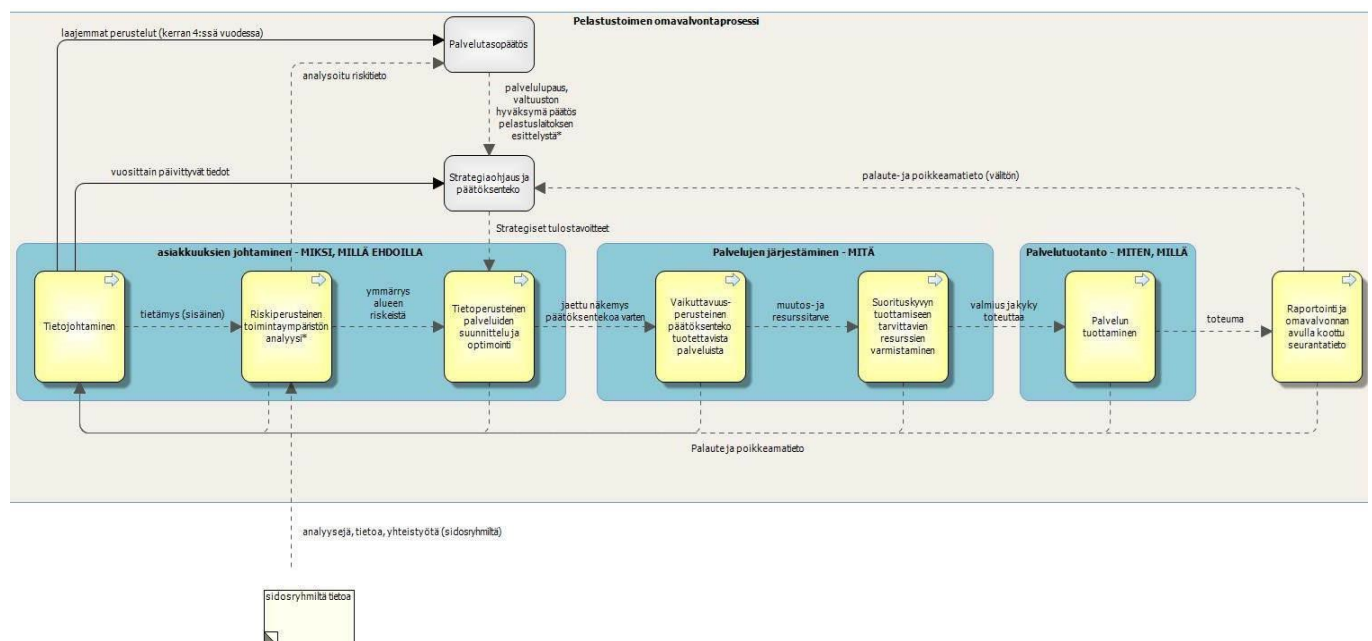
Pohjois-Karjalan pelastuslaitos-liikelaitos toimii vuoden 2020 loppuun asti ISTIKEn vastuullisena järjestäjäorganisaationa ja huolehtii taloushallinnosta sekä käytännön toteutuksesta yhteistyössä muiden osallistuvien pelastuslaitosten kanssa. Valmistelussa on ISTIKEn järjestämisvastuun siirtyminen Pohjois-Savon pelastuslaitokselle 1.1.2021 alkaen.

Sisäministeriön määrittelemä usean pelastuslaitoksen yhteinen jatkuvasti miehitetty tilanne- ja johtokeskus (TIKE/JOKE) suunnitellaan palvelutasopäätöskaudella. Samassa yhteydessä suunnitellaan operatiivinen johtamisjärjestelmä eri johtamistasoineen toimimaan koko tilanne-/johtokeskuksen toiminta-alueella pelastuslaitosten yhteistyönä.

4.5. Pelastustoimen omavalvonta ja tiedolla johtaminen

Sisäministeriössä on aloitettu Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmien kokonaisuhanke, jossa on kolme osakokonaisuutta: Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä, Tiedolla johtamisen työvälineet ja tiedonhallinta sekä sähköisen asioinnin alusta. Onnettomuuksien ehkäisyn kokonaisuus on osa pelastustoimen ICT tavoitetilaa ja pelastustoimen tietohallintostrategiaa. Pelastustoimen tiedolla johtamisen välineiden ja tiedonhallinnan alustaratkaisun tarkoituksena on mahdollistaa erilaisten tietojen yhdistäminen ja tuotteistaminen siten, että niiden avulla on mahdollista parantaa pelastustoimen päätöksentekoa. Keskitettyä tietomassa voidaan käyttää pohjana myös tutkimus-, koulutus ja kehittämistoiminnalle.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkostossa on 2019 aloitettu pelastuslaitosten omavalvonnan hanke, jossa tähdätään pelastustoimen tietovirtojen hallintaan ja hyödyntämiseen päätöksenteon ja johtamisen välineenä. Tietovirrat ja tietoperusteet liittyvät sisäministeriön ICT-hankkeisiin.

- Pelastuslaitos osallistuu osaltaan Kuntaliiton koordinoimaan pelastuslaitosten omavalvontahankkeeseen ja pelastustoimen ICT hankkeisiin. Pelastuslaitoksen osalta omavalvontaprosessin hyödyntäminen

tapahtuu siten kuin omavalvontaprosessi kehittyy ja sen käyttöönotto tarjoaa käytännön työkaluja.

4.6. Projektit

Pohjois-Savon pelastuslaitos osallistuu edelleen ja jatkuvasti useisiin projekteihin ja hankkeisiin, joissa tutkitaan ja kehitetään kansallisia ja kansainvälisiä tapoja toimia paremmin yhteistyössä monien eri viranomaisten muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston suunnittelu- ja työryhmissä valmistellaan valtakunnallisia ohjeita ja suunnitelmia. Näiden avulla ohjataan ja tehostetaan toimintoja, jotta vältetään päällekkäinen toiminta ja tehostetaan yhteistoimintaa.

Hankkeet rahoitetaan yleensä ulkopuolisen rahoituksen kautta ja pelastuslaitoksen osuus muodostuu pääasiassa henkilöstömenojen kautta.

Kehittämissuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain talousarvio- ja toimintakertomusprosessien yhteydessä sekä kausiraportoinneissa aluepelastuslautakunnalle ja Kuopion kaupungille.

4.7. Palvelutasopäätöksen seuranta

Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä yhteen sovittaa eri ministeriöiden toimintaa pelastustoimessa. Toimialueellaan pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa valvoo aluehallintovirasto.

Pelastustoimen palvelutason toteutumista lakisääteisellä tasolla seurataan ensisijaisesti pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmällä (PRONTO), pelastuslaitoksen omalla seuranta- ja raportointijärjestelmällä, saadun palautteen perusteella sekä sisäisen valvonnan avulla.

Pohjois-Savon pelastuslaitos raportoi palvelutasopäätöksen toteutumisesta Kuopion kaupungille ja Pohjois-Savon aluepelastuslautakunnalle. Pelastuslaitoksen johtoryhmätyöskentelyssä käsitellään säännöllisesti raportointi pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn suoritteista, taloudesta sekä henkilöstön tunnusluvuista. Palvelutasopäätöksen toteuttamista seurataan muun muassa vuosittain laadittavassa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan suunnitelmassa sekä talousarvion toiminnallisissa tavoitteissa, joidenka toteutumista raportoidaan osavuositarkastusten sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Palvelutasopäätöksen seuranta tehdään tarvittaessa kuntien kanssa pidettävien ajankohtaistilaisuuksien yhteydessä.

5. PALVELUTASOPÄÄTÖKSEN VOIMASSAOLOAIKA

Tämä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätös on voimassa määräajan 1.1.2021–31.12.2023. Päätös kumoaa voimaan tullessaan 28.10.2015 vahvistetun ja sen voimassaoloa 17.12.2019 jatkettua palvelutasopäätöksen.

Nykyinen pelastuslaki (379/2011) astui voimaan 1.7.2011 ja Laki Pelastuslain muuttamisesta (1353/2018) 1.1.2019. Pelastuslain lisäksi myös muussa lainsäädännössä on pelastustoimelle asetettuja tehtäviä. Mikäli huomattavia säädösuudistuksia tulee palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana, palvelutasopäätös käsitellään aluepelastuslautakunnassa muutoksineen uudelleen.

Palvelutasopäätöstä laadittaessa aihetta on käsitelty aluepelastuslautakunnan seminaarissa 2.9.2020, Itä-Suomen aluehallintoviraston pelastustoimen palvelualueen valvontatilaisuudessa 21.9.2020 ja kuntien edustajien keskustelutilaisuudessa 25.9.2020. Keskustelutilaisuuksien jälkeen palvelutasopäätös laitetaan kuntiin kuultavaksi aluepelastuslautakunnan 7.10.2020 tehtävällä päätöksellä.

Lopullinen palvelutasopäätös on hyväksyttävänä aluepelastuslautakunnassa 16.12.2020.

Palvelutasopäätöksen liitteet

Valvontasuunnitelma vuodelle 2021, 16.12.2020
Turvallisuusviestintäsuunnitelma vuodelle 2021, 16.12.2020
Rakennusinvestointisuunnitelma vuosille 2021–2024
Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palveluverkko 1.1.2021
Pohjois-Savon pelastusasemien tavoitevahvuudet 7.10.2020

Palvelutasopäätöksen liitteet (Salainen, JulkL 24.1 § 8 kohta)

Pohjois-Savon pelastuslaitos alueellinen riskiarvio 30.11.2018
Riskianalyysiluonnos 9.12.2020